

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**8. SINIF T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
KAZANIMLARININ KAVRATILMASINDA YARATICI DRAMA
ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet GÜNGÖR

MALATYA-2017

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI BAŞKANLIĞI

8. SINIF T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
KAZANIMLARININ KAVRATILMASINDA YARATICI DRAMA
ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet GÜNGÖR

Danışman: Prof. Dr. Mesut AYDIN

MALATYA-2017

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Başkanlığı

Mehmet GÜNGÖR tarafından hazırlanan “8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Kazanımlarının Kavratılmasında Yaratıcı Drama Etkisi” başlıklı bu çalışma 20/07/2017 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Kabul ve Onay:

İmza

Başkan:

Üye:

Üye:

ONAY

20/07/2017

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Mesut AYDIN danışmanlığında, yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Kazanımlarının Kavratılmasında Yaratıcı Drama Etkisi** başlıklı araştırmanın, bilimsel ahlak ve ilkelere ters düşebilecek herhangi bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların, hem metin içinde hem de kaynakçada, bilimsel ilkelere uygun bir biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Mehmet GÜNGÖR

ÖN SÖZ

Eğitim hayatında soyut durumları anlatan derslerden biri olan T.C. İnkılâp Tarihi derslerinde, ülküleri olan öğretmen profilinin gereği olarak, hep anlatmak istediklerimin çocukların zihninde yer edinmemesinden ve kısa süre içerisinde verdiğim bilgilerin zihinlerinden silinip gitmesinden şikâyetçiydim. Bu sorunu gidermek için farklı eğitim metotları denedim. Sürekli tekrarlarla öğrencilerin zihninde bilgilerin hep canlı kalmasını sağlamaya çalıştım. Bu tekrarlar dersin sıkıcılığı sorununu ortaya çıkardı. Bu nedenle farklı ve eğlenceli öğretme metotları bulma zorunluluğu ortaya çıktı. Bu yeni ve kalıcı öğretim gerçekleştirme ülküsü, beni yaratıcı drama kurslarına yönlendirdi. Bu kurslardaki edinimlerim beni farklı bir öğretici durumuna getirdi. Bu farklı öğretici profili, ne anlatsam anlamayan öğrencilerin bile derslerdeki tutum ve davranışlarını etkilemeye başladı. Bu farklılaşma öğrencilerin, derse katılım ile derse yönelik motivasyonlarını olumlu yönde etkilemiştir. Bu çalışma ile yaratıcı dramının eğitim sürecine akademik başarı olarak etkileri ve yaratıcı dramının 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi dersinin etkin öğretimine katkısını ortaya çıkarmaya yöneliktir.

Araştırmamız altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde problem durumu ortaya konulmuş olup, konuyla ilgili kavramsal çerçeveye yer yerilmiştir. İkinci bölümde, veri toplama araçları ve araştırma modeli üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde, örnek 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi dersi, yaratıcı drama günlük planları ile dersin işlenmesinin 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretimine etkileri bulgu ve yorumlarla ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde, 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi dersinde yaratıcı dramının kullanılmasıyla öğrencilerin öğrenme düzeylerindeki değişimler hakkında sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara dayalı önerilerde bulunulmuştur. Beşinci bölümde araştırmamızda yararlanılan kaynaklara yer verilmiştir. Araştırmamızın son aşaması olan altıncı basamakta ise eklere ve etkinlik görüntülerine yer verilmiştir.

İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalında “Yüksek Lisans Tezi” olarak hazırlanan bu araştırmanın ortaya çıkış aşamasında desteklerini esirgemeyen, bana yol gösteren çok değerli danışmanım ve hocam Prof. Dr. Mesut AYDIN’a, Yrd. Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU’na, Doç. Dr. Recep DÜNDAR’a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Mehmet GÜNGÖR

ÖZET

8. SINIF T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ KAZANIMLARININ KAVRATILMASINDA YARATICI DRAMA ETKİSİ

GÜNGÖR, Mehmet

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mesut AYDIN

Temmuz-2017, 16 giriş sayfası ve 99 diğer bölüm sayfaları

Bu araştırmanın amacı, eski adıyla İlköğretim, yeni adıyla Ortaokul 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti, İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi öğretim programının Yaratıcı Drama etkinlikleriyle zenginleştirilmesinin, öğrencinin derse etkin katılımına ve başarısına etkileri değerlendirilmiştir. Bu nedenle araştırmamızda deneysel yöntem kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu, 2014-2015 Adıyaman İli sınırlarındaki bir merkez ortaokulu ve bir köy ortaokulundaki 8. sınıf öğrencileridir. Yaratıcı drama etkinlikleriyle ders anlatma yönteminin etkililiğini sınamak için bir deney, bir kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemi ile desteklenen 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi etkinlikleri gerçekleştirilirken, kontrol grubunda ise yapılandırmacı yaklaşıma uygun diğer yöntem ve teknikler kullanılarak dersler işlenmiştir. Her iki grupta da etkinlikler araştırmacı tarafından düzenlenmiştir.

Araştırma da deney ve kontrol gruplarında etkinlikler yapılırken görsel olarak kaydedilmiştir. Her iki gruba etkinlikler öncesi Ali ALTIKULAÇ tarafından geliştirilen 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçek 20 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte “Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Hiç Katılmıyorum” seçenekleri yer almaktadır. Öğrenci bilgi düzeylerini ve ortaya çıkabilecek farklılığı kavrayabilmek için, daha önce hazırladığımız günlük ders planına uygun sorularla, ön test ve son test uygulanmıştır. Ön test ve son test aynı sorulardan oluşmaktadır. Bu testler, yaratıcı drama etkinlikleri ile hazırlanan, ders planlarına uygun sorulardan oluşmaktadır. Her iki grupta da veriler aynı yöntem ile elde edilmiştir.

Çalışmada, 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin etkin öğretimine yönelik yapılan yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda; Öğrencilerin 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine karşı tutumlarının değiştiği, dersi daha sevimli buldukları, “Başarılı olamam” diyen birçok öğrencinin derste etkinliklere, etkin olarak katıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin kendilerini, yaratıcı drama sayesinde, daha aktif buldukları ve özgüven tazeledikleri tespit edilmiştir.

Fakat araştırmamızda, 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin haftalık olarak 3 saat için hazırlanan ders kitabının, haftalık ders saati sayısının 2'ye düşürüldüğü halde aynı konu yoğunluğunun devam ettiği tespit edilmiştir. Buna karşın aynı ders kitabının herhangi bir değişiklik yapılmadan uygulandığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin müfredatı yetiştirme telaşıyla konuların çoğunu okutup geçtikleri ve yetersiz ders sayısından dolayı yaratıcı drama etkinliklerinin mevcut müfredatı yetiştirebilmeyi imkânsız duruma getirdiğinden, uygulanabilirliğinin çok zor olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcı drama etkinlikleriyle oluşturulan ders planlarının uygulanması sırasında öğrencinin aktif olduğu, eğlenerek dersi işlediği ve izlediği tespit edilmiştir. Bu tekniğin beklenen oranda akademik başarı getirdiği tespit edilememiştir. Yeni bir yöntem olarak ortaya çıkan yaratıcı drama ile ders öğretiminin belli oranda tiyatro ve yaratıcılık yeteneklerini gerektirdiğinden uygulanmasının öğretmen faktörüne bağlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi, Yaratıcı Drama, Etkin Öğretim, Kazanım, Eğitim, Öğretim

ABSTRACT

TURKISH REPUBLIC HISTORY FOR EIGHT CLASS. CREATIVE DRAMA EFFECT IN CONCEPT OF REVOLUTION HISTORY AND ATATURK TURKISH COURSE

GÜNGÖR, Mehmet

Graduate, İnönü University Educational Sciences Institute
Department of Primary Education, Department of Social Studies Teacher Science

Supervisor: Prof. Dr. Mesut AYDIN

july-2017, 16 entrance pages and 99 other section pages

The aim of this research was to evaluate the effects of the enrichment of the primary education, formerly Secondary School 8th Grade Republic of Turkey, Revolution History and Atatürk's Lesson Teaching Curriculum with Creative Drama activities. For this reason, our screening method was used in our research.

The researchers study group is a central middle school, a district secondary school, and a village secondary school in Grade 8 students in Adiyaman City, 2014-2015. An experiment, a control group was established to test the effectiveness of the method of lecturing by creative drama activities. In the experimental group, 8th grade T.C. While the events of Revolution History and Kemalism were being carried out, lesson activities were organized in the control group on the basis of the lecture method. Activities were organized by the researcher in both groups.

In the research, the activities performed in the experimental and control groups were recorded as photographs. Both group events were organized by Ali ALTIKULAÇ before the 8 th class T.C. The History of Revolution and attitude scale of Ataturkism Course were applied. This scale consists of 20 questions. In the scale, there are options such as "I totally agree, I participate, I do not understand, I do not participate and I never participate". In order to understand the level of student knowledge and the difference that may arise, Pre-test and post-test have been applied to questions related to qualifying examinations for eighth class students. Finally the daily lesson plan prepared in the Common Examination. Pre-test and post-test consist of the same questions. These tests consist of questions appropriate to the lesson plans prepared with creative drama activities. In both groups the data were obtained by the same method.

In the study, 8th grade T.C. as a result of the creative drama activities directed towards the effective teaching of the History of Revolution and Ataturkism Course; 8th graders T.C. History of Revolution and Ataturkism It has been determined that attitudes towards the course changed, that they found the lesson more charming, and that many students who did not succeed were actively involved in the activities on the topic. Through these activities, it has also been found that students are more successful and self-confident thanks to learning through the games provided by creative drama.

But in our study, It has been determined that the same subject density continues when the number of weekly lessons of the course book prepared for 3 hours per week of the Turkish Republic History of Revolution and Ataturkism is reduced to 2. However, it was determined that the same textbook was applied without any modification. It has been found that it is very difficult to implement because creative drama activities have made it impossible for them to produce an existing curriculum due to the fact that the teachers have mostly studied the topics with the fuss of educating the curriculum and because of the number of inadequate courses. As a result of the creative drama that emerged as a new method, it was concluded that the teaching and learning needs of the theater and creativity skills are dependent on the teacher factor.

Key Words: 8th grade T.C. History of Revolution and Ataturkism, Creative Drama, Effective Teaching, Achievement, Education, Teaching

İÇİNDEKİLER

Jüri Kabul ve Onay	i
ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv

I. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Konusu.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.6. Varsayımlar.....	4
1.7. Tanımlar.....	5

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Eğitim.....	7
2.2. Sosyal Bilgiler Dersi	10
2.2.1. Sosyal Bilgiler Programı.....	11
2.2.2. Sosyal Bilgiler Dersi Programının Vizyonu	11
2.3. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi.....	11
2.3.1. 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Genel Amaçları	12
2.3.2. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Kazanımları	12
2.3.2.1. Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi	12
2.3.2.2. Ya İstiklal Ya Ölüm Ünitesi	13

2.3.2.3. Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar	14
2.3.2.4. Atatürkçülük Ünitesi.....	15
2.3.2.5. Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk'ün Ölümü Ünitesi.....	16
2.3.2.6. Atatürk'ten Sonra Türkiye, İkinci Dünya Savaşı Sonrası Kazanımlar Ünitesi.....	16
2.4. Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi Dersinde Kullanılan Bazı Stratejiler	16
2.4.1. Öğretmen Merkezli Öğretim Stratejileri.....	17
2.4.1.1. Sunuş Yoluyla Öğretme Stratejisi:	17
2.4.2. Öğrenci Merkezli Öğretim Stratejileri.....	17
2.4.2.1. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi.....	18
2.4.2.2. Araştırma, İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi	18
2.5. Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi Dersinde Kullanılan Bazı Yöntem ve Teknikler.....	18
2.5.1. Öğrenci Merkezli Yöntem ve Teknikler	18
2.5.1.1. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	19
2.5.1.2. Beyin Fırtınası Yöntemi.....	19
2.5.1.3. Kavram Haritaları	19
2.5.1.4. Balık Kılçığı Yöntemi (Neden Sonuç Diyagramı)	20
2.5.1.5. Alan Gezileri.....	22
2.5.2. Öğretmen Merkezli Yöntem ve Teknikler.....	22
2.5.2.1. Anlatım Yöntemi	22
2.5.2.2. Soru– Cevap Yöntemi.....	23
2.5.2.3. Tartışma Yöntemi	23
2.5.2.4. Örnek Olay İncelemesi	23
2.5.2.5. Kaynak Kişilerle Görüşme.....	24
2.5.2.6. Eğitsel Oyunlar	24
2.6. Yaratıcı Drama Yöntemi.....	25
2.6.1. Yaratıcı Dramanın Tarihçesi.....	26
2.6.2. Ülkemizde Yaratıcı Dramanın Tarihçesi	26
2.6.3. Yaratıcı Drama Aşamaları	31
2.6.3.1. Isınma ve Rahatlama Çalışmaları	32
2.6.3.2. Oyunlar	32
2.7. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	33

III. BÖLÜM

YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	39
3.2.1. Sınıf Dağılımına İlişkin Bulgular	41
3.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	41
3.3.1. Tutum Ölçeği	42
3.3.2. Başarı Ölçeği	43
3.4. Veri Toplama Araçlarının Geçerliliği	43
3.4.1. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi	45
3.4.2. Normal Dağılım Analizi	46
3.4.3. Faktör Analizi	49
3.5. Verilerin Analizi	51
3.5.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleriyle Oluşturulan Ders Planları	52

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR	53
4.1. Toplanan Verilerle İlgili Olarak Yapılan Fark Testleri	53
4.1.1. Gruplara Göre Yapılan Fark Testleri	53
4.1.2. Cinsiyete Göre Yapılan Fark Testleri	56

V. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	60
5.1. Sonuç ve Tartışma	60
5.2. Öneriler	62
KAYNAKÇA	66

VI. BÖLÜM

EKLER	70
6.1. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Başarı Testi	70
6.2. Yaratıcı Drama İle İlgili Örnek Kurgular	75
6.2.1. 1. Grup: Halifeliğin kaldırılması	75
6.2.2. 2. Grup: Tevhid-i Tedrisat Kanunu	76
6.2.3. 3. Grup: Teokrasi Yönetimi	77

6.2.4. 4. Grup: Meşrutî Monarşi	78
6.2.5. 5. Grup: Cumhuriyet Yönetimi	79
6.3. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum Ölçeği	80
6.4. Plan Örneği:	81
6.5. Yaratıcı Drama İle İlgili Alınan Eğitimler	83

ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 1	Kavram Haritası Örneği	20
Şekil 2	Balık Kılıcı Örneği	21
Şekil 3	Balık Kılıcı Örneği 2	21
Şekil 4	Araştırmanın Simgesel Görünümü	38
Şekil 5	Yaratıcı Drama Kurs Sertifikası 1	83
Şekil 6	Yaratıcı Drama Kurs Sertifikası 2	84
Şekil 7	Sınıf İçi Öğrenme Etkinlikleri Kursu	85
Şekil 8	Yaratıcı Drama Uygulamaları Öncesi Öğrenciler	86
Şekil 9	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	86
Şekil 10	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	87
Şekil 11	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	87
Şekil 12	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	88
Şekil 13	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	88
Şekil 14	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	89
Şekil 15	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	89
Şekil 16	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	90
Şekil 17	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	90
Şekil 18	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	91
Şekil 19	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	91
Şekil 20	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	92
Şekil 21	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	92
Şekil 22	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	93
Şekil 23	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	93
Şekil 24	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	94
Şekil 25	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	94
Şekil 26	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	95
Şekil 27	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	95
Şekil 28	Başarı Ölçekleri Cevaplandırılırken	96
Şekil 29	Yaratıcı Dramayla Ders Anlatımını Dinleyen Öğrenciler	96
Şekil 30	Yaratıcı Drama Uygulamaları Sırasında Sınıf Ortamı	97
Şekil 32	Yaratıcı Drama Uygulama Görseli	97

Şekil 33 Tutum Ölçeği Dolduran Öğrenciler	98
Şekil 34 Tutum Ölçeği Dolduran Öğrenciler	98

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	Katılımcıların Gruplarına İlişkin Bulgular (N=151).....	39
Tablo 2	Örneklem Grubunun Cinsiyet ve Okullarına İlişkin Bulguları.....	40
Tablo 3	Katılımcıların Sınıflarına İlişkin Bulgular	41
Tablo 4	Güvenilirlik Analizi	45
Tablo 5	Normal Dağılım Testi– Genel (N=151).....	46
Tablo 6	Normal Dağılım Testi – Kontrol (N=52	47
Tablo 7	Normal Dağılım Testi – Deney (N=99).....	48
Tablo 8	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine ilişkin Tutum Ölçeğine Ait Faktör Analizi ve Ortaya Çıkan Faktör Yükleri	50
Tablo 9	Başarı Ölçeğine Ait Faktör Analizi ve Ortaya Çıkan Faktör Yükleri.....	51
Tablo 10	Gruplara Göre Farklılık Analizi.....	54
Tablo 11	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve Son Test Değişkenlerin Gruplara Göre Farklılık Analizi (N=151).....	55
Tablo 12	Cinsiyete Göre Farklılık Analizi – Kontrol Grubu	56
Tablo 13	Değişkenlerin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi– Kontrol Grubu (N=52).....	57
Tablo 14	Cinsiyete Göre Farklılık Analizi – Deney Grubu	58
Tablo 15	Değişkenlerin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi– Deney Grubu (N=99).....	59

KISALTMALAR LİSTESİ

- T.C.** : Türkiye Cumhuriyeti
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
ÇDD : Çağdaş Drama Derneği

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Tezin bu bölümünde araştırmanın amacı, kuramsal dayanakları, hangi temel probleme ve alt problemlere cevap arandığına yer verilmiştir. Yine araştırmanın sayıltularına, sınırlılıklarına, araştırmanın önemine ve araştırma ile ilgili tanımlara bu bölümde yer verilmiştir.

Bu araştırma ile değişim ve yenileşmenin sürekli ve gerekli olduğu eğitim camiamıza yeni bir kavram olarak giren yaratıcı drama etkinlikleri ile bu etkinliklerin T.C. İnkılâp Tarihi derslerinde kullanılması ile öğrencide gerçekleşecek öğrenimin diğer öğrenme modellerine oranla artıları ve eksileri üzerinde durulacaktır. Yaratıcı drama eğlenerek öğrenme olarak algılansa da özünde Dr. Howard Gardner'ın Çoklu Zekâ Teorisi'ne uygun olarak birçok öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Yaratıcı drama etkinlikleriyle öğretimde: Birey, öğretme ve öğrenme sürecinde hem fiziksel olarak hem de zihinsel olarak aktif olduğu zaman, öğrencilerin dersi öğrenme süreçleri daha etkili hale gelmektedir (Selvi, 1999: 301). Günümüz eğitim yaklaşımı, geçmişteki öğretmen merkezli ve her etkinliğin öğretmen öncülüğünde yapıldığı eğitim anlayışından, merkezde öğrencinin olduğu; yapılandırmacı eğitim anlayışına doğru bir geçiş yaşamıştır. Zaten son dönemlerde yapılan araştırmalarda yaratıcılık ve yaratıcı düşünme ile geleneksel eğitim yöntemleri karşılaştırılmaya başlanmış, sonuç itibari ile değişen eğitim anlayışındaki yapılandırmacı yaklaşıma uygun eğitim ve öğretim strateji, yöntem ve teknikler dikkate alınmaya başlanmıştır (Karataş ve Özcan, 2010: 226). Bu yaklaşım, yaparak, yaşayarak öğrenmenin daha kalıcı olduğunun eğitim bilimciler tarafından tespit edilmesiyle eğitim sistemimizin temeline oturtulmuştur. MEB T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi 8. Sınıf öğretmen kılavuz kitabında da belirtildiği üzere: “Yenilenen ilköğretim programları öğrenmede, öğrencinin merkeze alındığı yapılandırmacı yaklaşımı temele almıştır. Bunun yerleşebilmesi içinde çoklu zekâ kuramını kullanmaktadır (MEB, 2008: 30). MEB öğretmen kılavuz kitabının ve yeni öğretim programının bu yaklaşıma uygun olarak hazırlandığı ifade edilmiştir. Bu yaklaşımda kuşkusuz en önemli faktör öğretmenin iyi bir rehber olarak öğrencilere

yaşantılar yoluyla kazanımlar sağlamasıdır. Öğrenci, öğrenme anında hissettiği ve düşündüğünü dışa vurabildiği ölçüde, yerleşen bilgileri ifade edebildiği için sürece aktif katılacağından süreç, birey için daha etkili ve verimli hale gelecektir (Selvi, 1999: 302). Günümüz çağdaş eğitim yaklaşımlarında, bir yöntem olarak nitelendirilen yaratıcı drama ile insanlar kendilerini daha iyi ifade edebilmekte ve yeteneklerini ortaya çıkarabilmektedirler. Dramada temel amaçlar arasında katılımcının kendini diğer bireylerin yerine koyması, böylece kendisini ve çevresini daha iyi bir şekilde tanıyabilmesi, anlayabilmesi hedeflenmektedir. Dolayısıyla yaratıcı drama etkinlikleriyle desteklenen 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersindeki herhangi bir kazanımın öğrenci tarafından kendi kişisel becerileri ile yaparak ve yaşayarak uygulanması eğitimin hedeflediği, istendik yönde davranış değişikliğinin daha etkin ve kalıcı gerçekleşmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilimler alanındaki derslerin genelinde yaşanan en büyük sıkıntı öğrencinin sözel konuları anlamada güçlük çekmeleridir. Bu durum özellikle ortaokul dönemindeki öğrencilerde daha yoğun olarak görülmektedir. Ortaokul düzeyindeki çocuklarda zihinsel gelişimler hep aynı düzeyde gerçekleşmemektedir. Somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçiş aşaması olan bu dönemde öğrencinin kazanımları sıkılmadan, seviyesine uygun oyunlarla öğrenebilmesi için öğretmenin her seviyeye uygun öğretim yöntemlerini kullanması gerekir. Bu seviyedeki öğrenciler hala oyun çağında olduklarından, oyunla öğretim fikri mantığa uygun gelmektedir. İşte bu aşamada yeni bir öğretim yöntemi olarak “Yaratıcı Drama” imdadımıza yetişmektedir. Oyunlara serpiştirilen kazanımlar öğrencinin dikkatini derse çekebilmeyi başarmaktadır.

Yaratıcı drama etkinliklerinin 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi dersindeki: “Ya İstiklal Ya Ölüm” ünitesindeki “Türk Milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askeri başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.” adlı kazanım ile “Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” ünitesindeki: “Cumhuriyetin ilan edilmesini Türkiye’de demokrasi rejimi gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirir.” adlı kazanımlara uygun hazırlanan günlük ders planlarıyla: “T.C. İnkılâp Tarihi dersinin etkin öğretimine yaratıcı dramının etkisi var mıdır ?” sorusuna cevap aranacaktır.

1.2. Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaratıcı dramının, etkin öğrenmeye etkisi ele alınmıştır. Yaratıcı dramının öğrencinin kişisel gelişimine etkileri, iletişim becerilerinin gelişimi, kendini ifade edebilme, özgüven sağlama ve duygudaşlık kurabilme yeteneklerine etkileri üzerinde durulmuştur. Bu araştırma, soyut kavramların çok yoğun olduğu, etkin öğrenmenin çok fazla olmadığı, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde etkin ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebilmesine yaratıcı dramının etkisi değerlendirilecektir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma; Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmede ve kalıcılığını sağlamada zorluk yaşadığı 8. Sınıf T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin daha kalıcı olmasını sağlamak. Bu dersi ezbercilikten kurtarmak. Yaratıcı drama etkinlikleri ile eğlenceli ve kalıcı hale getirilebilmesine dair, bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amacı; tarihini ve kültürünü bilen, değerlerine sahip çıkan milli mücadeleyi ve Atatürk ilke ve inkılâplarını özümseyen, elde edilen kazanımlar için neler feda edildiğini bilen ve ona göre hareket eden bireyler yetiştirmektir. Etkin vatandaşlar yetiştirme, bu dersin ve sosyal bilgilerin en önemli hedefidir. Ulusal bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının hangi milli değerlerle yoğrulacağını en temelden öğrenciye aktarmayı amaçlayan bu derste etkin ve kalıcı öğrenmeler ne kadar başarılı bir şekilde gerçekleşirse o oranda vatan sevgisiyle yoğrulmuş bireyler yetişecektir. Araştırmamızda, bu amacın hedefine ulaşabilmesi ve etkin öğrenme için yaratıcı dramının etkin öğrenmeler gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği araştırılmıştır. Çok büyük bir görev yüklenen, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde, somut ve anlaşılır öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için, öğrenmelerin kalıcı olabilmesi için ve hatta kimi öğrenmelerin

bizatihi sosyal hayatta aktif olarak kullanılabilmesi için yaratıcı dramının önemini ortaya çıkarmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yaratıcı drama etkinlikleri her derste kullanıldığı halde araştırmamızda uygulama alanı olarak 8. sınıf T.C İnkılâp Tarihi'nin öğretimi ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma; Adıyaman ili sınırlarındaki okullarla sınırlandırılmıştır. Araştırmadaki etkinlikler; Adıyaman il merkezindeki Biraralık Ortaokulu 8-F, 8-I, 8-İ sınıflarındaki 111 öğrenci ile sınırlıdır. Adıyaman, Kâhta ilçesindeki Köşeler Köyü ortaokul 8-A, 8-B sınıflarındaki 41 öğrenci ile sınırlıdır.

Araştırma; 8. sınıf T.C İnkılâp Tarihi dersindeki: “Ya İstiklal Ya Ölüm” ünitesindeki “Türk milletinin Kurtuluş Savaşı Sürecinde elde ettiği askeri başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.” ve “Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” ünitesindeki: “Cumhuriyetin ilan edilmesini Türkiye’de demokrasi rejimi gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirir.” adlı günlük ders planlarıyla sınırlıdır.

Araştırma; öğretme yöntemi olarak, yaratıcı drama ve sunuş yoluyla anlatım tekniği ile sınırlıdır. Araştırmada uygulanan başarı testi: “Ya İstiklal Ya Ölüm” ünitesindeki “Türk milletinin Kurtuluş Savaşı Sürecinde elde ettiği askeri başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.” ve “Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” ünitesindeki: “Cumhuriyetin ilan edilmesini Türkiye’de demokrasi rejimi gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirir.” adlı kazanımlara uygun oluşturulan, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine ilişkin başarı ölçeğindeki 10 adet soruyla sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar

Öğrenme güçlüğü çekilen, geçmişte yaşanan olaylar olduğu için öğrencinin dikkatini çekmeyen, 8. Sınıf T.C İnkılâp Tarihi dersi kazanımlarının kavratılmasında yaratıcı drama yöntemiyle öğretmenin etkin öğrenmelere olumlu etkilerde bulunacağı varsayılmaktadır. Yani bu araştırma ile yaratıcı drama etkinliklerinin Dr. Howard Gardner’ın Çoklu Zekâ Teorisi’nde belirttiği gibi; insandaki 8 çeşit zekâyâ uygun

öğrenmeler gerçekleştirebileceği için, yaratıcı dramının soyut bir ders olan 8. sınıf T.C İnkılâp Tarihi dersinin öğretiminde kullanılmasıyla etkin ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebileceği varsayımına dayalıdır.

1.7. Tanımlar

Doğaçlama: Bir programa ya da yazılı bir metne bağlı olmadan, zihinde canlanana oynama demektir. Kesinleşmiş evreleri olmayan özgün bir süreçtir. Önceden belirlenmemiş etkinlikler ardı ardına canlandırılır. Doğaçlamada, herhangi bir olayı, durumu, anı düşünmeden yaşama söz konusudur. Olay, durum, an bittikten sonra; bu olay, durum ve anı nasıl yaşadığımızı düşünme gibi bir süreç söz konusudur (Üstündağ, 2010: 33).

Eğitim: Bireyin davranışlarında, toplumun ve siyasi gücün(ülkedeki mevcut rejimlerin) isteği doğrultusunda, bilinçli olarak yaşantısal değişimler meydana getirme sürecidir.

Zekâ: İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamıdır (TDK,1988).

Çoklu Zekâ Teorisi: Howard Gardener'in ortaya attığı zekânın çok farklı yönlerinin olduğu ve buna bağlı olarak da 8 farklı öğrenmenin olduğunu kanıtlayan teoridir.

Drama: Drama kavramı Yunanca (dran)'dan türetilmiş bir kelimedir. Dran kelimesinin mana olarak; yapmak, etmek, eylemek fiillerini taşıdığı bilinmektedir. Tiyatro bilimi içinde drama daha dar bir anlamda; özetlenmiş, soyutlanmış eylem anlamına gelmektedir (San, 1990: 573).

Yaratıcı Drama: Birey temelli, bilginin doğaçlama tiyatro teknikleri kullanılarak, yaparak ve yaşayarak öğrenildiği alternatif öğretim metodudur. “Bir sözcüğü, bir kavramı, bir eylemi, bir cümleyi, bir fikri ya da yaşantıyı veya bir olayı, tiyatro tekniklerinden faydalanarak, oyun ve oyunlar geliştirerek ortaya koyma” olarak tanımlanan yaratıcı drama; olay, olgu, yaşantı ve bilgileri yeniden yapılandırmaya ve yerleştirmeye yönelik etkinlikleri içermektedir (San, 1991 akt. Üstündağ, 2010: 38).

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi: Osmanlı Devleti'nin son dönemi ile 1. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı dönemleri ile çağdaş Türkiye yolunda yapılan yenilikler ile günümüz Türkiye'sine kadar gelen tarihi süreci anlatan ortaokul 8. Sınıf dersidir.

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmada eğitimdeki son dönem yaklaşımlarını değerlendiren, yeni öğretim sistemi, eğitimde yaratıcı drama, çoklu zekâ kuramı ve yapılandırmacı yaklaşımla yaratıcı drama, 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi dersinin özellikleri ile örnek yaratıcı drama uygulamaları, yaratıcı drama liderlerinin yaratıcı drama uygulamalarındaki rolleri gibi konularda bilgiler verilmiştir.

2.1. Eğitim

Eğitim sürekli yenilenen ve çağa uygun modellerin sürekli türetildiği bir alan olarak görülmektedir. Bu anlamda sürekli gelişmenin ve değişimin olduğu bir alanda geleneksel metotlarda direktmek ve yeniliklere mesafeli durmak, eğitim açısından büyük bir kayıp olacaktır. Çağı yakalamayı ve hatta model bir toplum yaratmayı hedefliyorsak gelişmelere ve değişimlere bizi değerlerimizden uzaklaştırmadığı sürece uzak durmamalı ve bu değişimleri kendimize çabucak uyarlamamız doğru bir adım olacaktır. Hızla değişen, gelişen ve her geçen gün daha da küçülerek bir köy haline gelen modern dünyada; çağın istek ve beklentilerine cevap verebilen, kendini gerçekleştirmiş, küreselleşme içerisinde kendi milli ve yerel değerlerini korumayı başarabilmiş, Atatürk'ün deyişiyle “Aklı hür, vicdanı hür...” nesiller yetiştirilmesi ülküsü büyük önem arz etmektedir (Titiz, 2005: 7). Ertuğrul (2000: 9)'a göre; günümüzde devletler ve milletler, medeniyet ve hâkimiyet yarışı içerisinde. Bu yarışta kullandıkları en etkili araç eğitimidir diyerek, eğitimin önemini vurgulamıştır. Bu nedenle eğitim toplumların gelişmesi için şarttır ve gereklidir. Ertürk (1998)'e göre eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı bir şekilde istendik yönde değişiklik meydana getirme sürecidir. Demirel (1999: 5) ise eğitimi; genel anlamda bireyde davranış değiştirme süreci olarak tanımlamıştır. Bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla, bilinçli olarak istenilen davranış değişikliğini meydana getiren bir süreç olarak

değerlendirmiştir. Bu süreci iyi değerlendiren toplumlar için çocuklar; kalkınma ve modernleşme için güvencedir, gelecektir. Onları yetiştirmek için ne verilirse, karşılığı o oranda alınacaktır (Ertuğrul, 2000: 9).

Bilim ve teknikte kendini ispatlamış model toplumlara baktığımızda eğitimin ne kadar hayati bir önem taşıdığı ortadadır. Bu modeller yeniliklere sürekli açık ve tüm dünyadan ihtiyacı olan beyin gücünü bu şekilde rahatça bir mıknatıs etkisi ile elde edebilmektedir. Bu durum bu modellerin haklı olarak dünyadaki bütün yeniliklerin mimarı olmalarını sağlamaktadır. Gözütok (2004: 5)'a göre; “Devletin ve ailelerin, geleceğimiz olan çocuklarımızın ve gençlerimizin eğitimi için yaptığı tüm yatırımların amacı; istenen özelliklere sahip, topluma katkıda bulunabilecek üretkenlikte, sosyal ve ekonomik güvencesi olan bireylerin yetişmesini sağlamaktır”. Bu tanımlamadan açıkça anlaşılacağı üzere ülkemizin ve toplumumuzun genç nesillerden beklentilerinin yüksek düzeyde olması doğaldır. Yaratıcı bireyler yetiştirerek ülkemizi muasır medeniyetler seviyesine çıkarma ülküsü ile hareket eden Milli Eğitim Bakanlığımız ise bu amaçlarını 14.06.1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda şu şekilde ifade etmiştir:

Türk Millî Eğitimimizin Genel Amaçları:

“ Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren bireyler yetiştirmek. Ailesini, vatanını, milletini seven ve dâima yüceltmeye çalışan bireyler yetiştirmek. İnsan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan; demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek amaçlanmaktadır.
2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı vatandaş yetiştirmek. Gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bireyler yetiştirmek. Hür ve bilimsel düşünme gücüne muvaffak, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duygusu olan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir. İlgi, yetenek ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak gayesiyle bireyleri hayata hazırlamak. Onların, kendilerini mutlu edecek ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunun artmasını sağlamayı, öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemeyi amaçlanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu kalkınmayı hızlandırmak ve nihayetinde Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapma gayesidir.”

Milli Eğitim Temel Kanununda belirtildiği üzere, yaratıcı ve ülkesine faydalı bireyler yetiştirmek, eğitimimizin temel amacıdır. Bu vurgu MEB Temel Eğitim Kanununun her maddesinde ön plana çıkmaktadır. Bireyin eğitimi istendik yönde olduğuna göre, bu kasıtlı davranışların mutlaka bireyin yaşantısına adapte olması ve istenilen birey olması yönünde bireyi yönlendirmesi gerekir. Bu eğitim tanımlarında geçen davranış kavramı ise Demirel (1999: 8) tarafından: Organizmanın her hareketi, daha özel anlamda ise organizmanın etkiye karşı gösterdiği tepki olarak tanımlanmıştır.

Bu anlamda eğitim yöntemlerinin etkililiğinin önemi ortaya çıkmaktadır. Eğitimin ve eğitim programlarının başarıya ulaşması için ortaya çıkan yöntemlerin başarılı olabilmesi için doğru yöntem seçimi sorunu ortaya çıkmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığımızın hazırladığı yeni eğitim programları, milli eğitimimizde kapsamlı bir anlayış değişikliğinin yapıldığının kanıtıdır (Titiz, 2005: 7). Demirel (1999: 79) ise; eğitim programlarının başarıya ulaşması temel alınan öğrenme ve öğretme modellerinin seçimine bağlıdır değerlendirmesinde bulunmuştur. Bu anlamda anlamlı ve amaca yönelik öğretim modellerini uygulamamız bizi amacımıza daha çabuk ulaştıracaktır. Eğitimcilerin varoluş amacı olan öğrencilerin, öğrenme düzeylerini ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak planlayacağı öğretim modelleri kolay ve etkili öğrenmeler sağlayacaktır.

Bu etkili öğrenmeler farklılıkların bilincinde olunarak mutlaka çeşitlendirilmelidir. Eğitimci yaratıcılığını kullanarak, kendisini hedefe götürecek en mantıklı yolu seçebilmelidir. Yaratıcılığın özünde, karşılaşılan sorunlara pratik ve uygulanabilir çözümler üretebilmek yer almaktadır. Görsel zekâsı iyi olan bir öğrenci görsel materyallerle daha iyi öğrenebilirken, işitsel zekâsı iyi olan öğrenci sözlü iletişimle, soyut düşünme yeteneği gelişmeyen bir öğrenci ise somut verilerle etkin bir şekilde öğrenebilmektedir. Sonuç olarak, öğrenci hangi yolla öğrenebiliyorsa o yolla öğrenciye eğitim verilmelidir. Ya da daha mantıklı olanı ise bir kazanım aktarılırken mümkün olduğunca fazla öğretim yöntemi kullanılarak daha iyi ve etkin öğrenmelerin ortaya çıkması için çalışılmalıdır. Zaten farklı öğretim metotlarının ortaya çıkmasının gayesi de budur. Sözel bir ders olan T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde etkin ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmemesi sorunu, farklı öğretim yöntemlerinin bu ders için uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu yöntemlerden biri olan yaratıcı drama

öğretim yöntemini değerlendirmeden önce T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersini ve bu dersin amaçlarını açıklama gereği ortaya çıkmaktadır.

2.2. Sosyal Bilgiler Dersi

Sosyal Bilgiler dersini ele almadan önce bilim ve sosyal bilimler kavramlarının açıklanması gerekmektedir. Sönmez (1998: 1)'e göre bilim; "Gerçeğin bir kısmıyla kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen genel geçer bilgiler olarak tanımlanabilir." demiştir. Yani evrensel yasalarla, ölçülebilen, kanıtlanabilen, aksi ispatlanana kadar genel geçerliliği olan bilgiler bütünü olarak da tanımlanabilir. Sosyal bilimler ise: Tarih, Ekonomi, Sosyoloji, Psikoloji, Coğrafya, Hukuk, Etnoloji, Diplomatik, Arkeoloji, Antropoloji, Çevre ve Ekoloji gibi toplum içindeki grup etkinliklerini, insanın çevreyle ilişkilerini, insanın insanla ilişkilerini ve toplum yaşayışını bilimsel bir yaklaşımla inceleyen bilim dallarına verilen genel addır (Şentürk, 2001: 3). Sönmez (1998: 2) ise sosyal bilimleri, bilimi tanımlarken kullandığı tanıma yakın bir tanımla açıkladıktan sonra, şu şekilde somutlaştırmaktadır: "Sosyal bilimler, insan tarafından üretilen gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda ortaya çıkan dirik bilgilerdir." Sosyal Bilgiler dersi, ilköğretim 2. kademedeki tekrar güncellenen adıyla ortaokulda öğrencilerin; çevresini, doğayı, toplumu tanımasını sağlayan; toplumu oluşturan normları ve değerleri bilen; düşünen, sorgulayan ve iyi bir vatandaş olmayı başaran bireyler yetiştirmeyi amaçlayan disiplinler arası bir dersin adı olarak tanımlanmıştır. Bir diğer tanımda ise Şentürk (2001: 3) öğrencileri; çevreye, topluma ve insanlığa karşı sorumlu etkin bir vatandaş olarak yetiştirme anlamında ifade etmiştir. Sosyal bilim alanlarından özel olarak seçilmiş, öğrencilerin seviyelerine göre basite indirgenmiş konuları içeren ilköğretim ikinci kademesinde okutulan dersin adı olarak tanımlanmıştır. İlköğretim çağındaki çocukları etkin ve sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirmeyi hedef alan Sosyal Bilgiler dersinin öğretim programı, çocukları bilinçli bir toplumsal hayat yaşamaya hazırlamaktadır (Gömleksiz ve Cüro, 2011: 100). Bireyin kişilik gelişiminde, ortaokul yılları özel bir öneme sahiptir. Ortaokul çağındaki öğrencilere yönelik olan Sosyal bilgiler dersi, duyarlı, vatansever ve çalışkan bireyler yetiştirmeyi amaçladığı için birçok sosyal bilim dalından beslenmektedir. Bu ders düşünmeye ve anlamaya dayalı birçok disiplini bir

arada kullanmaktadır. Sosyal Bilgiler, farklı öğrenme ve öğretme stratejilerini uygulayan, temelde mevcut bilgiyi kullanıp bu bilgiler üzerine yeni bilgileri sürekli inşa ederek geliştiren ve diğer alanlar ile ilişkilendirerek bireyi toplum hayatına hazırlayan dinamik bilgi ve beceriler zinciri olacak şekilde kullanıcıların hizmetine sunan derstir (Karabıyık, 2014: 12).

2.2.1. Sosyal Bilgiler Programı

Sosyal Bilgiler; Sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgiler ışığında ilköğretim çağındaki çocuklara toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırarak doğru ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir öğretim programıdır (Erden ve Tarihsiz akt. Gömleksiz ve Cüro, 2011: 102).

2.2.2. Sosyal Bilgiler Dersi Programının Vizyonu

Milli Eğitim Bakanlığının Sosyal Bilgiler dersinin uzak görüşlülüğü hakkında kullanılan ifadeler şu şekildedir:

“21. yüzyılın modern, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi tecrübelerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, olumlu ve doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntem ve teknikleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, hak ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir” (MEB, 2006: 25).

2.3. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi

Etkin ve sorumlu birey, yani bir başka deyişle iyi ve etkin vatandaş yetiştirme, eğitimin önemli işlevlerinden biridir. Bu görevi yerine getirmede bir cumhuriyet dersi olarak T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi büyük bir değere sahiptir (Türker ve Aslan, 2008: 92). Tarihini bilen, geleceğe umutla bakan bireyler yetiştirmeyi amaçlamakta olan MEB, Talim Terbiye Kurulunun 23.02.2006 Tarihli ve 16 sayılı kanununda, ilköğretim T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi genel amaçları şu şekilde ifade edilmiştir.

2.3.1. 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Genel Amaçları

- “1. Atatürk’ün üstün askerlik, devlet adamlığı ve inkılâpçı özelliklerini öğrenerek onun üstün kişilik özelliklerini örnek alır.
  3. Millî Mücadeleden hareketle, Türk milletinin özgürlüğe, bağımsızlığa, vatanseverliğe düşkünlüğünü kavrayarak, millî birlik ve beraberlik anlayışı ile her türlü zorlukla başa çıkabileceğini kavrar.
  4. Atatürk’ün liderliğinde gerçekleştirilen, Türk İnkılâbının tarihi gayesini ve önemini kavrar.
  5. Dönemin şartlarını dikkate almak suretiyle, Türk inkılâplarının büyük güçlüklerle rağmen nasıl gerçekleştirildiğini kavrar.
  6. Türk Millî Mücadelesi ve İnkılâbının, millî ve milletler arası özelliklerini kavrayarak, diğer milletlerce de örnek alındığını fark eder.
  7. İnsan haklarını, ulusal egemenlik, milliyetçilik, demokrasi, çağdaşlık, laiklik ve cumhuriyet kavramlarının Türk milleti için ne ifade ettiğini ve bunların önemini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
  8. Atatürk İlke ve inkılâplarının Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini anlayarak; demokratik, laik ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
  9. Atatürk’ün dünyaya bakış açısını ve düşüncelerini benimseyerek Atatürkçü düşünce sisteminin daimî bir savunucusu olur.
  10. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve etkin kullanan, sorumluluklarını zamanında yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak kendini yetiştirir.
  11. Ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olan, Türkiye Cumhuriyeti’nin aktif temelini Atatürk İlke ve İnkılâplarının oluşturduğunun bilincinde olur.
  12. Türkiye’nin jeopolitik önemini bölgesel ve dünya çapındaki etkileri açısından değerlendirerek iç ve dış tehditlere karşı duyarlı ve uyanık olur.
  13. Kanıtlara dayalı akıl yürütme yeteneklerini geliştirerek, geçmişle günümüz arasında bağlantı kurar ve bu bağlamda benzetmeler yapabilir.
  14. Öncelikle asil Türk milletinin bir mensubu olduğunun ve insanlığın bir parçası olduğunun bilincini taşır. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren sorunlara karşı duyarlılık gösterir.
  15. Günümüzün ve geleceğin sorunlarına dair Atatürkçü bir yaklaşımla çözümler üretir.”
- maddelerinden oluştuğunu belirtmiştir.

2.3.2. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Kazanımları

2.3.2.1. Bir Kahraman Doğuyor Ünitesi

Bu ünite: “Atatürk’ün çocukluk ve bu dönemde içinde yaşadığı toplumun sosyal ve kültürel yapısını analiz eder. Atatürk’ün öğrenim hayatı ile ilgili olay ve olguları kavrayarak çıkarımlarda bulunur. Atatürk’ün askerlik hayatı ile ilgili olay ve olguları

kavrar. Örnek olaylardan yola çıkarak Atatürk'ün çeşitli cephelerdeki başarılarıyla askeri yeteneklerini ilişkilendirir. Atatürk'ün fikir hayatının oluşumunda Manastır, Sofya ve İstanbul şehirlerindeki ortamın ve dönemin fikir akımlarının rolünü fark eder. Atatürk'ün 1919'a kadar bulunduğu görevler ve yaptığı hizmetler ile fikri ve mesleki kazanımlarını, üstlendiği Millî Mücadele liderliği açısından yorumlar.” kazanımlarından oluşmaktadır.

Millî Uyanış Ünitesi

Yurdumuzun İşgaline Tepkiler Ünitesi: “Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumunu, topraklarının paylaşılması ve işgali açısından değerlendirir. Mondros Ateşkes Anlaşması’nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal’in ve halkın tutumunu değerlendirir. Kuvay-i Millîye ruhunun doğuşunu, millî cemiyetleri ve millî varlığa düşman cemiyetlerin faaliyetlerini analiz eder. Atatürk'ün Millî Mücadele’nin hazırlık döneminde yaptığı çalışmaları millî bilincin uyandırılması, millî birlik ve beraberliğin sağlanması açısından değerlendirir. Misak-ı Millî’nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisi’nin açılışını “ulusal egemenlik”, “tam bağımsızlık” ilkeleri ve “vatanın bütünlüğü” esası ile ilişkilendirir. İstanbul yönetimince imzalanan Sevr Antlaşması’na karşı Mustafa Kemal’in ve Türk milletinin tutumunu değerlendirir. Atatürk'ün Millî Mücadele’yi örgütlerken karşılaştığı sorunlara bulduğu çözüm yollarını onun liderlik yeteneği ile ilişkilendirir.” Kazanımlarından oluşur.

2.3.2.2. Ya İstiklal Ya Ölüm Ünitesi

Bu ünite ise: “Kurtuluş Savaşı döneminde Doğu ve Güney cephelerinde yapılan mücadeleleri ve savaşları inceler. Batı cephesinde Kuvay-i Millîye birliklerinin faaliyetlerini ve düzenli ordunun kurulmasının amaçlarını değerlendirir. Kurtuluş Savaşı’nın yaşandığı ortamda Atatürk'ün Maarif Kongresi yaparak Türkiye’nin millî ve çağdaş eğitimine verdiği önemi kavrar. Tekâlif-i Millîye (Ulusal Yükümlülük) kararlarını, Türk milletinin millî birlik ve beraberliği ile dayanışması açısından değerlendirir. Sakarya Meydan Savaşı’nın ve Büyük Taarruz’un kazanılmasında

Atatürk'ün rolünü fark eder. Kurtuluş Savaşı sürecinde Türk milletinin Batı Cephesinde elde ettiği başarıları uluslararası ilişkilere etkisi açısından analiz eder. Örnek eser incelemeleri yaparak dönemin toplumsal olaylarının sanat ve edebiyat üzerine yansımalarını fark eder.” kazanımlarını içermektedir.

2.3.2.3. Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar

“Millî egemenlik anlayışının pekiştirilmesi sürecinde saltanatın kaldırılmasını değerlendirir. Sevr ve Lozan Antlaşmalarını karşılaştırarak Lozan'ın sağladığı kazanımları analiz eder. İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararları, millî ekonomi ve tasarruf bilinci açılarından inceler. Ankara'nın başkent oluşunun gerekçelerini açıklar. Türkiye'de cumhuriyetin ilân edilmesini, demokrasi rejiminin gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirir. 3 Mart 1924'te kabul edilen kanunların gerekçelerini öğrenerek toplum hayatında meydana getirdiği değişimleri fark eder. Atatürk'ün çok partili siyasî hayata verdiği önemi kavrar. Şapka ve kıyafet inkılâbını, tekke ve zaviyelerin kapatılmasını, miladi takvim ve uluslararası saat uygulamasının kabulünü millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirir. Hukuk alanındaki gelişmeleri, Medeni Kanun'un Türk aile yapısında ve kadının toplumdaki durumunda yarattığı değişiklikleri analiz eder. Kabotaj Kanunu'nu millî egemenliğimiz ve Türk denizciliğinde meydana getirdiği gelişmeler bakımından değerlendirir. Mustafa Kemal'e suikast girişimini cumhuriyete yönelik tehditler kapsamında değerlendirir. Harf inkılâbını ve Millet Mekteplerini, eğitimin yaygınlaştırılması ve çağdaş Türk toplumunun oluşturulması açılarından değerlendirir. Şeyh Sait ve Menemen olaylarını çağdaş, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı tepkiler ve uluslararası ilişkiler açısından değerlendirir. Şehir incelemeleri yoluyla Cumhuriyet Dönemi mimarlık ve şehir planlaması alanında yapılan çalışmalara örnekler verir. Ölçü ve tartıların değişmesini çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirir. Atatürk'ün millî kültür ve millî kimlik oluşturmak ve geliştirmek için dil ve tarih alanında yaptığı çalışmalarını değerlendirir. Soyadı Kanunu'nun gerekçeleri ile birlikte ve Mustafa Kemal'e “Atatürk” soyadının verilmesini millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde açıklar. Atatürk'ün kadınlara sağladığı sosyal ve siyasal hakları dönemin çeşitli ülkelerindeki kadın haklarıyla karşılaştırarak değerlendirir. Atatürk Döneminde sağlık alanında

yapılan işleri devletin temel görevleri bağlamında inceler. Atatürk Orman Çiftliği örneğinden yola çıkarak Atatürk'ün modern tarımın gelişmesine ve çevre bilincine verdiği önemi fark eder. Anekdote, fotoğraflar ve anılardan yola çıkarak Atatürk'ün yurt ve okul gezilerini değerlendirir. Örnek olaylardan hareket ederek Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği değerin farkına varır.” Adlı kazanımlarla en yoğun bilgi içeren ünedir.

2.3.2.4. Atatürkçülük Ünitesi

“Dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak, dünyada ve ülkemizde Atatürk'ün düşünce sisteminin ortaya çıkmasında etkili olan olaylar hakkında çıkarımlarda bulunur. Millî güç unsurlarının Atatürk'ün yönetim anlayışındaki yerini ve önemini kavrar. Atatürk'ün Cumhuriyetçilik ilkesinin önemini bilir ve cumhuriyet yönetiminin Türk toplumuna getirdiği faydaları kanıtlara dayandırarak açıklar. Bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak cumhuriyetin kendisine getirmiş olduğu hak ve sorumlulukların farkına varır. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışından hareketle millî birlik ve beraberliğin önemini kavrar. Millî egemenlik, eşitlik, adalet ve demokratik hak kavramlarını Atatürkçü düşünce sistemindeki halkçılık ilkesi ile ilişkilendirir. Ulusal ve uluslararası etkenlerin devletçilik ilkesinin benimsenmesindeki etkisini değerlendirir. Devletçilik ilkesinin devlete sosyal ve kültürel alanda yüklediği görev ve sorumlulukları açıklar. Atatürkçülük düşünce sistemindeki Lâiklik ilkesinin devlet yönetimi, hukuk ve eğitim sistemi ile sosyal alanlarda meydana getirdiği değişimlerden yola çıkarak bu ilkenin temel esaslarının farkına varır. İnkılâpçılık ilkesini, Türk ulusunun millî kültür değerlerini, geliştirerek çağdaşlaşmasının bir aracı olarak benimsenmesi gerektiğini kavrar. Atatürk ilkelerinin ortak amaçları ve ortak özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Atatürkçü düşünce sisteminden yola çıkarak, Atatürk ilke ve inkılâplarını oluşturan temel esasları belirleyebilir. Atatürk ilkelerinin çağdaş Türkiye'nin kuruluş ve gelişmesindeki yerine ve önemine inanır. Atatürk ilke ve inkılâplarına sahip çıkma ve bunların devamlılığını sağlama konusunda kişisel sorumluluğunun gereğini yapar.”

2.3.2.5. Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk'ün Ölümü Ünitesi

“Atatürk Dönemi Türkiye dış politikasının temel ilkelerini ve amaçlarını değerlendirir. Lozan Barış Antlaşması'nın Türk dış politikasının gelişimine yaptığı etkileri değerlendirir. Tam bağımsızlık ve “yurtta sulh, cihanda sulh” prensibinden yola çıkarak, Atatürk dönemindeki Türk dış politikası hakkında çıkarımlarda bulunur. Atatürk'ün hastalığını ve tedavi sürecini inceleyerek Hatay'ı ülkemize katmak için yaptıklarını fark eder. Atatürk'ün vefatı üzerine yayınlanan yazılı ve görsel kanıtlardan hareketle onun kişilik özellikleri ile fikir ve düşüncelerinin evrensel önemine ilişkin çıkarımlarda bulunur. Anıtkabir'in yapım sürecini inceleyerek, Türk milletinin büyük önderine ebediyete kadar bağlılığını ve minnet duygusunu ifade etme yönündeki çabalarını fark eder.”

2.3.2.6. Atatürk'ten Sonra Türkiye, İkinci Dünya Savaşı Sonrası Kazanımlar Ünitesi

“İkinci Dünya Savaşı'nın sebep, süreç ve sonuçlarını Türkiye'ye etkileri açısından değerlendirir. Türkiye'de çok partili siyasî hayata geçişi hızlandıran gelişmeleri demokrasinin gerekleri açısından inceler. Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumunun öneminden hareketle, İkinci Dünya Savaşı sonrası değişen ülkeler arası ikili ilişkileri değerlendirir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de meydana gelen toplumsal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin ülkemizde huzur ve barışı sağlamak, ülkemizi ve cumhuriyetimizi koruyup kollamak ile ilgili görevlerini kavrar. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerine yönelik iç ve dış tehditlere karşı korunması konusunda duyarlı olur. SSCB'nin dağılmasının dünyaya ve ülkemize etkilerini inceler. Türkiye ve yakın çevresindeki enerji kaynaklarını jeopolitik ve jeoekonomik önemi açısından değerlendirir. Körfez Savaşlarının Türkiye'ye siyasî ve ekonomik etkilerini kavrar. Doğal kaynaklardan verimli şekilde yararlanmaya yönelik projeleri ülkemizin kalkınma politikaları çerçevesinde değerlendirir. Türkiye-Avrupa ilişkilerini Atatürk'ün gösterdiği hedefler ve millî dış politikanın temel ilkeleri doğrultusunda inceler.”

2.4. Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi Dersinde Kullanılan Bazı Stratejiler

Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp derslerinde kullanılan öğretim stratejileri, öğretim yöntemleri ile öğretim teknikleri kavramlarının öncelikle manalarını bilmek gerekir. Strateji, dersin hedeflerine ulaşılmasını sağlayan ve yöntemin belirlenmesine yön veren genel bir yaklaşımdır. Öğretim yöntemi, bir konuyu işlerken takip edilen sistemli yol anlamında kullanılmaktadır. Öğretim tekniği ise, öğretim yönteminin bir ders içinde yapılan etkinlik uygulamalarıdır (Yılmaz, 2013: 23).

2.4.1. Öğretmen Merkezli Öğretim Stratejileri

Öğretmen merkezli öğretimde, genelde öğretmen etkin olmakta ve birtakım çalışmalar yapmaktadır. Süreçte daha çok öğretmen aktif olduğu için öğretmenin yaptığı etkinlikler daha ön plana çıkmaktadır (Öztürk ve diğerleri, 2011: 79). Sınıf ortamında, tek hâkimin öğretmen olduğu ve tüm yönlendirmelerin öğretmen tarafından yapıldığı stratejiler, öğretmen merkezli stratejiler olarak tanımlanmaktadır.

2.4.1.1. Sunuş Yoluyla Öğretme Stratejisi:

Anlamli öğrenme olarak da ifade edilen sunuş yoluyla öğretim stratejisinde öğretmenin, öğrenciden daha etkin durumda olması, bu stratejiyi kimi zaman anlatım yöntemiyle karıştırılmasına, bazen de öğrenciyi yeterince etkin kılamadığı düşüncesine neden olmaktadır (Alaz, Şeyihoğlu ve Kartal, 2015: 161). Sunuş yoluyla öğrenmede öğrenci zihninin yönlendirilmesi söz konusudur. Bu stratejide bol örnekleme ve konular arası bağlantılar sağlanarak yeni öğrenmeler gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Öğrencinin genelden özele doğru konuyu anlamaları hedeflenir. Tek taraflı yani; öğretmen merkezli bir bilgi akışı yerine, öğrencinin kendisi aktif olarak öğrenme sürecine katılmaktadır. Geçmiş öğrenmeler hatırlatılarak, somut öğrenmenin gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

2.4.2. Öğrenci Merkezli Öğretim Stratejileri

Öğrenmede, öğrenciyi merkeze alan stratejilerdir. Öğrenciyi odak noktası yaparak temellenmiş öğretim stratejilerinde, öğrencilerin süreç içerisinde kendilerini her yönüyle ifade edebilecekleri fırsatlar oluşturulması amaçlanmaktadır (Alaz, Şeyihoğlu ve Kartal, 2015: 165). Bu stratejide, eğitim öğretim ortamı öğretmen tarafından uygun hale getirilir. Öğretmen, öğrencinin kendi başına bilgiye ulaşmasını sağlamaya çalışır.

2.4.2.1. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi

Buluş yoluyla öğretim stratejisi; belli bir problem ve o problemin alanı ile ilgili verileri toplayıp, analiz ederek bütüne ulaşmayı sağlayan, öğrenci etkinliğine dayanan güdeleyici bir öğretim stratejisidir (Yılmaz, 2013: 237). Bu yöntem öğrenci merkezli olup ve öğrencinin geçmiş yaşantılarını ve bilgi birikimini sorularla ortaya çıkarıp, sonuca onların ulaşmasını sağlamaya yönelik bir stratejidir. Bu strateji daha çok beyin fırtınası, balık kılçığı ve örnek olay yöntemleriyle kullanılır.

2.4.2.2. Araştırma, İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi

Öğrenci merkezli öğretim stratejilerinden bir diğeri de araştırma inceleme yoluyla öğretim stratejisidir. Araştırma inceleme yoluyla öğretim stratejisinde, öğrenciler konuyla ilgili belli bir sorunu çözmek için araştırma için kullanılan süreçleri kullanırlar (Öztürk ve diğeri, 2011: 79). Öğrenciler bilimsel araştırma basamaklarındaki problem çözme aşamalarına uygun olarak:

Problem veya sorunun tespitini yapar.

Varsayımlarını (hipotez) ileri sürer.

Kaynak taraması, gezi veya gözlem yapar.

Elde edilen bulgulara göre varsayımlarını test eder.

Probleme yönelik; sonuç, rapor veya bilginin elde eder.

Öğrenci bu aşamaların sonunda gerekli olan sonuca kendi çabalarıyla ulaşmaya çalışır. Bir nevi her ders, öğrenciye bilgi yüklemek yerine, öğrencinin ihtiyaç duyduğu bilgiye kendisinin ulaşması amaçlanmaktadır.

2.5. Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi Dersinde Kullanılan Bazı Yöntem ve Teknikler

2.5.1. Öğrenci Merkezli Yöntem ve Teknikler

Öğrenci merkezli öğretim yöntem ve teknikleri, öğrencileri problem çözmeye, bilgiye ulaşmaya, bilgiyi kendi yaşantıları yoluyla elde edip, davranış haline getirmesini

sağlayan öğretim yöntem ve tekniklerini kapsamaktadır. Bu öğretim yöntem ve tekniklerin en çok kullanılanları olan; altı şapkalı düşünme tekniği, beyin fırtınası yöntemi, kavram haritaları, alan gezileri ile balık kılçığı yöntemi aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

2.5.1.1. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği

Altı Şapkalı düşünme tekniğinin amacı, bireyin düşünme etkinliğini belli bir düzene sokarak analiz etmesini sağlamaktır. Eğitim kurumları öğrenciye; bilgi, beceri ve değerleri aktarmanın yanı sıra bireye nasıl düşünmesi gerektiğini de öğretme hedefinde olmalıdır (Gözütok, 2004: 88).

2.5.1.2. Beyin Fırtınası Yöntemi

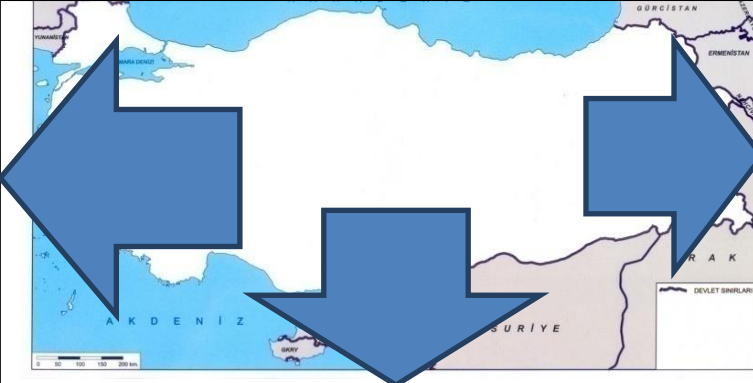
Bir konu ya da sorun üzerinde öğrencilerin fikir üretmesi şeklinde yürütülür. Üretilen fikirlerin bir sonuca ulaşması önemlidir (Karabıyık, 2014: 18). Beyin fırtınası yönteminde öğrenci hızlı düşünsel bir faaliyet içerisine alınarak orijinal görüşler elde edilmeye çalışılır. Bu yöntemde öğrencinin zihninden geçen ilginç, kendine özgü fikirler elde edilmeye çalışılır. Öğretmen bu yöntemde çözüme öğrencilerin fikirleriyle ulaşmaya çalışır. En işe yarar bilgileri ayıklayarak kazanımın öğrencide davranışa dönüşmesini sağlamayı amaçlar.

2.5.1.3.Kavram Haritaları

Kavramlar arasındaki ilişkileri gösteren diyagramlardır. Grafiklerle bilgiyi düzenlemeye ve ifade etmeye yarayan araçlardır. Kavramlar kutucuklara veya çember içine alınarak çizgilerle, birbirileri arasındaki ilişkiler belirtilmeye çalışılır.

Şekil 1

Kavram Haritası Örneği

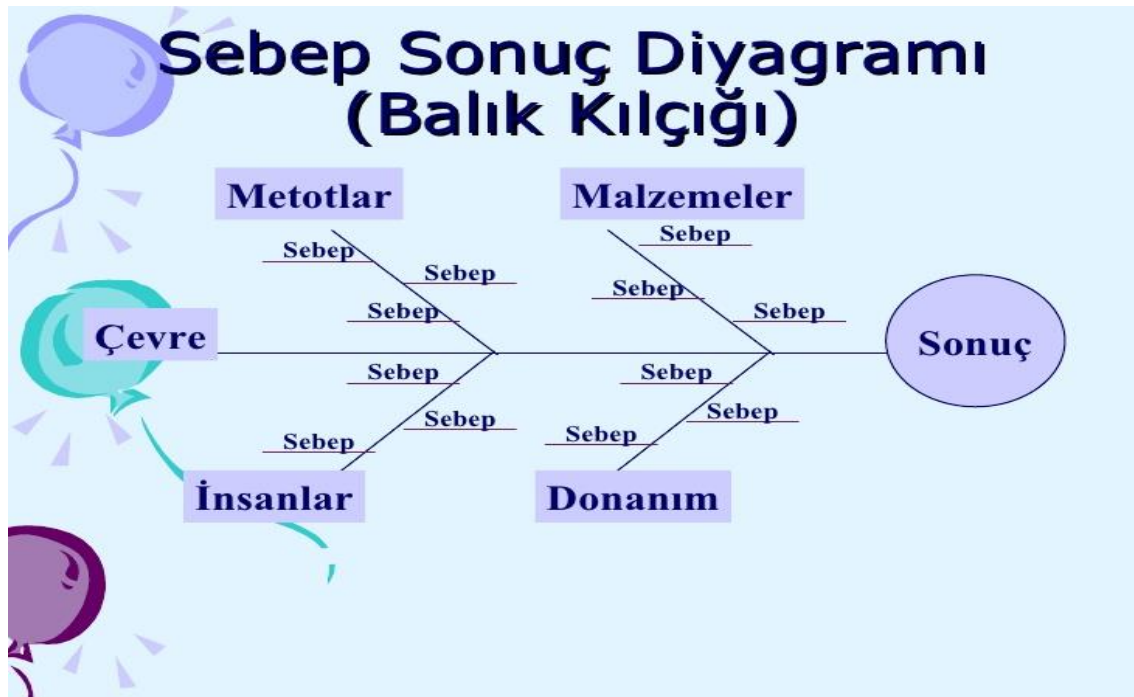
Batı Cephesi Savaşları:	Kurtuluş Savaşında Cepheleler	Doğu Cephesi Savaşları
1- I. İnönü Savaşı 2-II. İnönü Savaşı 3-Eskişehir-Kütahya Savaşı 4- Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi 5-Mudanya Ateşkesei		1-TBMM Ermenistan Savaşı, Gümrü Antlaşması. 2-TBMM-Gürcistan arasında Batum Antlaşması 3-Moskova Antlaşması 4-Kars Antlaşması
	Güney Cephesi: Kuvay-ı Milliye- Fransızlar ve İngilizler. 1-Antep Savunması 2-Maraş Savunması. 3-Urfa Savunması. 4- Fransızlarla Ankara Antlaşması 5- İngilizler ile Ankara Antlaşması (Musul ve Kerkük'ün kaybedilmesi.)	

2.5.1.4. Balık Kılıçığı Yöntemi (Neden Sonuç Diyagramı)

Balık kılıçığı yöntemi, bir soruna kaynaklık eden görüşlerin ya da sorunun olası sonuçlarının belirlenmesi amacıyla bilgilerin sistemleştirilmesine yarar. Konu hakkında bilgiye beyin fırtınası tekniğiyle ulaşılabilir (Başol, Yıldırım ve diğerleri, 2008: 32). Bu yöntemde sorun en başa yazılır. Soruna neden olan her etki veya olay çizgilerle dallara ayrılır. Sonuç olarak karşılıklı neden sonuç ilişkileri sıralandıktan sonra ortaya çıkan şekil, balık kılıçığına benzediği için balık kılıçığı olarak adlandırılmıştır.

Şekil 2

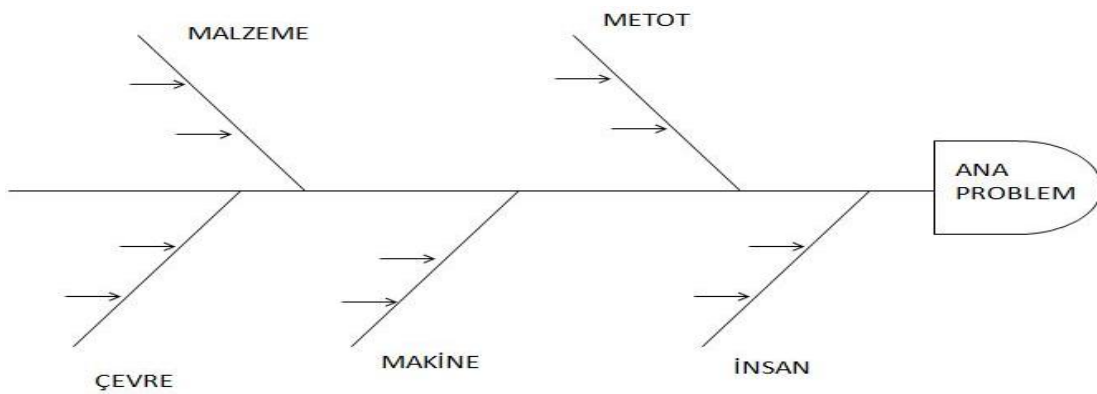
Balık Kılçığı Örneği

<http://www.slideshare.net/dennisendustri/kalite-yonetimi>

Şekil 3

Balık Kılçığı Örneği 2

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/91/Nzn_fishbonediagram.jpg adresinden 22.01.2016 tarihinde erişilmiştir

2.5.1.5. Alan Gezileri

Alan gezileri görerek, dokunarak öğrenme imkânı veren ve bilgiyi somutlaştıran bir metottur (Başol, Yıldırım ve diğerleri, 2008: 33). Bir öğrenciye istediğimiz kadar Çanakkale'deki Destanı sözel olarak anlatalım vermemiz gereken vatanseverlik duygusunu veremeyebiliriz. Fakat Çanakkale'de şehitlerimizin olduğu ve savaşların olduğu mekânları gezdirdiğimizde, belki konuşmasak bile bu duygu kendiliğinden oluşacaktır. Alan gezileri, ülkemizde yeni önem kazanan bir olgudur. Özellikle gelişmiş toplumların toplumsal bellek oluşturup, geçmişlerini unutmamak için çok önem verdikleri alan gezileri, T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi için başvurulabilecek en anlamlı yöntemlerden biridir. Japonya'nın her yıl büyük bir katılımı ile Hiroşima ve Nagazaki kentlerine yönelik anma etkinlikleri bu yönetime en güzel örnektir. Son dönemlerde tarihimize sahip çıkmayla birlikte, atalarımızın kahramanlık destanları yazdığı Çanakkale ören yerleri ile Sarıkamış yürüyüşü bu alan gezilerine en güzel örneklerdendir.

2.5.2. Öğretmen Merkezli Yöntem ve Teknikler

Sınıfta tek hâkimin öğretmen olduğu, öğretmenin yönlendirmeleriyle öğrenmelerin gerçekleştiği öğretim yöntem ve teknikler, öğretmen merkezli yöntem ve teknikler olarak adlandırılmaktadır.

2.5.2.1. Anlatım Yöntemi

Öğretmenin merkezde olduğu yöntemdir. Öğretmen sözel iletişim olarak bilgiyi öğrenciye aktarmaya çalışır. Yılmaz (2013: 247)' a göre; anlatım yöntemi, eski ve yaygın olarak kullanılan bir öğretim yöntemidir. Son zamanlarda yeni öğretim anlayışları ve değişen eğitim yaklaşımları münasebetiyle daha az kullanılmaktadır. Anlatım yönteminde aktif olan öğretmen, öğrencilere aktarmak istediği bilgiyi daha hızlı aktarır. Öğretmen bu yöntemi sık kullanmamalıdır. Öğretmen dersin farklı bölümlerinde üç beş dakikayı geçmeyecek üzere açıklama yapmak, önemli yerleri vurgulamak, öğrencilerin ulaşamayacağı bazı bilgileri sunmak amacıyla anlatım

yapmalıdır. Dersin diğer bölümlerinde öğrencilerin aktif olduğu yöntem ve teknikleri tercih etmelidir (Yılmaz, 2013: 248).

2.5.2.2. Soru– Cevap Yöntemi

Öğretmenin önceden hazırladığı bazı soruları öğrencilere sorarak, onların zihninde bulunan doğruları açığa çıkarmasını ve onlara doğruları buldurmasını amaçlayan bir öğretim yöntemidir (Yılmaz, 2013: 248). Küçükahmet (2006: 58)'e göre soru- cevap yöntemi öğretmenin formüle ettiği soruları öğrencilerin sözel olarak cevaplamalarına dayanan bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemde öğretmen neyi ne zaman soracağını bilmeli, ayrıca öğrencileri de belli bir çerçevede tutabilmelidir. Bu öğretme yönteminde öğretmen soruları amacına göre kullanır. Öğrenci zihnini sorularla doğruları buldurmaya yöneltir. Ayrıca işlediği konunun davranışa dönüşüp dönüşmediğini öğrenebilmek de için soru-cevap yöntemini yoğun olarak kullanır. Bu yöntem eğitimin amacına ulaşp ulaşmadığını test etme açısından yoğun olarak kullanılır.

2.5.2.3. Tartışma Yöntemi

Bu yöntem karşılıklı fikirlerin ortaya atılmasıyla sürdürülen bir yöntemdir. Bir konu üzerinde öğrencilerin düşünmelerine ve fikir üretmelerine imkân verir. Bu yöntem temel bir soru etrafında düzenlenmiş kademeli sorularla uygulanabilir (Başol, Yıldırım ve diğerleri, 2008: 32). Yılmaz (2013: 251)'a göre tartışma yönteminde öğretmen, bir tür gözlemci ve yöneltici olarak görev yapar. Tartışmanın belli bir çizgide kalarak amacına ulaşmasını sağlar. Gerekli gördüğü uygun zamanlarda tartışmaya katılarak onu yönlendirir. Bu yönteme örnek olarak; münazara, panel ve forum gösterilebilir.

2.5.2.4. Örnek Olay İncelemesi

Örnek olay incelemesi yöntemi; öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri sorunları ve bu sorunların üstesinden gelebilmeleri için gerekli davranışı

gerçekleştirebilmelerini sağlamayı amaçlayan bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem gerçek hayatla ilişkisi nedeniyle yaparak ve yaşayarak daha iyi öğrenilir tezine uygun olarak olumlu öğrenmeler sağlar.

Milli şuuru yerinde, vatan sevgisiyle dolu, geçmişini bilip geleceğini buna göre şekillendirebilen İyi birer vatandaş yetiştirmeyi, amaçlayan bu önemli dersin öğretiminde yeni ve etkin bir yöntem olarak kullanılan yaratıcı drama, bu dersin öğretiminde olumlu yönde yepyeni bir sayfanın açılmasını sağlamıştır. Bu yeni yöntem oyun oynarken olduğumuz rahatlıkla kalıcı ve etkin öğrenmeler sağlayan yaratıcı drama yöntemidir. Bu yeni yöntem ve yöntemin özelliklerine değinmeden önce oyun kavramı hakkında bilgi vermemiz gerekmektedir.

2.5.2.5. Kaynak Kişilerle Görüşme

Özellikle T. C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kaynak kişi olarak gazilerimizle veya o dönemde yaşamış kişilerle görüşülerek bilgi alınabilir. Yine alanında uzmanlaşmış kişiler de kaynak kişi konumundadır. Sözlü olan bu tarihi bilgiler, not alınarak yazılı tarih bilgilerimize katkı sağlayabilir.

2.5.2.6. Eğitsel Oyunlar

Oyun, eğlendiren, hoş zaman geçirilmesini sağlayan belli kuralları olan, katılımcıların yeteneklerini ve zekâlarını geliştiren etkinliklerdir. Oyun denilince ilk akla gelen çocuklardır. Oyun ve çocuk özdeşleşmiş bir durumdadır. Gönen ve Dalkılıç (2009: 30)'a göre oyun, çocukların kendilerini ifade etme yöntemidir. Çocuk oyun oynarken zekâsını kullanarak hem kurallar koymayı hem de bu kurallara uyarak belli bir disiplin kazanmayı başarır. Çocuk sevmeye, sevmeye, estetiğe, başarmaya, başkaları tarafından kabul edilmeye, oyun ve değişikliğe, güvene, bir grubun üyesi olmaya ihtiyaç duyar (Gönen ve Dalkılıç, 2009: 30). Çocukların hayata hazırlanmasının bir provası olan oyunlar bu nedenle çocukların hayatında çok önemlidir. Adıgüzel (2012: 371)'e göre; oyunlar bir yönüyle doğaçlamadan çıkan ya da geleneksel olarak var olan kurallar bütünüdür. Oyunlar çerçevesinde ve onların normlarının içinde oyun etkinlikleri yoluyla oyun süreçleri tüketilir veya biçimlendirilir. Bu oyunlar çocukların hem eğlenmesini

hem de öğrenmelerini sağlar. Çocukların hiç sıkılmadan oynadıkları bu oyunlar ve bu oyunlarda uyguladıkları yaratıcılık örnekleri kuşkusuz eğitimcilerin bu alana yönelmelerini sağlamıştır. Neden yönelmesinler ki? Bir taraftan çocukları tenefüs sonrası sınıflara eğitim amaçlı nerdeyse zorla alıyorken, diğer taraftan okul bahçelerinde oyuna doymayan çocuklar. Bu tezatlık ister istemez eğitimcileri oyun oynamayı eğitime uyarlama fikrine yöneltmiştir. Bu yönelmeler eğitici oyunların tasarlanması sürecini ortaya çıkarmıştır. Oyunlar, öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmak üzere yarışmaların da içinde yer aldığı düzenlemelerdir. Oyunlar problem çözme, karar verme gibi becerilerin öğretilmesinde kullanılır. Burada öğretmenin hedeflere uygun oyunlar seçmesi önem taşımaktadır (Gözütok, 2004: 110). Oyunlar kendine has özellikler taşımaktadır. Çocuk oyun oynarken özgürdür, oyunlar kültürel özelliklere göre şekillenmektedir. Yani özgündür. Kendine has kültürel motifler içerir. Bireysel ya da grupla oynanabilir. Hayal gücü ve yaratıcılık ön plandadır. Oyundaki lidere göre kuralların belirlenmesi yaygındır. Bu kurallar esneklerdir. Oyunlar haz almak, eğlenmek ve zaman öldürmek için oynanır.

2.6. Yaratıcı Drama Yöntemi

Tezimizin de konusu olan ve T.C İnkılâp Tarihi Öğretiminde kullanılan önemli yöntemlerden biride yaratıcı drama yöntemidir. Yaratıcı Drama yöntemini ve bileşenlerini daha iyi kavrayabilmek için detaylı açıklamalar aşağıya çıkarılmıştır.

Drama deyince bizde çağrışım yapan dramatisasyon, tiyatro vb. kavramlarla ifade etmeye çalıştığımız yaratıcı drama, oyun oynama değildir. Yaratıcı drama, tiyatrodadır. Yaratıcı drama bileşenleri ve aşamaları dahası amaç yönünden bu kavramlardan farklıdır (Kırkar ve Yılmaz: 2010: 5). Zaman zaman ortaya çıkan bu kavram kargaşası nedeniyle bu kavramlar yaratıcı drama olarak tanımlanmışsa da yaratıcı drama uygulamalarını yapan lider konumundaki öğretmenin bu konuda kendini yeterince geliştirmesi gerekir. Drama uzmanları, dramayı kendi içinde sınıflandırmaktadırlar. Bunlar; yaratıcı drama, psikodrama, eğitici drama ve sosyodrama olarak tanımlanmaktadır.

2.6.1. Yaratıcı Dramanın Tarihçesi

Türkçe’de tam bir karşılığı bulunmayan “Drama” sözcüğü Yunanca’dan diğer dillere geçmiştir. Bu kelime; Yunanca, yapmak etmek anlamındaki “Dran” sözcüğünden türetilmiştir (Tuluk, 2005: 10). Bu kelimenin Türkçede halk dilinde kullanılan acıklı olayların oynandığı seyirlik tiyatro oyunları anlamında kullanılan drama ile ilgisi yoktur. Daha doğrusu bu kelime sadece bu anlamla sınırlı değildir. Dramayı Avrupa’da ilk olarak yaygınlaştırmaya çalışan ve kullanan Jan Jack Ruosseou’dur. Rousseou’ya göre dramayı yaygınlaştırmak ve dramayla insanların, kendi kendilerini eğlendirmeleri, öznellik ve bilişsellik önemlidir. 1901’de Carl Gross “The Play Of Man” isimli kitabında yetişkinlere de drama yapmayı önermiştir (Gönen ve Dalkılıç, 2009: 9). İlk olarak, Yaratıcı dramanın eğitim hayatında bir öğretme yöntemi olarak kullanılması ise bir asırlık bir durumdur. İngiltere’ de ilk defa bir köy okulunda, Harriet Finlay Johnson adındaki öğretmen tarafından uygulanan, bu sıra dışı eğitim modeli o dönem İngiliz eğitim camiasının dikkatini çekmiştir. Kırkar ve Yılmaz (2010: 5)’a göre Johnson emekli olduktan sonra çalışmalarını takip eden müfettişin desteklemeleri ile Öğretimde Dramatik Yöntem (The Dramatic Method Of Teaching) adlı eserinde yaptığı uygulamaları yazıya dökmüştür. Bir başka İngiliz eğitimci Henry Coldwey Cook, oyunu yapmaya değer tek iş olarak yorumlamıştır. Yaratıcı drama alanında çeşitli çalışmalara ön ayaklık etmiştir. Avusturyalı Frank Cisec ise çocuğun kendini sanatla ifade etmesini ve onu sanat yaparken özgür bırakılması gerektiğini ifade etmiştir. 1954’te Peter Slate’in “Çocuk Draması” isimli kitabı yayımlanmıştır. Bu kitapta Slate, çocuğun oynadığı oyunların gerçek drama olduğunu belirtmiştir (Gönen ve Dalkılıç, 2009: 10). Kuşkusuz oyun çağındaki çocuklara eğlendirerek öğretme yaklaşımı çok tutmuş ve yaratıcı drama günümüze kadar hızla gelişmiştir. Yaratıcı dramada kullanılan temel kavramları ise, yaratıcılık, doğaçlama, dramatik oyun, dramatisasyon, rol oynama, iletişim ve etkileşimdir.

2.6.2. Ülkemizde Yaratıcı Dramanın Tarihçesi

Tarihimizde oyunla öğretme okullarda olmasa bile toplum içinde sürekli olagelmıştır. Osmanlı döneminde, içeriği aslında öğretici mesajlarla dolu olan; karagöz, kukla ve meddah gibi oyunlar öğretici oyunların ilk örnekleri sayılabilir. Günümüzde

hala Türkçe ve iletişim derslerinde iletişim hatalarını en iyi anlatabilmek için Karagöz oyunundan kesitlerin sunulması bir rastlantı değildir.

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında ortaya çıkan her alandaki baş döndüren gelişmeler eğitim hayatında da kendini göstermiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim öğretimin önündeki bütün engeller kaldırılmaya başlanmış. Yurtdışına öğrenciler gönderilmiş ve yine yurt dışından birçok bilim adamı çağdaş bir eğitime kavuşma arzusuyla ülkemize getirilmiştir. İsviçreli Prof. Dr. Albert Malche yüksek öğretimimizin düzenlenmesinde, Amerikalı John Dewey ise eğitim reformlarımızın gerçekleşmesi için çalışmalar yapmışlardır. Hatta çok ünlü bir pedagog olan John Dewey'in raporları doğrultusunda ortaya çıkan köy enstitülerini, John Dewey, hayalimdeki okullar diye tanımlayarak, tüm dünyanın dikkatlerini eğitimimizdeki bu yeni kurumlara çekmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, eğitim öğretimde kullanılan bazı etkinlikler, tam olarak yaratıcı drama örnekleri olmasa da, ülkemizin yaratıcı drama geçmişi irdelenirken ele alınması gerekmektedir. Özellikle İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nu ülkemizde tiyatronun (Okul Temsillerinin) okullarımıza girmesi için çalışmış olması nedeniyle, mutlaka bahsinin geçmesi gerekmektedir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Osmanlı'nın son dönemlerinde yurt dışına eğitim amaçlı gönderilmiş bir eğitimcidir. Osmanlı eğitim programlarına "Tarihi Temsiller" adında eklemeler yapmıştır. Eğitimle tiyatro ilişkisini değerlendiren çalışmalar yapmıştır. Cumhuriyetimizin ilk yıllarında da eğitim hayatında aktif olarak görev yapan, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nu eğitim hayatımıza tiyatro, tarihi kişi ve olaylarla ilgili temsiller kazandırmış olması münasebetiyle, araştırmamızda bahsi geçmektedir.

1943 yılına gelindiğinde o dönem Ankara ilköğretim müfettişlerinden, Selahattin Çoruh, Ankara kitabevi tarafından dağıtılan "Okullarda Dramatizasyon" adında bir kitapçık yayınlar. Çoruh, kitabında dramatizasyonun okullara girişi, muhtelif yaşlarda çocuklarda görülen dramatik faaliyetler, terbiye (eğitim) ve tedriste (öğretim) dramatizasyonun yeri ve rolüne yer vermiştir. Tedrisatta göz önünde tutulan bazı prensipler ve dramatizasyonu ele almıştır. Okulun, çevresiyle arasındaki iyi münasebetleri düzenleme, okulun çevresine faydalı olması bakımından dramatizasyonun rolünü değerlendirmiştir. Okul, aile iş birliğinde dramatizasyonun rolü, dramatik hareket ve gösteri şekilleri, temsil mevzuları ve piyesler, okul tiyatroları, çocuk sinemaları ve tiyatroları ile kukla, kukla tiyatrosunun terbiye ve tedristeki verimini canlandıran bir çalışma örneği, Amerika'da film sektörü, radyo temsilleri gibi bölümlere kitabında yer vermiştir. Çoruh (1943: 5)'a göre Almanya'da dramatizasyonun daha açık bir sözle

dramatik gösterilerin veya sahne oyunlarının okullara girişi o dönemin diliyle “hümanistik” dönemdedir diyerek, dramatisasyonun Almanya’da hümanizma çağında okullara girdiğini belirtmiştir. Amerika’da dramatisasyonun, içtimaiyat sanat ve iş teknik dersleriyle aynı değerde tutulduğunu belirtmiştir. Selahattin Çoruh’un eserinde Rumi 1331 tarihli dönemin Millî Eğitim Bakanlığının, “Mektep Temsillerinin Usulü Tedrisi”nde, dramatik temsillerin çocuklarda oluşturduğu gelişmeler olarak; çocuklar bir araya geldiklerinde ve müsait bir yer bulduklarında, bir takım içtimai oyunlar oynadıklarını ifade etmiştir. Bu çocuk oyunlarının; aktarlık, misafirlik, bakkallık, evcilik gibi; çocukların bu oyunlara ilgi duymaları ve zevk almalarının tamamen fitratı bir durum olduğunu belirtmiştir. “Muhtelif Yaşlarda Çocuklarda Görülen Dramatik Faaliyetler” başlığı altında ifade ettiği fikirler ve ortaya koyduğu tespitler dönemine göre takdire şayandır. Çoruh (1943: 7)’a göre, okullarda temsil olarak adlandırılan oyunların; esasen çocukların içinde bulunan oyun kabiliyetini kullanarak daha iyi öğrenmelerini sağlamak için kullanılacak çok önemli bir araçtır diyerek dramatisasyonun eğitim açısından önemine değinmiştir. Yine bu tür oyunların eğitim hayatında kullanılmasının, çocukların özgür bir ortamda öğrenmelerini sağladığını ifade etmiştir. Bunu yaparken de zaten çocuklarda olması gereken, kendi ihtiyaçları olan oyun çağının gereklerine uygun olarak, çocuk temsillerinin uygulanmasının çocuğa hakkı olan oyun oynama özgürlüğünün iadesi olarak görmüştür. Bu tespitlerde insanda var olan yaratıcılığın, çocukların oyun oynayarak, yaratıcılıklarını daha da geliştirerek bu oyunlar sayesinde kendini daha rahat ifade ettikleri ve topluma daha iyi adapte oldukları varsayımı üzerinde durmuştur.

Bir dil uzmanı olan ve halen Türk Dil Kurumu’nda görev yapan, Emin Özdemir’in 1965 yılında o dönem Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü, Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu tarafından yayımlanan “Uygulamalı Dramatisasyon” adlı 45 sayfalık kitapçığı, dramatisasyon hakkında bilgiler ve örnek uygulamalar içermektedir. “Uygulamalı Dramatisasyon” adlı eser dramatisasyonun tanımı, dramatisasyon türleri, sınıfta dramatisasyon ve dramatisasyonun yönetimi adlı başlıklardan oluşmaktadır. Özdemir (1965: 3)’e göre dramatisasyon; çocukların öykünme (taklit) güçlerine dayalı doğal bir öğrenme yoludur. Bu yönden çocukların sosyal hayatında geniş ölçüde yer alır. “Evde, okulda, sokakta, oyunda, çocuklar genellikle dramatisasyonun içindedir” diyerek dramatisasyonun çocukların hayatındaki önemine değinmiştir. Dramatisasyon öğrenmeye, çocukların tecrübelerini zenginleştirmeye olanaklar sağlar. Öğrenmenin en temel koşullarından biri

etkinliktir. Öğrenci derslerde etkin olduğu sürece daha iyi öğrenir (Özdemir, 1965: 3). Özdemir'in hazırladığı eserde en dikkat çekici olan ise drama türleri arasında bahsi geçen bağımsız dramatisasyonun, tamda yaratıcı dramaya yakın bir tanımla tanımlanmış olmasıdır. Kitapçıktaki tanıma göre bağımsız drama; sözsüz oyun ve taklitlerin gelişmiş bir şeklidir. Bir hikâyeyi, bir hayat durumunu, bir şiiri veya birbirine bağlı olaylar dizisini, bir grup çocuğun konuya sıkı sıkıya bağlı kalmadan, kendi hayal güçlerine dayalı olarak canlandırması, bu türün temel özelliğidir, denilerek bugünkü yaratıcı dramanın tanımına yakın bir tanımlama yapmıştır. Eserinde örnek ders uygulamalarıyla dramatisasyonun anadil (Türkçe) eğitiminde, sosyal bilgiler derslerinde, tarih derslerinde, coğrafya ve o dönemin önemli derslerinden olan yurttaşlık bilgisi derslerinde nasıl uygulanabileceğini okuyucularına göstermiştir.

Yaratıcı drama etkinliklerinin ülkemizde eğitim hayatında aktif olarak kullanılması İnci San ve bir tiyatrocu olan, Tamer Levent ile birlikte olumlu bir ivme kazanmıştır (Kırkar ve Yılmaz, 2010: 5). Tamer Levent ilk yaratıcı drama çalışmalarını 1970'lerde amatör oyuncularla başlatmıştır (San ve diğerleri, 1994: 11). San (1994: 11)'a göre yine Tamer Levent'in 1990'da sahneye koyduğu çocuk oyunu ile Tamer Levent'in yönettiği "Yeniden Yaratma" adlı oyunların yönetiminde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığını ifade etmektedir.

Yaratıcı drama ülkemizde, 1980'lerde Tamer Levent ve İnci San'ın karşılaşması ve ortak çalışmaya karar vermeleri ile hızla gelişmeye başlar. Bu ikili 1982 yılında, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde yaratıcı drama çalışmaları yapmıştır (Adıgüzel, 2012: 251). Tamer Levent ile İnci San önderliğinde kurulan Çağdaş Drama Derneği artık planlı programlı gelişmeyi hızlandırmıştır. Bu derneğin ilkini 1985'te gerçekleştirdiği "Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerleri" ülkemizde yaratıcı drama ile ilgili kavram kargaşasını ortadan kaldırmaya ve bu seminerlere ilginin artmasıyla, resmi olarak eğitimde, yaratıcı dramanın eğitim hayatımızda daha aktif olarak yerini almasını sağlamıştır.

Özellikle soyut kavramların yoğun olduğu sosyal bilimler alanında uygulanması yeni bir durumdur. Yaratıcı dramanın, soyut kavramların yoğunlukta olduğu T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde kullanımı ve kalıcı öğrenmeler sağlamasındaki payı bu çalışma ile ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. İşte yaratıcı drama bu anlamda ortaya çıkmış soyut kavramların, somut davranışa dönüşmesinde etkili bir yöntemdir. Buna göre, yaratıcı drama; Bir sözcüğü, bir kavramı, bir davranışı,

bir tümceyi, bir fikri ya da yaşantıyı veya bir olayı, tiyatro tekniklerinden yararlanarak, oyun ve oyunlar gerçekleştirerek canlandırma olarak tanımlanmaktadır (San, 1991). Kırkar (2010)'a göre ise yaratıcı drama yöntemi; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranış hedeflerini aynı anda kapsama özelliğiyle, öğrencilerin farklı yeteneklerine ve özelliklerine hitap eden etkinlikleriyle birçok öğrenme türünü de içine alır. Yaratıcı drama bir öğretim metodu olarak T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde soyut olan ve tekrarlanması mümkün olmayan bir tarihi olayı, öğrencinin kendi zihninde somutlaştırarak daha iyi kavrama sürecidir. Çocuk bir olayı canlandırırken günün şartlarına uygun hareket eder. Bu da tarihi olayların geçtiği dönemin daha iyi kavranmasını ve çocuğun bu durumu kendi zihninde bilinçli olarak yaşamasını sağlar. Bir nevi o tarihi olayla ilgili sınırları fark eden çocuk, hayatı boyunca yaratıcı drama ile oynadığı rolü unutmamaktadır.

Ülkemizde ders kitaplarını hazırlayan MEB'e bağlı Talim Terbiyenin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi amaçlarında da belirtildiği üzere; yeni müfredatla birlikte, geleneksel davranışçı anlayıştan yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiştir (Titiz, 2005: 8). Öğrenci sorgulayan ve öğrendiklerini uygulayan, karşılaştığı sorunlar karşısında yaratıcılığını kullanarak en çaresiz anlarda yaratıcı çözümler üreten bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Başka bir bakış açısıyla, vatanını ve milletini seven bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Eğitim sistemimizde başarısızlıkların aslında en temel nedeni; öğrencinin, öğrendiklerinin ne işine yarayacağını bilememesidir. Biz öğretmenler derslerin amacını öğrenciye veremediğimiz için öğrenci öğrendiklerini yalnızca sınıf geçmek ya da sınavdan başarılı olmak için ezberliyor. Bu bilgilerle işi bittikten sonra bu bilgileri zihninden bir çırpıda siliyor. İşte bu anlamda biz öğretmenlere, öğrencinin bir tarihi olayı, gerçekçi ve o zamanın şartlarına göre değerlendirmesini sağlayarak, öğrenciyi başrolde yaşanan zihinsel süreci birebir yaşayan konumuna getirebiliriz. Örneğin T.C. İnkılâp Tarihi dersinde, Mustafa Kemal Atatürk'ün ülkemizin düştüğü en çaresiz durumda bile vazgeçmeyerek, hiç kimsenin beklemediği bir kahramanlık destanı yaratmasını, onun kişilik özellikleriyle ilişkilendirerek, öğrencimizin de en çaresiz anlarda çözüm üreten bir birey olarak yetişmesini sağlayabiliriz. Öğrencinin, Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özellikleri hakkında düşünmesi sağlandıktan sonra o günün olumsuz şartlarını da dikkate alarak neler yapabileceği konusunda yaratıcı drama ilkelerine göre canlandırmalar yapması sağlanarak, dönütler alınarak ve bu kazanımları yaparak, yaşayarak öğrenmesi

sağlanmalıdır. Bu anlamda duyu ile düşünme becerileri birleşir. Daha anlaşılır, daha gerçekçi ve sanki yaşıyormuşçasına, öğrenci kendini tarihi olayın içinde görür ve olayın içinde yaşar. Tarihi olayı zamanın şartlarına göre değerlendirerek o olayı, sonuçlarıyla birlikte içselleştirir. Bunu hoşumuza giden ve bizi peşinden sürükleyen bir roman kahramanının atıldığı maceralarda, sanki bizde varmışız gibi kendimizi o kahramanın yaşadıklarının akışına bırakmamıza benzetebiliriz. Bizi peşinden sürükleyen roman kahramanının roman içerisinde yaşadığı; dokunma, tatma, yorgunluk, hüzn, sevinç, iştme, görme ve hatta koklama hislerini, kendi duyu organlarımızla hissediyormuşuz gibi yaşarız. İşte yaratıcı drama sayesinde, öğrencilerimiz bir tarihi olayı, tüm duyu organlarını kullanarak hissedecektir. Amerika'nın Texas Üniversitesi'nde yapılan araştırmanın sonuçları öğrenme ve öğrenmenin kalıcılığı üzerinde duyu organlarının etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Buna göre insanlar; Okuduklarının %10'unu, duyduklarının %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem duyduklarının %50'sini; görüp, işittiklerinin ve söylediklerinin %80'ini; görüp, işitip, dokunup, söylediklerinin ise %90'nını hatırlamaktadırlar denilmektedir (Kinder, 1973: 39 akt: Demirel, 1999: 47). Bu veriler yaparak, yaşayarak öğrenmelerin yoğun olduğu yaratıcı drama etkinliklerinin öğrenmelerin kalıcılığı üzerinde ne kadar etkili olduğunun en güzel kanıtıdır. Yaratıcı dramada birey farkında olmadan; duyu organlarını eğitme sürecindedir. Diğer yandan da öğrenme sürecinde etkin katılımcıdır. Öğrenci kendi yaptığıyla öğrenirken duyu organlarını harekete geçirir ve hayatı boyunca unutmayacağı yaşantılar kazanır (Üstündağ, 2010: 28). Kişi bu yaşantıları kazanırken, kişiler arası iletişimde çok önemli olan ve etkin iletişimi sağlayan beden dilinin önemini de kavrar. Bu yaşantıların kazanılması ile aynı zamanda, bireyin sözel ve sözel olmayan iletişim becerileri de gelişir (Üstündağ, 2010: 28).

2.6.3. Yaratıcı Drama Aşamaları

Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulama aşamaları vardır. Yaratıcı drama etkinlikleri bu program dâhilinde yürütülmektedir. Bu aşamalar, ısınma, kaynaştırma, oynama, oluşumlar, rahatlama ve değerlendirmedir (Altıkulaç, 2008). San'dan aktaran, Üstündağ (2010: 41)'a göre ise yaratıcı drama çalışmaları beş aşamalı bir etkinliktir. Bu

etkinlik aşamaları; ısınma ve rahatlama çalışmaları ile oynama, doğaçlama, oluşumlar ve değerlendirmeler olarak sıralanmaktadır.

2.6.3.1. Isınma ve Rahatlama Çalışmaları

Adıgüzel (2012: 123)'e göre; "Isınmak ısıdırmak, birinin bir şeye yakınlığını ve yatkınlığını sağlayarak, alışmasını, benimsemesini, yadırgamaz olmasını sağlama ve onu alıştırmak için yapılan ön hazırlıktır." Yaratıcı drama etkinliğinin uygulanacağı grubun birbirilerini tanınması, kaynaşması, etkileşim kurması için aradaki mesafenin kırılması, çekincelerin ve ön yargıların ortadan kalkması gerekir. Etkinliğe hazır bulunma düzeyinin artırılması, bu ilk aşamaya bağlı olarak olumlu ya da olumsuz sonuçlanabilir. Bu aşama, yaratıcı dramanın başlangıç safhası olduğundan ısınma, güven ve kaynaşmanın düzeyi, yaratıcı dramanın başarı düzeyini ortaya koyar. Yaratıcı drama çalışmalarında katılımcının bedeninin hazır olmasından kasların rahat ve gevşek tutulması, kendiliğindenliğin oluşması, aktif olma, bir oyun oynamaya hazır olma ve bedeninin bu aktiviteleri yerine getirebilir duruma getirilmesi olarak anlaşılmaktadır (Adıgüzel, 2012). Çağdaş Drama Derneğinin 5.'sini düzenlediği Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerinin katılımcılarından; Alman Dagmar Dörger (akt. San ve diğerleri, 1994: 121); bu konuda Türk öğretmenlerin işin daha çok akademik boyutuyla ilgilendiklerini ifade etmiştir. Yaratıcı drama faaliyetlerini yapan aktörlerin ise daha çok işin sanatsal yönüyle ilgilendiklerini belirtmiştir. Bunların gayelerinin tiyatro yapmak olduğunu doğaçlamaların net ve çok iyi olduğunu ifade etmişlerdir. Yine bu aktörlerin, becerilerini yaratıcı drama etkinliklerinde daha rahat kullandıklarını ve eğitilmiş olduklarını açıkça ortaya koyduklarını belirtmişlerdir. Fakat aynı başarıya öğretmenler arasında ulaşamadıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin bu aşama sırasında çekingen davrandıklarını yani rahat olamadıkları için başarılı olamadıklarını belirtmiştir.

2.6.3.2. Oyunlar

Belirlenmiş kurallar bütünü içerisinde özgürce oyun ve oyunları geliştirme aşamalarından oluşur (Üstündağ, 2010). Yaratıcı drama ekibinin geliştirdiği oyunların, oynanması sürecidir. Bu süreçte grup üyeleri kendileri yaratıcılıklarını ortaya çıkararak

ya mevcut oyunları seçerler ya da yaratıcılıklarını kullanarak yeni oyunlar oluşturarak bu aşamayı geçerler.

- a) Doğaçlama: Herhangi bir sınırlama olmadan oyunu akışına bırakarak sürüklemek. Yaratıcılığın en fazla olduğu aşama bu aşamadır.
- b) Oluşum: Üstündağ (2010: 40)'a göre oluşum; bu süreç kimi zaman önceden hiç belirlenmemiş bir çıkış noktasından, kimi zaman da bir nesne, resim, fotoğraf, heykel vb. iletişim kurarak başladığını ifade etmiştir.
- c) Değerlendirme: Yapılan tüm etkinliklerin sonuçları bu aşamada değerlendirilir. Yapılan yaratıcı drama etkinliğinin amacı sonucu, yaratıcı drama uygulamalarını canlandıranların grup üyelerinin farklı farklı değerlendirmeleri. Etkinliğe grup çalışması olarak başlanmış olursa da, sonuç yani değerlendirme aşamasında tüm grup üyelerinin süreci değerlendirmeleri istenmektedir. Bu etkinliğin hedefledikleri ile ortaya çıkan sonuçlar bu aşamada değerlendirilir. Bir nevi etkinliğin geri bildirim aşamasıdır. Drama aşamalarının her birinin ya da birkaçının ardından değerlendirme yapılabilmesi, drama etkinliklerinde sonuçtan çok sürece değer verildiğinin ispatıdır. Drama aşamalarından geçen katılımcıların çeşitli davranış biçimlerini, düşüncelerini, yaşantılarını gözden geçirip, içsel irdelemeler yapabilmeleri ve kendi davranışlarında bilinçli ve isteyerek, istedik yönde yeni değişiklikler oluşturabilmeleri bu değerlendirmenin önemli bir boyutunu oluşturur (Altıkulaç, 2008).

2.7. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde araştırmamıza konu olan T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanılan veya önerilen öğretim yöntem ve teknikler ile yaratıcı drama ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalar ülkemizde ilk defa yayınlanan eserlerden günümüzde bu alanda uzmanlaşmış akademisyenlerin eserlerine kadar geniş bir araştırma yelpazesi kullanılmıştır.

Çoruh, Selahattin. (1943) "Okullarda Dramatizasyon" Ankara İlköğretim Müfettişlerinden Selahattin Çoruh'un "Okullarda Dramatizasyon" adlı eseri Cumhuriyet dönemimizin eğitimde dramaya yönelik, ilk yazılı eseridir. 76 sayfalık bu kitapçık ülkemizde drama alanındaki çalışmaları Meşrutiyet döneminden,

Cumhuriyet'in ilk dönemlerine kadar ele almaktadır. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'na dayandırdığı bilgede, tarihimizde ilk defa tiyatroyu okulda yer verenin; Karamürsel'de Numuneyi İttifakı Osmanî adlı özel bir okulda görev yapan öğretmen Muammer Targaç olduğu bilgisini vermektedir. Rumi 1331 yılında Maarifi Umumiye Nezareti (Osmanlı Eğitim Bakanlığı)'nin "Mektep Temsillerinin Usulü Tedrisi" adlı talimatname ile bu temsilleri bir düzene koymayı hedeflediği bilgisine ulaşmaktayız. Yine eserde daha çok Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki dramatizasyon alanındaki çalışmalara yer verilmiştir. Eserde dramatizasyon, daha çok oyunlaştırma olarak değerlendirilmiş, oyun oynayarak öğrenmenin öğrenciye faydaları üzerinde durulmuştur. Kuramsal kısımlarında Baltacıoğlu'ndan da alıntılarla yapılmış olan bu önemli kitap, Milli Eğitim Bakanlığı ve zamanın eğitimcileri arasında bir hayli etkili olmuştur. Çoruh kitabın sonunda, oldukça anlamlı olan şu cümleyi yazmıştır: Böyle bir çalışma hakiki bir iştir ve hakiki bir terbiyedir. Çünkü: Profesör İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun dediği gibi "işin terbiyevisi olamaz, işin hakikisi olur." Çoruh, bu kitapçığın büyük ilgi görmesi üzerine 1950 yılında yeni ilavelerle genişletilmiş ikinci basımını hazırlar ve kitap öğretmen yayını olarak çıkar.

Özdemir, Emin. (1965) "Uygulamalı Dramatizasyon" 45 sayfalık bu eser dramatizasyona yönelik bir el kitabıdır. Emin Özdemir tarafından yazılan bu kitapçık, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu tarafından yayımlanmıştır. 'Uygulamalı Dramatizasyon' adlı kitapçıkta Özdemir, gelişen ve değişen eğitim dünyasında yeni ve gelişmeye açık bir yöntem olan dramatizasyonun, çocukların hayal gücüne dayanan, doğal bir öğrenme yolu olduğu için, onların hayatlarında geniş biçimde yer aldığını ifade etmiştir. Bu kitapçık, il basım olarak 10.000 adet basılarak öğretmenlere yönelik olarak hazırlanan, hizmet içi eğitim dizisi içinde yer almıştır. Kitapçıkta dramatizasyonun tanımı yapılmış, parmak oyunu, sözsüz oyun(pandomim), öykünmeler, bağımlı ve bağımsız dramatizasyon türlerinden söz edilmiştir. Dramatizasyonun; Türkçe, Tarih, Coğrafya, Sosyal Bilgiler, Yurttaşlık Bilgisi gibi derslerde kullanılan örnek uygulamalara yer verilmiştir. Özdemir, eğitimde, sınıfta dramatizasyon ile okul temsillerinin farklı kavramlar olduğunu ilk defa bu kitapçıkta ifade etmiştir.

Altıkulaç, Ali. (2008). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalında "Yüksek Lisans Tezi" olarak hazırlanan "8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Bir Öğretim Tekniği

Olarak Drama’’ adlı araştırma dır. Bu araştırmanın gayesi, diğer bilimsel eserlerde bir öğretim yöntem ve tekniği olarak, yüzeysel ele alınan Yaratıcı Dramanın T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçü lük dersinde nasıl uygulanacağı ele alınmıştır. Drama tekniği detaylı olarak ele alındıktan sonra, örnek uygulamalara yer verilmiştir. Yine drama türleri ile drama aşamalarına detaylı olarak bu tez çalışmasında yer verilmiştir.

Sönmez, Veysel. (1994). Sosyal bilgiler programına yönelik, en kapsamlı çalışmalardan biri olarak yazılan eserde; Sosyal bilgiler programının oluşum tarihi ile bu programın öğrencileri çok boyutlu düşünmeye sevk etmesi, olgu ve olaylara değişik açılardan yaklaşabilmelerini sağlamaya yönelik geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada ABD, Avrupa ve Asya ülkelerindeki sosyal bilgiler programları detaylı olarak T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçü lük Dersinde Bir Öğretim Tekniği Olarak Drama’’ ele alınmıştır.

Üstündağ, Tülay. (2002). “Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü’’ adlı eserinde yaratıcı drama dersinin; eğitim programı, çalışma planı, hedef ve içeriğini ele aldıktan sonra örnek doğaçlama ve yaratıcı drama ile planlanmış ders planlarına yer vermiştir.

Yılmaz, Muhammet. (2013) “Etkili Öğretmenlik’’ adlı eserinde; İnsan eğitiminin önemi, eğitimin toplumsal boyutları ve işlevleri ile öğretim yöntem ve tekniklerini detaylı olarak açıklamıştır. Ayrıca etkili bir öğrenme için öğretmenin psikolojik olarak hazır bulunmasının öğretmeye etkileri üzerinde durmuştur.

Demirel, Özcan. (1999) “Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı’’ adlı eserinde; öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine başlamadan önce eğitimle ilgili bilmesi gereken her türlü pedagojik bilgiyi vermeye çalıştığı eserinde; öğretim-yöntem ve tekniklerle örnek ders planlarını kitabında okuyucularının bilgisine sunmuştur.

Ertuğrul, Halit. (1999) “Öğretmenin Başarı Kılavuzu’’ adlı eserinde; Öğretmenlik mesleğinin toplumsal boyutları, öğretmenin toplum içindeki rolü, davranış olarak da rehber olduğu üzerinde durulmuştur. Öğretmenin mesleğe başlamadan eksikliklerini gidermesi gerektiği ifade edilmiştir. İyi bir hatip olması gerektiği, tutarlı olması gerektiği, mesleki ve kültürel bilgi seviyesinin yeterli olması gerektiğini ifade etmiştir.

Ertuğrul, Halit. (2000) “Ailede ve Okulda Çocuk Eğitimi’’ adlı eserinde; öğrenmenin oyunla daha etkili olacağı, özellikle oyun çağındaki çocuklarla, oyunlaştırarak öğrenmenin, en etkili öğretme yöntemlerinden biri olacağını ifade etmiştir.

Gözütok, F. Dilek. (2000) “Öğretmenliğimi Geliştiriyorum” adlı eserde; öğretmenin görev ve sorumluluklarını açıklamıştır. Eğitimle ilgili strateji, yöntem ve teknikleri detaylı olarak ele almıştır. Öğretmenin eğitimde karşılaştığı problemlere yönelik doğru karar alma süreçlerini bilmelerinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca kitabında bütün öğretim stratejileri, yöntemleri ve teknikleri ile ilgili örnek çalışmalara yer vermiştir.

Kırkar, Ali ve Yılmaz, Nilay. (2010) “İlköğretim Derslerinde Yaratıcı Drama Uygulamaları” adlı eserlerinde; Yaratıcı dramayı kendi bileşenleri olan bir sanat dalı olarak ifade etmişlerdir. Eserlerini eğitimde yaratıcı drama etkinlikleri ile sınırlı tutmuşlardır. Yaratıcı drama tekniklerini detaylı olarak kitaplarında okuyucularına sunmuşlardır. Ayrıca Türkçe-Edebiyat, metin odaklı sorun çözme uygulamaları, yabancı dil uygulamaları, Fen ve Hayat Bilgisi uygulamaları ile matematik uygulamaları üzerine olmak üzere birçok uygulama örneğine yer vermiştir.

Torun, Fatma. (2011) Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği yüksek lisans tezi olarak hazırladığı bu çalışmada; “Çocuk Haklarının Öğretiminde Oyun Yönteminin Başarıya, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi” sorununa yönelik çözümler üretmeye çalışmıştır. Çalışmasını Adıyaman ili merkez ilçesindeki 5. Sınıflara yönelik uygulamıştır. Oyunla desteklenmiş çocuk haklarının öğretiminin ve kalıcılığının daha fazla olduğunu tezinde ispatlamaya çalışmıştır.

Adıgüzel, Ömer. (2012) “Eğitimde Yaratıcı Drama” adlı eseri Türkiye drama tarihinin en kapsamlı çalışması durumundadır. Dramanın dünyadaki tarihsel gelişimi ile ülkemizdeki gelişimi detaylı olarak sunulmuştur. Yine drama ile ilgili tüm kavram ve olgular açıklanmıştır. Sosyodrama, psikodrama, moreno ve yaratıcı drama hakkında bilgiler verilmiştir. Yaratıcı dramada kullanılan teknikler ve süreçsel drama yaklaşımı yaklaşık 100 sayfalık bir bölümle okurlarının bilgisine sunulmuştur.

Gönen, Mübeccel ve Uyar Dalkılıç, Nursel. (2009) “Çocuk Eğitiminde Yaratıcı Drama” adlı eserlerinde Drama kavramı ve tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Dramanın çocuk oyunları ile ilişkisi ve dramanın çocukların gelişim alanlarıyla ilişkisi üzerinde durulmuştur. Dramanın eğitimde neden kullanılması gerektiği hakkındaki görüşlerini eserinde ifade etmişlerdir. Eserlerinin son bölümlerinde örnek drama öyküleri, dramada kullanılabilecek tekerleme, bilmece ile saymaca örneklerine yer vermişlerdir.

Karabağ, Ali Murat. (2009) “Çoklu Zekâ Kuramı Yapılandırmacı Yaklaşımla Yaratıcı Drama Etkinlikleri” adlı eserinde; çoklu zekâ kuramındaki sözel, matematiksel zekâ, görsel zekâ, müziksel zekâ, doğa zekâsı, kişilerarası zekâ ile içsel zekâ hakkında detaylı açıklamalar yapmıştır. Yapılandırmacı eğitim yaklaşımı hakkında bilgi verdiği eserinde yaratıcı dramının sanat, eğitim ve oyunla ilişkisini değerlendirmiştir.

Ataman, Müjdat. (2011) “Yaratıcı Yazma İçin Yaratıcı Drama” adlı eserde yaratıcılığı ve yaratıcılığı ortaya çıkaran faktörleri detaylı olarak ele almıştır. Yazar kitabında daha çok yaratıcı dramının yazınsal boyutuyla ilgilenmiştir. Ayrıca eserde yaratıcı yazınsal eserler için birçok hikâye bulunmaktadır.

Üstündağ, Tülay. (2002) “Yaratıcılığa Yolculuk” adlı eserinde Tülay Üstündağ, yaratıcılığı, yaratıcılığın aşamaları, yaratıcılığın engelleri ve yaratıcılığın olmazsa olmazları hakkında bilgiler vermiştir. Yaratıcı bireyin özellikleri açıklandıktan sonra yaratıcılığın geliştirilmesi için yapılması gerekenleri açıklamıştır. Ayrıca yaratıcılığı geliştiren tekniklerde detaylı olarak okurların bilgisine sunulmuştur.

Küçükahmet, Leyla. (2006) “Öğretim İlke ve Yöntemleri” adlı eserinde eğitim ve öğretim süreçlerini detaylı olarak ele aldıktan sonra öğretim yöntem ve tekniklerini anlattığı bölümünde rol ve drama yöntemi hakkında bilgi vermiştir.

Titiz, Osman. (2005) “Yeni Öğretim Sistemi” adlı eserinde Ülkemizin eğitim ve öğretim yapısında yakın zamanda yapılan yeni değişikliklere uygun olarak öğretmenin sahip olması gereken bilgi ve beceri donanımı hakkında bilgi verilmiştir. Yapılandırıcı, öğrenci merkezli ve çoklu zekâ programına uygun öğretim yöntem ve teknikleri ile yaratıcı drama hakkında bilgiler verilmiştir.

Dirik, Mehmet Zahit. (2014) “Eğitim Programları Öğretim İlke ve Yöntemleri” adlı kitabı Yüksek Öğretim Kurulu tarafından eğitim fakültelerinde okunması gereken Öğretim İlke ve Yöntemleri dersine uygun bir programla hazırlanmış yükseköğrenim ders kitabıdır. Kitabında öğretmenin edinmesi gereken davranış ve donanımlar hakkında bilgi verdikten sonra tüm öğretim yöntem ve tekniklerini detaylı olarak açıklamıştır.

Öztürk, Cemil. (2011) “Sosyal Bilgiler Öğretimi” adlı eser; Cemil Öztürk’ün editörlüğünde toplam 13 eğitim bilimci tarafından yazılmıştır. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan etkili öğretim yöntem ve teknikler ile sosyal bilgilerin etkili öğretiminde kullanılan belli başlı öğretim yöntem ve teknikleri kapsamlı olarak ele almıştır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

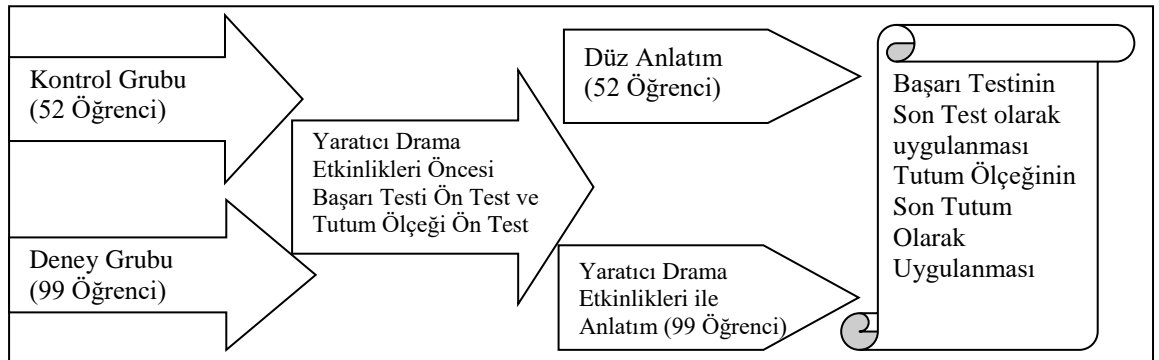
Bu bölümde araştırmamızın yöntemi tanıtılmıştır. Bilimin yöntem bilimi yeni bilgilerin araştırılmasında, istatistiksel araçlar bütünü ve eleştirel bir mantık sistemini kapsamaktadır. Bir başka deyişle bilgiyi açıklama sistemi olarak da tanımlanabilir (Serper ve Gürsakal, 1983: 27). Araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırma için kullanılan materyallerin hazırlanma ve edinilme şekli ile uygulama ve analiz edilmesi hakkında bilgiler verilmiştir. Araştırmada çalışılan denekler, veri toplama araçlarının oluşturulması, bu veri toplama araçlarının özellikleri, uygulanması ve bu verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin etkin kullanımında yaratıcı drama etkisi isimli bu çalışmada, 8. Sınıf T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin etkin kullanımında, yaratıcı dramanın başarıya etkisini ortaya çıkarmak için yapılan deneysel desenli bir araştırmadır. Deneysel model, neden sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmak amacıyla doğrudan araştırmacının kontrolünde, gözlemlenmek istenen verilerin üretildiği bilimsel bir araştırma modelidir (Karasar, 2008; Koçoğlu, 2012:152).

Şekil 4

Araştırmanın Simgesel Görünümü

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Herhangi bir araştırma ya da gözlem alanına giren obje, durum ve bireylerin hepsine evren denir. Araştırmanın evreni, tam olarak tanımlanmış bireyler ya da gözlemler grubu olarak tanımlanmaktadır (Kaptan, 1998: 116) Nicel nitelikli bu araştırmanın evrenini; Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokul 8. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrencilere, 8. Sınıf T. C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde, yaratıcı drama etkinlikleriyle oluşturulan ders planlarının, etkin öğrenmeye etkisini ortaya çıkarmaya yönelik olarak oluşturulmuştur.

Mevcut evrenden, onu temsil edebilecek bir parçayı ya da grubu seçme işine örneklem denir (Kaptan, 1998: 118). Ekiz (2015: 103)'e göre ise çalışma grubu (örneklem); çalışma evreninden belirli ölçüt ve kurullarla seçilen ve seçildiği çalışma evrenini temsil ettiği varsayılan küçük kümeyi örneklem olarak tanımlamıştır. Çalışmamızdaki öğrenciler basit olasılıklı (rastgele) örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırma evreninden araştırmaya katılanların rastgele yöntemle seçildiği örnekleme şekline basit olasılıklı örnekleme denir (Ekiz, 2015: 104). Araştırmamızda; 151 katılımcı öğrencinin 52 tanesi kontrol gurubu, 99 öğrenci ise deney gurubundadır. Deney gurubundaki öğrencilerin 58 tanesi kız öğrenci 41 tanesi ise erkek öğrencidir. Araştırmanın kontrol grubunda ise 32 kız öğrenci ile 20 erkek öğrencinin katılımı sağlanmıştır. Araştırma Adıyaman'da bir köy okulu olan: Köseleler Ortaokulu'nda ve yine Adıyaman il merkezinde yer alan bir okul olan Biraralık Ortaokullarında yapılmıştır. Kontrol gurubunun %36,5'i Köseleler Ortaokulunda, %63,5'i ise Biraralık Ortaokulu'nda okuyan 8. Sınıf öğrencileridir. Deney gurubunun ise %22,2'si Köseleler Ortaokulu'nda iken; %77,8'i ise Biraralık Ortaokulu öğrencilerinden oluşmaktadır. Kontrol grubunun %61,5'i kız öğrenci iken; %38,5'i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Deney grubundaki öğrencilerin ise %58,6'sı kız öğrenci, %41,4'ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 1

Katılımcıların Gruplarına İlişkin Bulgular (N=151)

<i>Gruplar</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Kontrol Grubu	52	34.5
Deney Grubu	99	65.5

Bu öğrencilere, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaratıcı drama etkinlikleri ile oluşturulan ders planları uygulanmadan önce ilk olarak Ali Altıkulaç tarafından oluşturulan 8. Sınıf T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçeğin soruları üç boyutlu olarak: İlgil boyutu, bilgiyi kullanma boyutu ve öğrendiği bilgiyi uygulama boyutu olmak üzere üç yönlü değerlendirilmiştir. Başarı testi araştırmacı tarafından hazırlanmış olan 10 soru maddesinden oluşmaktadır. Bu sorular, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel öğrenmelerini değerlendirmeye yöneliktir. Araştırmada deney gurubuna yaratıcı drama tekniğiyle oluşturulmuş örnek günlük ders planları uygulanmıştır. Öğrencilere, önceden ders konuları gruplar şeklinde dağıtılmıştır. Bu gruplar yaratıcı drama ile dersin kazanımlarını serbest bir şekilde canlandırmışlardır. Bu grupların sözcüsü seçilen bir öğrenci, canlandırmaların sonunda tahtaya dersin amaçlarını sıralamıştır. Kontrol gurubuna ise, 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi kılavuz kitabında uygun görülen, günlük ders planları uygulanmıştır. Kontrol gurubu ve deney gurubunda çalışmaya yönelik uygulamalar aynı öğretmen tarafından yapılmıştır.

Örneklem Grubuna Dayalı Bulgular,

Cinsiyet ve Eğitim Gördükleri Okullara Dayalı Bulgular

Gruplara ilişkin okul ve cinsiyet dağılımı Tablo 2’de sunulmaktadır. Kontrol grubunun %36.5’i Köşeler Ortaokulu’nda, %63.5’i Biraralık Ortaokulu’nda okumakta iken; deney grubunun %22.2’si Köşeler Ortaokulu’nda, %77.8’i ise Biraralık Ortaokulu’nda okumaktadır. Kontrol grubunun %61.5’i kız, %38.5’i erkek; deney grubunun %58.6’sı kız, %41.4’ü erkektir.

Tablo 2

Örneklem Grubunun Cinsiyet ve Okullarına İlişkin Bulguları

<i>Kategori</i>	<i>Kontrol</i>		<i>Deney</i>	
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
<i>Okullar</i>				
<i>Köşeler Ortaokulu</i>	19	6.5	22	22.2
<i>Biraralık Ortaokulu</i>	33	63.5	77	77.8
<i>Cinsiyet</i>				
<i>Kız</i>	32	61.5	58	58.6
<i>Erkek</i>	20	38.5	41	41.4

3.2.1. Sınıf Dağılımına İlişkin Bulgular

Katılımcılarının sınıflarına ilişkin bulguları Tablo 3'te görülmektedir. Kontrol grubunun %36.5'i 8/A, %63.5'i 8/I; deney grubunun %22.2'si 8/B, %44.4'ü 8/F ve %33.3'ü 8/I sınıfındadır.

Tablo 3

Katılımcıların Sınıflarına İlişkin Bulgular

<i>Gruplar</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Kontrol Grubu</i>		
8/A	19	36.5
8/I	33	63.5
<i>Deney Grubu</i>		
8/B	22	22.2
8/F	44	44.4
8/I	33	33.3

3.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmacılar, araştırma aşamasında, araştırmanın amacına ve konusuna uygun olarak farklı kaynaklardan veri elde edebilirler. İnsan, hayvan, bitki, tarihi belgeler, kalıntılar veri kaynağı olabilir. Araştırmada kaynak, bilmek istenen her ne ise onun karakterine uygun olarak ortaya çıkmaktadır. Kaynağı belirleyen etken, araştırmanın incelediği soru ve hipotezidir (Tanrıöğen, 2012: 135). Araştırmamızda; Ali ALTIKULAÇ tarafından geliştirilen, 8. sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi tutum ölçeği ile Millî Eğitim Bakanlığının hazırladığı sınavlara uygun olarak oluşturulan, başarı ölçeğinin uygulanması ile elde edilen nicel veriler kullanılmıştır. Kuramsal bilgi olarak da daha önce sosyal bilimler alanında ve eğitim alanında yazılan yaratıcı drama ve etkin öğrenmeleri sağlayan diğer eğitim yöntemleri üzerine yazılan eserler incelenerek çıkarımlarda bulunulmuştur.

Çalışmamızda toplanan veriler genel anlamda eğitimle ilgili ve sosyal bilimlerin diğer kollarıyla ilgili çıkarımlarda bulunmaktadır. Bu elde edilen veriler 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularına göre özelleştirilmiştir.

Araştırmada, yaratıcı dramanın 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin etkin öğretiminde etkisi üzerinde durulduğundan araştırma materyali olarak yaratıcı drama etkinliklerinin uygulanmasına uygun olan ve öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarmasına uygun olan 4 uygun ders planı hazırlanmıştır.

3.3.1. Tutum Ölçeği

Araştırmada, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine uygun olarak Ali ALTİKULAÇ tarafından geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır. 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi tutum ölçeği, öğrencilerin derse karşı olan tutumlarını ölçmek üzere 20 sorudan oluşturulmuştur (Altıkulaç, 2008: 58). Tutum ölçeğindeki sorular, öğrencinin derse ilgi boyutunu, bilgiyi kullanma boyutunu ve öğrendiği bilgiyi kullanma boyutunu ortaya çıkarmaya yöneliktir.

Bu sorular şunlardır: “T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersini severim.”, “İnkılâp Tarihi sevdiğim bir alandır.”, “İnkılâp Tarihi ile ilgili kitapları okumaktan hoşlanırım.”, “İnkılâp Tarihi dersinin gerçek yaşamda yeri yoktur.”, “İnkılâp tarihi ders saatinin daha çok olmasını istiyorum.”, “İnkılâp Tarihi çok eğlenceli bir derstir.”, “İnkılâp Tarihi dersine girerken çok büyük sıkıntı duyarım.”, “İnkılâp Tarihi bugünü anlamamız açısından önemlidir.”, “Dersler içinde İnkılâp Tarihi dersi sevimsiz gelir.”, “İnkılâp Tarihi dersinde farklı yöntemler denemekten hoşlanırım.”, “Ders çalışma zamanımı daha çok İnkılâp Tarihi dersine ayırmak isterim.”, “İnkılâp Tarihi dersinde sınıf arkadaşlarımla birlikte çalışmaktan hoşlanırım.”, “İnkılâp Tarihi dersinde kullanılan araç gereçler sıkıcı ve ilgimi çekmiyor.”, “İnkılâp Tarihi dersinde aktif olduğumu düşünmüyorum.”, “İnkılâp Tarihi ders konularını rahatlıkla öğrenebiliyorum.”, “İnkılâp Tarihi dersinde rahatladığımı hissediyorum.”, “İnkılâp Tarihi geleceğim için yararlı bir ders değildir.”, “İnkılâp Tarihi ile ilgili bir alanda çalışmak istemiyorum.”, “İnkılâp Tarihi konuları ile ilgili tartışmaya katılmak bana cazip gelir.”, “İnkılâp Tarihi dersinde kendimi mutlu hissediyorum.”

Bu tutum ölçeği 5’li likert formunda hazırlanmış olup: 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine ilişkin tutum cümleleri ile her cümlenin karşısında “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç

Katılmıyorum” olmak üzere beş seçenek verilmiştir. Öğrencilerin bu seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir. Bu seçenekler; 1 çok olumlu, 2 olumlu, 3 nötr, 4 ve 5 gibi yüksek puanlar ise olumsuz tutumları ifade etmektedir.

3.3.2. Başarı Ölçeği

8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde yaratıcı drama etkinliklerinin etkin öğrenmeye katkısını öğrenebilmek ve başarı durumunu ortaya çıkarabilmek için; kazanımlara uygun olarak hazırlanan 8. sınıf öğrencilerine yönelik 10 soruluk başarı testi uygulanmıştır. Bu başarı testindeki soruların seçiminde, örnek ders planları ve kazanımlar dikkate alınmıştır. Bu sorular öğrencinin, “Bilişsel Boyut”, “Duyuşsal Boyut” ve “Devinişsel Boyut” olarak 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki başarısını ölçmeye yöneliktir. Bu testteki araştırma sorularının güvenilirlik analizi ve içsel tutarlılığı Cronbach’s Alpha katsayısı dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Ölçeklerin güvenilirlik analizi 0.705 ile 0.91 arasındadır. Bu değerler; sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda öngörülen 0.60 alt limit kistasını sağlamaktadır. Bu da araştırma sorularımızın içsel tutarlılığının olduğunu ortaya koymaktadır.

3.4. Veri Toplama Araçlarının Geçerliliği

Geçerlik, bir ölçme aracının veya yönteminin ölçmeyi amaçladığı özelliği başka herhangi bir özelliklerle karıştırmadan, tam ve doğru olarak ölçmesidir (Dalen, 1979: Akt. Tanrıöğen, 2012). Yani bir başka deyişle; ölçme sonuçlarının geçerliliği, amaçlanan ölçmenin gerçekleştirilebilme derecesi olarak tanımlanabilir (Tanrıöğen, 2012: 182). T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde uygulanan tutum ve başarı ölçeklerinin yapı geçerliliği, tek ya da çift faktörlü olup olmadığı, faktör öz değerleri ile faktör desenini belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. Bu testlerin neticesinde, tutum ölçeği KMO değeri Sosyal Bilimlerde kabul edilebilir sınır olan 0.70 in üstü; 0,91 olarak tespit edilmiştir. Buda tutum ölçeğimizdeki soruların amaca uygunluğunu ortaya çıkarmaktadır. Yine Barlett küresellik test değerinin 0.50’nin üzerinde olduğu ve 0.05

önem derecesinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi sırasında faktör altında tek kalan, birden fazla faktöre yüklenen veya hiçbir faktöre yüklenmeyen sırasıyla 18, 19 ve 8. sorular analizden çıkarılmıştır. Sonuç itibarıyla öz değerleri 1 ve üzerinde olan 3 faktör elde edilmiştir. Bu faktörler sırasıyla; “İlgi boyutu”, “Bilgiyi kullanma boyutu” ve “Öğrendiği bilgiyi kullanma boyutu” olarak anlam kazanmıştır. Toplam açıklanan varyans %58,7 olarak bulunmuştur.

Başarı ölçeğine ait; Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi, kabul edilebilir sınır olan 0.70’in üzerinde 0,84 olarak tespit edilmiştir. Bartlett küresellik test değeri ise 0.50’nin üzerinde olduğu ve 0.05 önem derecesinde anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar başarı testi, veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Tutum ölçeğinde olduğu gibi faktör altında tek kalan, birden fazla faktöre yüklenen veya hiçbir faktöre yüklenemeyen 5, 9 ve 3. Sorular testten çıkarılarak yapılan faktör analizinde öz değerleri 1 ve üzerinde olan 3 faktör elde edilmiştir. Bu da başarı testimizin “Bilişsel Boyut”, “Duyuşsal Boyut” ve “Devinişsel Boyut” olarak anlamlandırılmıştır. Toplam açıklanan varyans %74,6 olarak elde edilmiştir.

Araştırma değişkenlerine ait tanımlayıcı değerlere, değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerine yönelik analizler geçilmeden önce, soruların güvenilirlik analizi ve içsel tutarlılığı Cronbach’s Alpha katsayısı dikkate alınmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik analizi 0.705 ile 0.91 arasındadır. Bu değerler; Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda öngörülen 0.60 alt limit kıstasını sağlamaktadır. Buda araştırma sorularımızın içsel tutarlılığının olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin aldıkları puanlara ait dağılımın normalliği SPSS programı yardımıyla Kolmogorov- Smirnov testi ile analiz edilmiştir. Test sonucun göre, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine ilişkin tutum- son test değişkenlerinin normal dağılım gösterdiği yani ($p>0.05$) olduğu; diğer değişkenlerin ise normal dağılım göstermediği ($p<0.05$) tespit edilmiştir. Bu nedenle; T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine ilişkin tutum- Ön test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine ilişkin tutum- son test değişkenleri için parametrik; diğerleri için non-parametrik teknikler kullanılmıştır.

3.4.1. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Araştırma değişkenlerine ait tanımlayıcı değerlere, değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerine yönelik analizlere geçmeden önce; sorular birleştirilerek güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Güvenilirlik analizlerinde, içsel tutarlılığı ölçmede Cronbach's Alpha katsayısı dikkate alınmıştır. Cronbach's Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanmaktadır (Kalaycı, 2009: 405).

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 4. araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizinin sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Güvenilirlik katsayıları incelendiğinde 0.705 ile 0.91 arasında oldukları görülmektedir. Bu değerler, literatürde öngörülen 0.60 alt limit kriterini sağlamaktadır (Cronbach, 1990; Punch, 2005). Dolayısıyla, güvenilirlik katsayıları araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin ifadelerin içsel tutarlılığı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4

Güvenilirlik Analizi

Ölçek	Soru Sayısı	Güvenilirlik Katsayısı
İlgi Boyutu	10	0.915
Bilgiyi Kullanma Boyutu	5	0.790
Öğrendiği Bilgiyi Uygulama Boyutu	2	0.740
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum (Genel Durum)	17	0.705
Bilişsel Boyut	3	0.900
Duyuşsal Boyut	2	0.885
Devinişsel Boyut	2	0.876
Başarı Ölçeği (Genel Durum)	7	0.854

3.4.2. Normal Dağılım Analizi

Öğrencilerin aldıkları puanlara ait dağılımın normalliği SPSS programı yardımıyla Kolmogorov-Smirnov testi ile analiz edilmiştir. Test sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Normal Dağılım Testi- Genel (N=151)

Değişkenler	Kolmogorov-Smirnov (Z)	P Değeri
İlgi – Ön Test	0.099	0.001
İlgi – Son Test	0.118	0.000
Bilgiyi Kullanma – Ön Test	0.081	0.018
Bilgiyi Kullanma – Son Test	0.114	0.000
Öğrendiği Bilgiyi Uygulama – Ön Test	0.140	0.000
Öğrendiği Bilgiyi Uygulama – Son Test	0.137	0.000
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	0.044	0.200
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	0.059	0.200
Bilişsel – Ön Test	0.212	0.000
Bilişsel – Son Test	0.312	0.000
Duyuşsal – Ön Test	0.215	0.000
Duyuşsal – Son Test	0.294	0.000
Devinişsel – Ön Test	0.255	0.000
Devinişsel – Son Test	0.370	0.000
Başarı – Ön Test	0.118	0.000
Başarı – Son Test	0.203	0.000

Test sonucuna göre; T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum- Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenlerinin normal dağılım gösterdiği ($p>0.05$); diğer değişkenlerin ise normal dağılım göstermediği ($p<0.05$) saptanmaktadır. Çözümlenmelerde T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum- Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum- Son Test değişkenleri için parametrik; normal dağılım göstermeyen değişkenler için ise non-parametrik teknikler kullanılmıştır. Kontrol grubuna ait ölçek ve boyutlarına ait görüşlerin dağılımının normalliği Tablo 6.'da gösterilmektedir.

Tablo 6

Normal Dağılım Testi – Kontrol (N=52)

Değişkenler	Kolmogorov-Smirnov Z	p Değeri
İlgi – Ön Test	0.153	0.004
İlgi – Son Test	0.116	0.076
Bilgiyi Kullanma – Ön Test	0.148	0.006
Bilgiyi Kullanma – Son Test	0.105	0.200
Öğrendiği Bilgiyi Uygulama – Ön Test	0.144	0.009
Öğrendiği Bilgiyi Uygulama – Son Test	0.171	0.001
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	0.086	0.200
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	0.082	0.200
Bilişsel – Ön Test	0.135	0.020
Bilişsel – Son Test	0.189	0.000
Duyuşsal – Ön Test	0.219	0.000
Duyuşsal – Son Test	0.193	0.000
Devinişsel – Ön Test	0.201	0.000
Devinişsel – Son Test	0.346	0.000
Başarı – Ön Test	0.163	0.001
Başarı – Son Test	0.133	0.023

Test sonucuna göre; kontrol grubuna ait İlgi – Son Test, Bilgiyi Kullanma – Son Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenlerinin normal dağılım gösterdiği ($p>0.05$); diğer değişkenlerin ise normal dağılım göstermediği ($p<0.05$) saptanmaktadır. Çözümlenelerde İlgi – Son Test, Bilgiyi Kullanma – Son Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenleri için parametrik; normal dağılım göstermeyen değişkenler için ise non-parametrik teknikler kullanılmıştır. Deney grubuna ait ölçek ve boyutlarına ait görüşlerin dağılımının normalliği Tablo 7.'de gösterilmektedir.

Tablo 7

Normal Dağılım Testi – Deney (N=99)

Değişkenler	Kolmogorov-Smirnov Z	p Değeri
İlgi – Ön Test	0.080	0.126
İlgi – Son Test	0.126	0.001
Bilgiyi Kullanma – Ön Test	0.092	0.039
Bilgiyi Kullanma – Son Test	0.119	0.001
Öğrendiği Bilgiyi Uygulama – Ön Test	0.137	0.000
Öğrendiği Bilgiyi Uygulama – Son Test	0.140	0.000
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	0.054	0.200
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	0.049	0.200
Bilişsel – Ön Test	0.248	0.000
Bilişsel – Son Test	0.408	0.000
Duyuşsal – Ön Test	0.211	0.000
Duyuşsal – Son Test	0.345	0.000
Devinişsel – Ön Test	0.291	0.000
Devinişsel – Son Test	0.423	0.000
Başarı – Ön Test	0.130	0.000
Başarı – Son Test	0.267	0.000

Test sonucuna göre; kontrol grubuna ait İlgi – Ön Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenlerinin normal dağılım gösterdiği ($p>0.05$); diğer değişkenlerin ise normal dağılım göstermediği ($p<0.05$) saptanmaktadır. Çözümlemelerde İlgi – Ön Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenleri için parametrik; normal dağılım göstermeyen değişkenler için ise non-parametrik teknikler kullanılmıştır.

3.4.3. Faktör Analizi

Tablo 4 ve Tablo 5, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum ve Başarı Ölçeğine ait faktör analizi sonuçlarını göstermektedir. Ölçeklerin yapı geçerliliği faktör analizi ile test edilerek, tek ya da çok faktörlü olup olmadığı araştırılmıştır. Faktör sayısının belirlenmesinde faktör öz değerleri, çizgi grafiği ve varyansa yapılan katkı dikkate alınmıştır. Ölçeğinin faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi ve döndürme yöntemi olarak da dik döndürme yöntemlerinden maksimum değişkenlik (varimax) seçilmiştir. Faktör yapısını belirlemek için, temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. Veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için, Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum Ölçeğine ait KMO değeri kabul edilebilir sınır olan 0.70'in üzerinde 0.91 olarak tespit edilmiştir. Bartlett küresellik test değerinin 0.50'nin üzerinde olduğu ve 0.05 önem derecesinde anlamlı olduğu tespit edilmektedir. Bu sonuç, veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Bulunan KMO katsayısı da verilerin analize uygun olduğunu göstermektedir. Varyansı açıklama oranının 0.50 ve üzerinde olması ölçütü esas alınmıştır. Faktör altında tek kalan, birden fazla faktöre yüklenen ve hiçbir faktöre yüklenmeyen 18, 19 ve 8. sorular analizden çıkarılarak yapılan faktör analizinde öz değerleri 1 ve üzerinde olan 3 faktör elde edilmiştir. Bu faktörler sırasıyla; “ilgi boyutu”, “bilgiyi kullanma boyutu” ve “öğrendiği bilgiyi uygulama boyutu” olarak anlamlandırılmıştır. Toplam açıklanan varyans %58.7 olarak bulunmuştur.

Tablo 8

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine ilişkin Tutum Ölçeğine Ait Faktör Analizi ve Ortaya Çıkan Faktör Yükleri

Faktörün Adı	Soru İfadesi	Faktör Ağırlıkları	Faktörün Açıklayıcılığı (%)
İlgi Boyutu	Tutum Madde 2	0.853	34.252
	Tutum Madde 1	0.844	
	Tutum Madde 20	0.802	
	Tutum Madde 16	0.776	
	Tutum Madde 5	0.756	
	Tutum Madde 6	0.746	
	Tutum Madde 3	0.708	
	Tutum Madde 11	0.649	
	Tutum Madde 15	0.630	
	Tutum Madde 10	0.527	
Bilgiyi Kullanma Boyutu	Tutum Madde 13	0.733	17.037
	Tutum Madde 17	0.721	
	Tutum Madde 7	0.717	
	Tutum Madde 4	0.700	
	Tutum Madde 9	0.639	
Öğrendiği Bilgiyi Uygulama Boyutu	Tutum Madde 12	0.710	7.510
	Tutum Madde 14	0.635	
Toplam			58.799
Kaiser - Meyer – Olkin Örneklem Yeterliliği			0.840
Bartlett's Küresellik Testi		Ki Kare	2442.958
		p değeri	0.000

Başarı ölçeğine ait KMO değeri kabul edilebilir sınır olan 0.70'in üzerinde 0.84olarak tespit edilmiştir. Bartlett küresellik test değerinin 0.50'nin üzerinde olduğu ve 0.05 önem derecesinde anlamlı olduğu saptanmaktadır. Bu sonuç, veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Bulunan KMO katsayısı da verilerin analize uygun olduğunu göstermektedir. Varyansı açıklama oranının 0.50 ve üzerinde olması ölçütü esas alınmıştır. Faktör altında tek kalan, birden fazla faktöre yüklenen ve hiçbir faktöre yüklenmeyen 5, 9 ve 3. sorular analizden çıkarılarak yapılan faktör analizinde öz değerleri 1 ve üzerinde olan 3 faktör elde edilmiştir. Bu faktörler sırasıyla; “bilişsel boyut”, “duyuşsal boyut” ve “devinişsel boyut” olarak anlamlandırılmıştır. Toplam açıklanan varyans %74.6 olarak bulunmuştur.

Tablo 9

Başarı Ölçeğine Ait Faktör Analizi ve Ortaya Çıkan Faktör Yükleri

Faktörün Adı	Soru İfadesi	Faktör Ağırlıkları	Faktörün Açıklayıcılığı (%)
Bilişsel Boyut	Başarı Madde 1	0.741	28.880
	Başarı Madde 2	0.691	
	Başarı Madde 8	0.506	
Duyuşsal Boyut	Başarı Madde 7	0.767	28.083
	Başarı Madde 10	0.710	
Devinişsel Boyut	Başarı Madde 4	0.756	17.641
	Başarı Madde 6	0.719	
Toplam			74.604
Kaiser - Meyer – Olkin Örneklem Yeterliliği			0.840
Bartlett's Küresellik Testi		Ki Kare	2969.755
		p değeri	0.000

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmamızda toplanan veriler genel anlamda eğitimle ilgili ve sosyal bilimlerin diğer kollarıyla ilgili çıkarımlarda bulunmaktadır. Araştırmanın bağımsız değişkeni olarak, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi kılavuz kitabının uygun gördüğü ders planına uygun öğretim yöntem ve teknikleri ile yaratıcı drama etkinlikleriyle oluşturulmuş ders planları oluşturmaktadır. Bağımlı değişken olarak ise 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük tutum ölçeği ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın çeşitli dönemlerde yaptığı sınavlardan ders planlarına uygun olarak çıkmış sınav sorularından oluşan başarı testidir. Elde edilen bulgular, kontrol ve deney gruplarına uygulanan ilk tutum ve son tutum ölçeği ile son ilk test ve son test başarı ölçeklerinin uygulanmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu elde edilen veriler 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularına göre özelleştirilmiştir. Araştırma bulguları, katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde SPSS 23,0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilen analizlerin sonucunda elde edilmiştir. Anket verileri, toplam 151 öğrencinin verdiği cevaplar üzerinden oluşturulmuştur. Elde edilen veriler yüzde, frekans yöntemleriyle analiz edilmiştir. Anket soruları değerlendirilirken, faktör, güvenilirlik ve farklılık analizleri uygulanmıştır. Ankete cevapları tablolarda gösterilmiş; sonuçlar açıklanmıştır.

3.5.1. Yaratıcı Drama Etkinlikleriyle Oluşturulan Ders Planları

Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar Ünitesinden, Cumhuriyete kavuştuk konusu ve kazanım olarak; “Cumhuriyetin ilan edilmesini, Türkiye’de demokrasi gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirir”. Bu kazanımın edinilmesi için bilinmesi gereken kavramlardan: Cumhuriyet, demokrasi, monarşi, oligarşi, teokrasi rejimlerinin uygulanma şekillerinin canlandırılması.

“Ya İstiklal Ya Ölüm” ünitesinden, “Savaşa Son Veren Belge Mudanya Ateşkes Antlaşması” konusu ve kazanım olarak; 1. Dünya Savaşı sonunda imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması ile Kurtuluş Savaşı sonrası imzalanan Mudanya Ateşkes Antlaşmalarının özelliklerini kavrar” kazanımına uygun olarak: bağımsızlık, barış antlaşması gibi kavramların yaratıcı drama ile canlandırılması.

“Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” ünitesinden, “3 Mart 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu” adlı konunun; “3 Mart 1924’te kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun gerekçelerini ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimleri fark eder.” kazanımına uygun olarak seçilen eğitimin çağdaş Türkiye için gerekliliği ve Atatürk’ün eğitime verdiği öneme yönelik, yaratıcı drama etkinliklerinin yapılması.

“Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar” ünitesinden, “3 Mart 1924 Halifeliğin Kaldırılması” adlı konunun; “3 Mart 1924 tarihinde halifeliğin kaldırılmasının gerekçelerini ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimleri fark eder.” Kazanımına uygun olarak seçilen, laikliğin çağdaş Türkiye için gerekliliği ve Atatürk’ün Türk toplumunda yerleştirmeye çalıştığı akılcılığı ve bilimselliğin önemini kavramaya yönelik yaratıcı drama etkinliklerinin yapılması.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu çalışma ile 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin daha etkin öğretimi için, yaratıcı drama etkinlikleriyle oluşturulan ders planları uygulanmıştır. Bu ders planlarının uygulanmasının sonuçları değerlendirilmiştir. Bu uygulamalarda aktif olarak dersi birebir yaratıcı drama etkinlikleriyle, yaparak ve yaşayarak öğrenen öğrencilerdir. Bu uygulamalarla yaratıcı drama etkinliklerinin etkin öğrenmeye etkileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

4.1. Toplanan Verilerle İlgili Olarak Yapılan Fark Testleri

4.1.1. Gruplara Göre Yapılan Fark Testleri

Katılımcı öğrencilerin başarı ölçeği ve duyuşsal bilişsel ve devinişsel boyutlara verdikleri cevaplar ile kontrol ve deney grubu öğrencileri arasındaki farklılık Mann – Whitney U Testi'ne göre analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 10.'da verilmektedir.

Tablo 10

Gruplara Göre Farklılık Analizi

Test	Gruplar	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U Değeri	Z Değeri	p Değeri	
İlgi Ön Test	Kontrol	52	75,09	3904,50	2526.50	0.186	0.852
	Deney	99	76,48	7571,50			
	Toplam	151					
İlgi Son Test	Kontrol	52	85,20	4430,50	2095.50	1.876	0.061
	Deney	99	71,17	7045,50			
	Toplam	151					
Bilgiyi Kullanma Ön Test	Kontrol	52	70,21	3651,00	2273.00	1.183	0.237
	Deney	99	79,04	7825,00			
	Toplam	151					
Bilgiyi Kullanma Son Test	Kontrol	52	68,54	3564,00	2186.00	1.526	0.127
	Deney	99	79,92	7912,00			
	Toplam	151					
Bilgiyi Uygulama Ön Test	Kontrol	52	79,29	4123,00	2403.00	0.678	0.498
	Deney	99	74,27	7353,00			
	Toplam	151					
Bilgiyi Uygulama Son Test	Kontrol	52	86,93	4520,50	2005.50	2.256	0.024
	Deney	99	70,26	6955,50			
	Toplam	151					
Bilişsel Ön Test	Kontrol	52	77,21	4015,00	2511.00	0.255	0.799
	Deney	99	75,36	7461,00			
	Toplam	151					
Bilişsel Son Test	Kontrol	52	80,81	4202,00	2324.00	1.076	0.282
	Deney	99	73,47	7274,00			
	Toplam	151					
Duyuşsal Ön Test	Kontrol	52	74,79	3889,00	2511.00	0.254	0.799
	Deney	99	76,64	7587,00			
	Toplam	151					
Duyuşsal Son Test	Kontrol	52	83,49	4341,50	2184.50	1.647	0.099
	Deney	99	72,07	7134,50			
	Toplam	151					
Devinişsel Ön Test	Kontrol	52	79,31	4124,00	2402.00	0.727	0.467
	Deney	99	74,26	7352,00			
	Toplam	151					
Devinişsel Son Test	Kontrol	52	79,79	4149,00	2377.00	0.978	0.328
	Deney	99	74,01	7327,00			
	Toplam	151					
Başarı Ön Test	Kontrol	52	74,12	3854,00	2476.00	0.387	0.699
	Deney	99	76,99	7622,00			
	Toplam	151					
Başarı Son Test	Kontrol	52	85,06	4423,00	2103.00	1.899	0.058
	Deney	99	71,24	7053,00			
	Toplam	151					

Analiz sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin ilgi ön test, ilgi son test, bilgiyi kullanma ön test, bilgiyi kullanma son test, bilgiyi uygulama ön test, bilişsel ön test, bilişsel son test, duyuşsal ön test, duyuşsal son test, devinişsel ön test, devinişsel son test, başarı ön test, başarı son test düzeyleri kontrol ve deney grubuna göre 0.05 anlamlılık düzeyine göre istatistikî açıdan farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Ancak, öğrencilerin bilgiyi uygulama son test düzeyleri kontrol ve deney grubuna göre 0.05 anlamlılık düzeyine göre istatistikî açıdan farklılık göstermektedir ($p>0.05$). Buna göre; deney grubu öğrencilerinin, bilgiyi uygulama son test düzeyleri kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksektir. Katılımcılara ait T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenleri normal dağıldığından dolayı parametrik teknik kullanılmıştır (Bknz. Tablo 7). Bu nedenle, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test(general) ile kontrol ve deney grupları arasındaki ilişki Bağımsız Gruplar t Testi'ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 11'de verilmektedir.

Tablo 11

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve Son Test Değişkenlerin Gruplara Göre Farklılık Analizi (N=151)

Değişkenler	Grup	N	$\bar{x}$	s.s.	F	t	p
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	Kontrol	52	2.83	0.49	0.082	-0.669	0.505
	Deney	99	2.88	0.49			
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	Kontrol	52	2.88	0.66	1.176	1.777	0.078
	Deney	99	2.70	0.53			

Analiz sonuçları incelendiğinde, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin; Tutum - Son Test değişkenlerinin kontrol ve deney grubuna göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistikî açıdan farklılık göstermediği saptanmaktadır ($p>0.05$).

4.1.2. Cinsiyete Göre Yapılan Fark Testleri

Kontrol grubu katılımcıların ölçek ve boyutlara verdikleri cevaplar ile cinsiyetleri arasındaki farklılık Mann – Whitney U Testi 'ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 12'de verilmektedir.

Tablo 12

Cinsiyete Göre Farklılık Analizi – Kontrol Grubu

Test	Cinsiyet	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	Mann-Whitney U Değeri	Z Değeri	p Değeri
İlgi Ön Test	Kız	32	27,19	870,00	298.00	-0.414	0.679
	Erkek	20	25,40	508,00			
	Toplam	52					
Bilgiyi Kullanma Ön Test	Kız	32	27,09	867,00	301.00	-0.359	0.719
	Erkek	20	25,55	511,00			
	Toplam	52					
Bilgiyi Uygulama Ön Test	Kız	32	26,36	843,50	315.50	-0.086	0.932
	Erkek	20	26,73	534,50			
	Toplam	52					
Bilgiyi Uygulama Son Test	Kız	32	27,59	883,00	285.00	-0.671	0.502
	Erkek	20	24,75	495,00			
	Toplam	52					
Bilişsel Ön Test	Kız	32	28,45	910,50	257.50	-1.196	0.232
	Erkek	20	23,38	467,50			
	Toplam	52					
Bilişsel Son Test	Kız	32	26,95	862,50	305.50	-0.279	0.780
	Erkek	20	25,78	515,50			
	Toplam	52					
Duyuşsal Ön Test	Kız	32	25,67	821,50	293.50	-0.519	0.604
	Erkek	20	27,83	556,50			
	Toplam	52					
Duyuşsal Son Test	Kız	32	25,28	809,00	281.00	-0.762	0.446
	Erkek	20	28,45	569,00			
	Toplam	52					
Devinişsel Ön Test	Kız	32	26,06	834,00	306.00	-0.273	0.785
	Erkek	20	27,20	544,00			
	Toplam	52					
Devinişsel Son Test	Kız	32	26,28	841,00	313.00	-0.151	0.880
	Erkek	20	26,85	537,00			
	Toplam	52					
Başarı Ön Test	Kız	32	27,36	875,50	292.50	-0.522	0.602
	Erkek	20	25,13	502,50			
	Toplam	52					
Başarı Son Test	Kız	32	25,56	818,00	290.00	-0.571	0.568
	Erkek	20	28,00	560,00			
	Toplam	52					

Analiz sonuçları incelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerin ilgi ön test, bilgiyi kullanma ön test, bilgiyi uygulama ön test, bilgiyi uygulama son test, bilişsel ön test, bilişsel son test, duyuşsal ön test, duyuşsal son test, devinişsel ön test, devinişsel son test, başarı ön test, başarı son test düzeyleri cinsiyetlerine göre 0.05 anlamlılık düzeyine göre istatistiki açıdan farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Kontrol grubu öğrencilere ait ilgi – son test, bilgiyi kullanma – son test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenleri normal dağıldığından dolayı parametrik teknik kullanılmıştır (Bkz. Tablo 8). Bu nedenle, ilgi – son test, bilgiyi kullanma – son test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test ile cinsiyet arasındaki ilişki Bağımsız Gruplar t Testi'ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 13'te verilmektedir.

Tablo 13

Değişkenlerin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi– Kontrol Grubu (N=52)

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	s.s.	F	t	p																																
İlgi – Son Test	Kız	32	2.42	1.11	0.044	-0.871	0.388																																
	Erkek	20	2.70	1.14				Bilgiyi Kullanma – Son Test	Kız	32	3.73	1.05	0.300	1.325	0.191	Erkek	20	3.34	1.04	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	Kız	32	2.86	0.48	0.150	0.583	0.562	Erkek	20	2.77	0.52	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	Kız	32	2.86	0.60	1.044	-0.145	0.885
Bilgiyi Kullanma – Son Test	Kız	32	3.73	1.05	0.300	1.325	0.191																																
	Erkek	20	3.34	1.04				T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	Kız	32	2.86	0.48	0.150	0.583	0.562	Erkek	20	2.77	0.52	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	Kız	32	2.86	0.60	1.044	-0.145	0.885	Erkek	20	2.89	0.75								
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	Kız	32	2.86	0.48	0.150	0.583	0.562																																
	Erkek	20	2.77	0.52				T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	Kız	32	2.86	0.60	1.044	-0.145	0.885	Erkek	20	2.89	0.75																				
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	Kız	32	2.86	0.60	1.044	-0.145	0.885																																
	Erkek	20	2.89	0.75																																			

Analiz sonuçları incelendiğinde, İlgi – Son Test, Bilgiyi Kullanma – Son Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenlerinin cinsiyete göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistikî açıdan farklılık göstermediği saptanmaktadır ($p>0.05$).

Deney grubu katılımcıların ölçek ve boyutlara verdikleri cevaplar ile cinsiyetleri arasındaki farklılık Mann – Whitney U Testi'ne göre analiz edilmiştir.

Tablo 14

Cinsiyete Göre Farklılık Analizi – Deney Grubu

Test	Cinsiyet	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	Mann - Whitney U Değeri	Z Değeri	P Değeri
İlgi Son Test	Kız	58	48,37	2805,50	1094.50	-0.672	0.501
	Erkek	41	52,30	2144,50			
	Toplam	99					
Bilgiyi Kullanma Ön Test	Kız	58	46,86	2718,00	1007.00	-1.298	0.194
	Erkek	41	54,44	2232,00			
	Toplam	99					
Bilgiyi Kullanma Son Test	Kız	58	52,97	3072,00	1017.00	-1.228	0.219
	Erkek	41	45,80	1878,00			
	Toplam	99					
Bilgiyi Uygulama Ön Test	Kız	58	47,52	2756,00	1045.00	-1.036	0.300
	Erkek	41	53,51	2194,00			
	Toplam	99					
Bilgiyi Uygulama Son Test	Kız	58	47,04	2728,50	1017.50	-1.235	0.217
	Erkek	41	54,18	2221,50			
	Toplam	99					
Bilişsel Ön Test	Kız	58	47,85	2775,50	1064.50	-0.929	0.353
	Erkek	41	53,04	2174,50			
	Toplam	99					
Bilişsel Son Test	Kız	58	46,19	2679,00	968.00	-2.123	0.034
	Erkek	41	55,39	2271,00			
	Toplam	99					
Duyuşsal Ön Test	Kız	58	50,63	2936,50	1152.50	-0.267	0.789
	Erkek	41	49,11	2013,50			
	Toplam	99					
Duyuşsal Son Test	Kız	58	50,52	2930,00	1159.00	-0.240	0.811
	Erkek	41	49,27	2020,00			
	Toplam	99					
Devinişsel Ön Test	Kız	58	47,28	2742,00	1031.00	-1.256	0.209
	Erkek	41	53,85	2208,00			
	Toplam	99					
Devinişsel Son Test	Kız	58	50,96	2955,50	1133.50	-0.542	0.588
	Erkek	41	48,65	1994,50			
	Toplam	99					
Başarı Ön Test	Kız	58	47,00	2726,00	1015.00	-1.251	0.211
	Erkek	41	54,24	2224,00			
	Toplam	99					
Başarı Son Test	Kız	58	48,71	2825,00	1114.00	-0.565	0.572
	Erkek	41	51,83	2125,00			
	Toplam	99					

Analiz sonuçları incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin ilgi son test, bilgiyi kullanma ön test, bilgiyi kullanma son test, bilgiyi uygulama ön test, bilgiyi uygulama son test, bilişsel ön test, duyuşsal ön test, duyuşsal son test, devinişsel ön test, devinişsel son test, başarı ön test, başarı son test düzeyleri cinsiyetlerine göre; 0.05 anlamlılık düzeyine göre istatistikî açıdan farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Ancak, deney grubu öğrencilerinin; bilişsel son test düzeyleri cinsiyetlerine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistikî açıdan farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Buna göre, deney grubundaki erkek öğrencilerin bilişsel son test düzeyleri kız öğrencilerden daha yüksektir. Deney grubu öğrencilere ait ilgi – ön test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenleri normal dağıldığından dolayı parametrik teknik kullanılmıştır (Bknz. Tablo 9). Bu nedenle, ilgi – ön test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test ile cinsiyet arasındaki ilişki Bağımsız Gruplar t Testi'ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 15'te verilmektedir.

Tablo 15 Değişkenlerin Cinsiyete Göre Farklılık Analizi– Deney Grubu (N=99)

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	s.s.	F	t	p																				
İlgi – Ön Test	Kız	58	2.66	0.91	0.327	1.823	0.071																				
	Erkek	41	2.33	0.83				T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	Kız	58	2.92	0.51	0.440	0.974	0.333	Erkek	41	2.82	0.46	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	Kız	58	2.69	0.55	0.382	-0.091	0.928
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test	Kız	58	2.92	0.51	0.440	0.974	0.333																				
	Erkek	41	2.82	0.46				T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	Kız	58	2.69	0.55	0.382	-0.091	0.928	Erkek	41	2.70	0.51								
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test	Kız	58	2.69	0.55	0.382	-0.091	0.928																				
	Erkek	41	2.70	0.51																							

Analiz sonuçları incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin İlgi – Ön Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenlerinin cinsiyete göre 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistikî açıdan farklılık göstermediği saptanmaktadır ($p>0.05$).

V. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada varılan sonuçlar irdelenerek, Araştırma anket verileri, ankete katılan 151 öğrencinin ilk tutum ölçeği ile ilk test ve son tutum ölçeği ile son testlere verdikleri cevaplar üzerinden analiz edilmiştir. Elde edilen analiz verilerine göre sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, analizlerden elde edilen sonuçlar, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde, yaratıcı drama etkinlikleriyle oluşturulan, örnek ders uygulamalarının İnkılâp tarihi dersinin etkin öğretimine etkisini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Bu amaçla Adıyaman ilinden seçilen bir merkez ortaokulu ile bir köy ortaokulundan seçilen öğrencilere uygulanan ilk test ve ilk tutumuyla, son test, son tutum ölçeklerinin uygulanmasıyla elde edilen veriler oluşturmaktadır.

Çalışmada elde edilen en dikkat çekici sonuç, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin bilgiyi uygulama son test düzeyleri kontrol ve deney grubuna göre 0.05 anlamlılık düzeyine göre istatistiki açıdan farklılık göstermesi ($p>0.05$) oluşturmaktadır. Buna göre; deney grubu öğrencilerinin, bilgiyi uygulama son test düzeyleri kontrol grubu öğrencilerinden daha yüksektir.

Çalışmada ayrıca, deney grubu öğrencilerin ilgi son test, bilgiyi kullanma ön test, bilgiyi kullanma son test, bilgiyi uygulama ön test, bilgiyi uygulama son test, bilişsel ön test, duyuşsal ön test, duyuşsal son test, devinişsel ön test, devinişsel son test, başarı ön test, başarı son test düzeylerinin ($p>0.05$); T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenlerinin kontrol ve deney grubuna göre 0.05 anlamlılık düzeylerinin($p>0.05$); kontrol grubu öğrencilerin ilgi ön test, bilgiyi kullanma ön test, bilgiyi uygulama ön test, bilgiyi uygulama son test, bilişsel ön test, bilişsel son test, duyuşsal ön test, duyuşsal son test, devinişsel ön test, devinişsel son test, başarı ön test, başarı son test düzeyleri cinsiyetlerine göre 0.05 anlamlılık düzeyinin($p>0.05$); İlgili –

Son Test, Bilgiyi Kullanma – Son Test, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Ön Test ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum - Son Test değişkenlerinin cinsiyete göre 0.05 anlamlılık düzeyinin ($p>0.05$) deney grubu öğrencilerin ilgi son test, bilgiyi kullanma ön test, bilgiyi kullanma son test, bilgiyi uygulama ön test, bilgiyi uygulama son test, bilişsel ön test, duyuşsal ön test, duyuşsal son test, devinişsel ön test, devinişsel son test, başarı ön test, başarı son test düzeylerinin cinsiyetlerine göre (0.05) anlamlılık düzeyine göre istatistikî açıdan farklılık göstermediğini; 12, 13, 14 ve 15. tablolardan tespit edilmiştir.

Çalışmada yukarıda elde edilen sonuçlar incelendiğinde, 8. sınıf düzeyinde yaratıcı drama tekniğinin kullanılarak T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersini işlemek, çalışmanın denek grupları olan deney ve kontrol grupları üzerinde dikkat çekici bir sonuç ortaya çıkarmadığını görmekteyiz. Yapılan çalışmada 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaratıcı drama tekniğinin kullanılmasıyla elde edilen sonuçlara bakıldığında, deney grubu öğrencilerinin bu tekniğe yönelik başarı grafiğinde ve derse karşı tutum grafiğinde anlamlı bir farklılığın olmadığını görmekteyiz.

Çalışmada elde edilen bu bulgu, drama yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin tekniğe ilişkin farkındalık düzeylerinin düşük olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca araştırmacı tarafından uygulamanın yapılması, deney grubu öğrencilerinde yeni bir yüz ile karşılaşmalarının oluşturduğu öğrenmede çekicilik düzeyinin düşmesine sebep olduğu düşünülebilir. Dramanın olumlu yönlerinin yanında uygulandığı sınıflarda ortaya çıkan bazı sorunlar hedeflenen başarıya ulaşmayı güçleştirebilmektedir. Öğrencinin; dramayı ve dramanın amacını bilmemesi, isteksizlik, çekingenlik, araç-gereç ve materyallerin yetersiz olması, disiplin ve sınıf yönetiminde problem yaşanması, sınıfların fiziksel ortamının uygun olmaması, grup oluşturma süreci ve rol paylaşımından doğan sorunlar ile zamanı yetiştirme telaşı ve sınıfların kalabalık olması gibi nedenlerden dolayı yaratıcı drama yöntemiyle, istenilen hedeflere ulaşmak güçleşebilmektedir (Ormancı ve diğerleri, 2010).

Genel itibarıyla çalışmada elde edilen bulgulara bakıldığında, drama yönteminin uygulamasının yapıldığı derslerin zevkli, motive edici, ilgi çekici, heyecan verici olduğu bu güne kadar her ne kadar yapılan çalışmalarla ifade edilmiş olsa da, bu çalışmanın bulgularıyla çeliştiği söylenebilir. Şöyle ki bu çelişkinin dikkat çekici örneklerine baktığımızda, drama yöntemiyle yürütülen fen ve teknoloji derslerinde verilen konu ve kavramların daha iyi öğrenildiği, öğrencilerin başarılarının arttığı ve öğrencilerin fen dersine yönelik olumlu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir (Kahyaoğlu, Yavuzer ve

Aydede, 2010; Çam, Özkan ve Avinç, 2009; Sağırılı ve Gürdal, 2002). Akın (1993) ve Uysal (1996)'ın, gelişim düzeyine yaratıcı drama yönteminin etkisini araştırdıkları çalışmalarda elde edilen sonuçlarda; dramanın etkililik düzeyi ortaya çıkmıştır. Kavcar (1985), O'Neill ve Lambert (1995), Gönen ve Dalkılıç (1998) dramanın sosyal bir süreç olduğunu, sosyal iletişime ve grupla çalışmaya olanak tanıyarak becerilerin gelişmesinde rol oynadığını belirttikleri sonuçlar ile çelişirken; Nixon (1988) O'Neill (1990) Ömeroğlu (1990) Üstündağ (1994) ve Fleming (1995)'in yaptıkları çalışmalarda drama yönteminin bireyler arasındaki farklılıklara hoşgörü ile bakabilmeyi sağladığı ifade ettikleri bulgular ile Mages (2006) tarafından yapılan çalışmada elde edilen, drama etkinlikleri sırasında katılımcılar, başkahraman ve diğer karakterlerin karşılaştıkları bir durum tasarlayabilirler ve onların nasıl hissettiklerini hayal edebildikleri bulgulardan hareketle, yapılan çalışmada beklenen düzeyde sonuçlara ulaşılmadığı gözlemlenmektedir.

Yiğit (2010) tarafından yapılan çalışmada ifade edildiği üzere; “Yaparak yaşayarak öğrenme modeli olan yaratıcı drama sayesinde öğrenciler önemli eğitsel kazanımlar elde edebilirler.” denilerek öğretimden çok eğitsel yönünün önemi vurgulanmıştır. Yılmaz (2013) öğretmen adayları üzerinde yaptığı bir çalışmada, öğretmen adaylarının çoğunun yaratıcı dramayı bir oyun olarak gördüğü, dramanın bir tiyatro türü olduğunu düşündüklerini veya öğrencileri dinlendirmek için eğlendirici bir etkinlik olarak düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada yaratıcı dramanın fazla zaman aldığı için, çok da gerekli bir yöntem olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Tarman ve Kuran (2011)'ın yaptığı çalışmada sosyal bilgiler dersi ve aynı kapsamdaki T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki tüm konuların yaratıcı dramaya uygun olmadığı sonucuyla yaptığımız araştırmanın sonuçları örtüşmektedir. Selvi (1999: 308)'nin de ifade ettiği gibi “Yaratıcı drama ile öğrenme sırasında oyun en sık başvurulan yöntemlerden birisidir. Yaratıcı dramada önceden kurgulanmış oyunlarla başlansa da, doğaçlama olarak ortaya çıkan oyunlar ve canlandırmalar yer almaktadır. Öğrencilerin hayal dünyasından çıkan doğaçlamaların sonucu olduğu için, hedef kazanımların öğretime yönelik amacından sapabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Değerlendirmelerden elde edilen veriler ışığında 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde; yaratıcı drama etkinlikleriyle oluşturulan, örnek ders

uygulamalarıyla, öğrencilerde kalıcı ve etkin öğrenmeler gerçekleşebileceği yönünde katkı sunacak önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

Yaratıcı drama, dinamik bir süreçtir. Öğrencini fikirlerini, duygularını ve kavramları; dramatik oyun sırasında keşfedip geliştirmesini sağlar. Yaratıcı drama, keşfedilme yoluyla yaşantılara anlam ve biçim vermek gayesiyle içeriğe uygun olarak o anda hareket ve diyalogların ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Oruç ve Altın, 2009: 125). Bu yönüyle, yoğun bir zihinsel hareketlilik gerektirmektedir. Öğrenciye, hayatta karşılaşılabileceği problemlere karşı pratik çözümler geliştirebilmesini sağladığı için, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde ve diğer derslerde öğrencinin dikkatini derse yoğunlaştırmak için yaratıcı drama etkinlikleri kullanılırken, uygulama öncesi öğrenme ortamı ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır. Dersin uygulayıcısı olan öğretmenler yaratıcı drama etkinliklerinin amaca uygun gerçekleşmesi için kontrolü elinde bulundurmalıdır. Drama faaliyeti süresince, ortaya çıkması muhtemel sorunlara karşı tedbirler araştırmacı ve kurum yetkilileri tarafından alınmalıdır.

Öğrencilerin kendileri ve yakın çevrelerinde yaşanan sorunları çözebilecek, olaylara farklı bakış açılarıyla bakabilecek ve değerlendirebilecek insanlar olarak yetiştirmek için yaratıcılık düzeylerinin geliştirilmesi gerekir (Karataş ve Özcan, 2010: 239).

Yaratıcı dramada, tamda yeni müfredata uygun olarak öğrenci aktif olarak kendi yaşantısı yoluyla bilgiyi öğrendiği için 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde drama etkinliklerinin kullanımı etkin öğrenimi sağlamaktadır. Altıkulaç (2008: 73) ise; “Öğrenci merkezli eğitim ortamının yaratılabilmesi için drama tekniğinin kullanılabilirliğini belirtmiştir.” Öğrencilerin bu sayede yaparak ve yaşayarak öğrenmesi, bilişsel ve duyuşsal açıdan olumlu öğrenmeler gerçekleşmesini sağlar. Yapılan yaratıcı drama etkinliklerinde, öğrencilerin bilişsel başarıları ve proje geliştirmeleri üzerinde de olumlu etkiye sahip olduğu göz önüne alındığında, bu şekilde tasarlanan etkinliklerle öğrencilerin yaratıcı bir birey olmasını sağlamasının yanında; bilişsel yönden de başarılı öğrenciler yetiştirilmesinde etkili olabilecektir (Karataş ve Özcan, 2010: 239). Yapılan etkinlikler sırasında öğrencilerin heyecanlı ve dersin başlamasını merakla beklemeleri ve her aşamada kendi yaratıcılıklarıyla, etkinliklere aktif olarak katılmaları, eğitimin sıkıcılığını giderme açısından da olumludur.

Drama ile yapılan eğitim, ister amaç isterse bir araç olarak görülsün, etkin bir uygulayıcı sayesinde katılımcıya, zihinsel, fiziksel ve duygusal olarak katılım yoluyla, dramatik bir ortamda var olabilme olanağı sağlayacaktır (Sağlam, 2004: 7). Öğrenci

kendi potansiyelini yani iletişim becerisi ile duygudaşlık kurabilmeyi başaracaktır. Altıkulaç (2010: 241)'a göre dersle ilgisi olmayan, iletişim sorunu olduğu için derse katılmayan, söz almak istemeyen öğrencilerde olumlu değişimler yaşanmıştır. Öğrencilerin konuştuğu ve etkinliklerde aktif olarak rol aldıkça akademik davranışlarında ve duyuşsal özelliklerinde de olumlu gelişmeler meydana gelecektir. Drama diğer insanlarla iletişim kurabilme konusunda araştırma olanağı sağlar. Drama sayesinde insan çevresinde olup bitenleri anlar ve günlük yaşamdaki olayları anlamlandırabilme yeteneğini kazanır (Selimhocaoglu, 2004: 4). Etkinlik sayısı arttıkça öğrencilerin ifadeleri de güçlenmiştir. Bu bakımdan yaratıcı drama etkinlikleri, öğrencinin iletişim becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Yaratıcı drama etkinlikleriyle ders anlatımının bir başka olumlu boyutu ise; küçük yaşlarda tiyatro yeteneği olan öğrencilerin bu yeteneğini ortaya çıkarmasıdır. San (1990: 580) ise örgün eğitim kurumlarında yaygın olarak bir ders işleme yöntemi olarak kullanılan yaratıcı drama; tiyatro oyuncusu yetiştirilmede, çocuklar ve ergenler için boş zaman etkinliği olarak aktif olarak kullanılmaktadır. Okullarımızda, görsel sanatlar alanında, müzik alanında ve sportif faaliyetlerde yapılan yarışmalar ve etkinliklerle yetenekli öğrenciler seçilebilmekte ve bu yetenekleri geliştirilebilmektedir. Ama tiyatro yeteneğini ortaya çıkarabilecek etkinlik sayısı çok sınırlıdır. Yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde tiyatro yeteneği olan öğrenciler tespit edilebilir ve bu yeteneklerini geliştirmeleri yönünden özendirilebilir.

Yaratıcı drama etkinlikleriyle, çocuğun vücudunu uyumlu bir şekilde istediği amaca uygun olarak kullanma becerisini kazandırır. Çocuklar hareketlerle kendilerini daha rahat ifade edebilirler. Etkinlikler sırasında öğrencilerin büyük ve küçük kas hareketleri gelişecektir (Selimhocaoglu, 2004: 4). Bu etkinliklerde çeşitli ruh hallerini canlandıracağı için öğrencilerin, uygun ve uyumlu jest ve mimik hareketlerini yapmalarını sağlayacaktır. Bu da çocuğun yaşadığı ruh haline uygun jest ve mimik seçimini kolaylaştırarak hayata ve topluma uyumunu sağlayacaktır.

Yaratıcı dramanın çok farklı işlevleri olduğunu ifade eden çalışmalar, yaratıcı dramanın daha çok eğitsel boyutunu ön plana çıkarmaktadır. "Eğer dünyayı çocuklar için daha basit ve anlaşılabilir yapacak bir yol varsa, yaratıcı drama neden kullanılmıyor?" (Heathcote, 1984. Akt. Sağlam: 2004). Heathcote'un bu önerisi bize şunu gösteriyor: Yaratıcı drama eğitsel bir ortamdır. Bir konuyu sadece bu yolla öğretmeyi amaçlamamış; fakat öğrencilerin gerçeklerin ötesinde, herhangi bir özel konunun daha evrensel boyutlarını görmelerini sağlamaya çalışmıştır. Öğrencilerin rol

alma yoluyla dramatik aktiviteye katılmaları, bu yolla yaşadıkları toplumun geçmişi, bugünü ve yarını hakkında daha derinlemesine, sosyolojik bir perspektifle de baktıkları sonucuna varmıştır. Buda yaratıcı dramanın öğretimsel boyutundan daha çok, empatik bir bakış açısı yaratabilme yönünü ortaya çıkarmaktadır.

San (1990: 582)'ın da ifade ettiği gibi; "Drama ile edinilen bilgilenme, okul disiplinleri içinde edinilen ezbere dayalı bilgilenme değildir." Dramada yine çeşitli disiplinlerden gelen bilgiler kullanılır ama bu kez bilgiler eşsiz bir biçimde dünya ile kurulan öznel ve nesnel ilişkiler içinde yapılanmaktadır. Eğitim kurumları bunu sağlayamamakta, bu nedenle drama sadece akademik başarı gayerinden çok; demokratik, bağımsız düşünebilen, hoşgörülü ve yaratıcı bireyler yetiştirmeyi sağlamaktadır. Bu nedenle yeterli zaman ve uygun şartlar sağlandığında, yaratıcı drama eğitim ve öğretimimiz için bir gereksinimdir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ömer. (2012). *Eğitim de yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayınevi
- Altıkulaç, Ali. (2008). *8. Sınıf T. C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Bir Öğretim Tekniği Olarak "Drama"*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Altıkulaç, Ali ve Akhan, N. Emel. (2010). 8. Sınıf inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaratıcı drama yöntemi ve altı şapkalı düşünme tekniğinin kullanılmasının öğrenci başarı ve tutumlarına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:11*, sayı: 3, sayfa: 225-247. Kırşehir.
- Altın, B Necati ve Oruç, Sıdıka. (2009). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 3*, sayı: 35, sayfa: 125-141. Adana.
- Ataman, Müjdat. (2011). *Yaratıcı yazma için yaratıcı drama*. Ankara. Pegem Akademi Yayınevi.
- Aytaş, Gıyasettin. (2013). Eğitim ve öğretimde bir yöntem yaratıcı drama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı: 12*, sayfa: 35-54. Adıyaman.
- Büyüköztürk, Şener. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 21. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Özcan. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Dirik, Mehmet Zahit. (2014). *Eğitim programları ve öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Ekiz, Durmuş. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertuğrul, Halit.(2000). *Ailede ve okulda çocuk eğitimi*. İstanbul. Nesil Basım Yayın.
- Ertuğrul, Halit.(1999). *Öğretmenin başarı kılavuzu*. Kırşehir. Nesil Basım Yayın.
- Ertürk, Selahattin. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara. Meteksan Matbaacılık.
- Gömlüksiz, Mehmet Nuri ve Cüro Elif. (2011). Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. Cilt: 8*, Sayı: 1, sayfa: 100-105.

- Gönen, Mübeccel ve Dalkılıç, Nursel Uyar. (2009). *Çocuk eğitiminde yaratıcı drama*. İstanbul. Epsilon Yayıncılık.
- Gözütok, F. Dilek. (2004). *Öğretmenliğimi geliştiriyorum*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güven, Aydın. (2005). İlköğretim okulları sosyal bilgiler dersindeki tarih konularında yaratıcı drama kullanımını. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 11, sayfa: 454-460. Erzurum.
- Kalaycı, Şeref. (ed.). (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. 4. baskı. Ankara: Asil Yayın Dağıtım
- Köksal Akyol, Aysel. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt:1, sayı: 2, sayfa: 179-192. Ankara.
- Kaptan, Saim. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. 11. Baskı. Ankara: Bilim Kitap ve Kirtasiye.
- Karabağ, Ali Murat. (2009). *Çoklu zeka kuramı yapılandırmacı yaklaşımla yaratıcı drama etkinlikleri*. Ankara. Naturel Yayınevi
- Karataş, Serçin ve Özcan, Seher. (2010). Yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine ve proje geliştirmelerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:11, sayı: 1, sayfa: 225-243. Kırşehir.
- Koçoğlu, Erol. (2012). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Erişime Göre Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Erzurum.
- Kırkar, Ali. ve Yılmaz, Nilay. (2010). *İlköğretim derslerinde yaratıcı drama uygulamaları*. İstanbul: Çınar Yayınları.
- Küçükahmet, Leyla. (2006). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB, Talim Terbiye Kurulu (2006). *8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinin genel amaçları*. Ankara.
- MEB,2008.8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük Öğretmen Kılavuz kitabı. Ankara: Ada Matbaacılık.
- Meşeci, Bahri ve diğerleri (2012). *Yaratıcı drama yöntemiyle maddenin değişimi konusunun öğretimi: nvivo değerlendirme*. Niğde Üniversitesi Eğitim Kongresi Bildirisi. 30 Mayıs 2012. Niğde.
- Ormancı, Ümmühan ve Şaşmaz Ören, Fatma. (2010). Dramanın kullanılabilirliğine yönelik sınıf öğretmenleri adaylarının görüşleri: demirci eğitim fakültesi örneği.

- Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt: 43, sayı: 1, sayfa: 165-191. Ankara.*
- Özdemir, Emin. (1965). *Uygulamalı dramatisasyon*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü. Ankara.
- Öztürk, Cemil (Ed.). (2011). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Safran, Mustafa(Ed.). (2014). *Sosyal bilgiler öğretimi*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Sağlam, Tülin. (2004). Dramatik eğitim: amaç mı? araç mı? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, sayı: 17, Sayfa: 4-21. Ankara.
- San, İnci. (1991). *Eğitimde –öğretimde yaşayarak öğrenme yöntemi ve estetik süreç olarak yaratıcı drama*. Eğitimde Nitelik Geliştirme Sempozyumu. 13-14 Nisan. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- San, İnci. (1990). Eğitimde yaratıcı drama. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt :23, sayı : 2, Sayfa: 573.*
- Saray, Mehmet(edt.). (2008). *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Ada Matbaacılık.
- Selimhocaoğlu, Ayşegül. (2004). *Drama ve ilköğretim dramının önemi*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildirisi. Malatya.
- Selvi, Kıymet(1999). Yaratıcı drama yönteminin eğitimde kullanılması. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı: 11, sayfa: 301-308. İstanbul.
- Serper, Özer ve Gürsakal, Necmi. (1983). *Araştırma yöntemleri üzerine*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Sever, Ramazan (Ed.). (2015). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sönmez, Veysel. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara. Ertem Basım Yayın.
- Şentürk, Hasan (Ed.). (2001). *Özel öğretim yöntemleri*. Diyarbakır.
- Tanrıoğen, Abdurrahman. (Ed.). (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 3. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Tarman, Bülent ve Kuran, Burçin. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aldıkları drama dersinin mesleki ve kişisel gelişimlerine yönelik katkıları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 32, Sayfa: 85-100.* Konya.
- TDK, (1983) *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.
- Tekerek, Nurhan. Yaratıcı dramanın özgürlüğü, alışkanlıkların kalıpları ve bir uygulama örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 20, sayfa: 189-219.* Bursa.
- Torun, Fatma. (2011). *Çocuk Haklarının Öğretiminde Oyun Yönteminin, Başarıya, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman.
- Titiz, Osman. (2005). *Yeni öğretim sistemi.* İstanbul: Zambak Yayınları.
- Türker, Hasan ve Arslan, Hasan. (2008). T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminde belgesel filmlerin kullanımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 24, sayfa: 92-104.* İzmir.
- Üstündağ, Tülay. (2001). İletişim becerilerini geliştirmede yaratıcı drama. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. Sayı: 9. Sayfa: 237-241.* Ankara.
- Üstündağ, Tülay. (2002). *Yaratıcılığa yolculuk.* Ankara: Pegem Akademi.
- Üstündağ, Tülay. (2010). *Yaratıcı Drama Öğretmeninin Günlüğü.* Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, Muhammet. (2013). *Etkili öğretmenlik.* İstanbul: Dem Yayınları.
- Yılmaz, Sevda. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde bir yöntem olarak dramanın kullanımına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 14, sayı: 2, sayfa: 123-145.* Kırşehir.
- Yiğit, Çiğdem. (2010). Müzikte yaratıcı drama. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 13(1), sayfa: 1-10.* Bursa

VI. BÖLÜM

EKLER

6.1. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Başarı Testi

Sevgili öğrenciler: Aşağıda hazırlanmış olan başarı testinde T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi ile ilgili sizlere sorular sorulmuştur. Bilgi seviyenizi ölçmeyi amaçlayan bu testin sonucunda herhangi bir not almayacaksınız. 10 sorudan oluşan testimiz için size ayrılan süre 20 dakikadır. Size doğru gelen herhangi bir cevap şikkını işaretleyin. Katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Mehmet GÜNGÖR

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

S. 1- Kurtuluş Savaşı sürecinde, yeni Türk Devleti'nin cephelerdeki başarıları sonunda TBMM, Londra Konferansı'na katılmış, fakat Konferans bir anlaşma sağlanamadan dağılmıştır. Konferansın en önemli sonucu yeni Türk Devleti'nin İtilaf Devletleri tarafından tanınması olmuştur.

Bu durum, aşağıdaki yargılardan hangisiyle açıklanabilir?

- A) Tam bağımsızlık, ekonomik ve siyasal bağımsızlıkla mümkündür.
- B) Askeri başarıları, siyasi başarılar izler.
- C) Siyasi zaferlerin kalıcılığı, ekonomik zaferlere bağlıdır.
- D) Ekonomik yönden güçlü devletler, askeri ve siyasi yönden de güçlüdürler.

S. 2- Mondros Ateşkes Antlaşması'nın bazı maddeleri şunlardır:

- * Osmanlı ordusu terhis edilecek.
- * Orduya ait silahlar, İtilaf Devletlerinin emrine verilecek.
- * Haberleşme ve ulaşım araçları İtilaf Devletlerinin denetimine verilecek.
- * İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumda herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecek.

Antlaşmanın bu maddelerine göre, Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü durumu aşağıdakilerden hangisi daha iyi ifade eder?

- A) İstanbul Hükümeti'nin, Anadolu üzerindeki otoritesi tamamen yok edilmiştir.
- B) Osmanlı Devleti'nin siyasi varlığı sona ermiştir.
- C) Devletin savunma gücü elinden alınarak, işgallere açık duruma getirilmiştir.
- D) Osmanlı ailesinin hükümranlılığı sona ermiştir.

S. 3- Kütahya-Eskişehir Muharebeleri sonucunda Türk ordusunun Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekilmesi üzerine Mustafa Kemal Paşa TBMM'de eleştirilere hedef olmuştur. Mecliste Mustafa Kemal'e inananlar ordunun başına geçmesini istiyorlardı. TBMM, 5 Ağustos 1921'de Mustafa Kemal'e hem başkomutanlık görevinin verilmesi hem de meclisin tüm yetkilerini kullanmasını kabul etmişti. Mustafa Kemal bu yetkileri kullanarak ordunun eksiklerini ulusun özverisi sayesinde giderdi. Sakarya'da başlatılan ölüm kalım savaşını kazandı ve ulusun bağımsızlık isteğini güçlendirdi.

Bu bilgilere dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Düzenli ordunun kurulması için hazırlıklara başlanmıştır.
- B) Sakarya Meydan Muharebesi öncesi ordunun gereksinimleri karşılanmıştır.
- C) Mustafa Kemal'in bütün emirleri TBMM kararı olarak kabul edilmiştir.
- D) Türk ordusu yeni başarılar kazanmıştır.

S. 4- Ulusal egemenlik öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler, taç ve tahtlar yanar yok olur.

Atatürk'ün bu özdeyişi ile aşağıdakilerden hangisi arasında ilişki kurulabilir?

- A) Ulusumuzun yabancıların inanç ve geleneklerine saygılı olması
- B) Ulusumuzun, köklü bir tarihsel geleneği olması
- C) Bağımsız yaşamayı ilke edinen ulusumuzun Kurtuluş Savaşı'nda başarılı olması
- D) Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temelini kültür olması

S. 5-

*Birinci İnönü Muharebesi sonunda Sovyetler Birliği ile TBMM arasında sınırları belirleyen ve dostane ilişkiler kuran bir antlaşma imzalandı.

*Sakarya zaferinden sonra da Türkiye-Suriye sınırını çizen ve Fransızların işgal ettikleri yerlerden çekilmesini öngören Ankara Antlaşması imzalandı.

Kurtuluş Savaşı'na ilişkin bu bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Askeri başarıları diplomatik başarılar izlemiştir.
- B) Ulusal mücadelenin haklılığı Batılı devletler tarafından kabul edilmiştir.
- C) TBMM ilk askeri başarısını Sovyetler Birliği'ne karşı kazanmıştır.
- D) Anadolu'daki tüm işgaller sona ermiştir

S.6- Türk ordularının Doğu ve Güney cephelerindeki işgalci devletlere karşı başarıları sonrasında, Batı Cephesinde yapılan Birinci İnönü Savaşı'nı da kazanmış olmaları, İtilâf Devletlerini telaşlandırmış, ortaya çıkan bu yeni durumu görüşüp değerlendirmek ve Sevr Antlaşması'nı yeniden gözden geçirerek, Türklere kabul ettirmek için Londra'da bir konferans düzenleme kararı almışlardı. İtilaf Devletleri bu konferansa İstanbul Hükümetiyle birlikte TBMM'yi de çağırılmışlardır.

İtilaf Devletlerinin bu tutumu aşağıdakilerden hangisiyle daha iyi açıklanabilir?

- A) Osmanlı Hükümeti ile TBMM arasındaki sorunları çözmek
- B) İki tarafı birbirine düşürerek Sevr Antlaşması'nı Türklere kabul ettirmek
- C) Sevr Antlaşması'nın maddelerini yeniden belirleyecek komisyonu oluşturmak
- D) Yeni kurulacak olan Türk devletinin oluşum şartlarını görüşmek

S. 7- Birinci Dünya Savaşı sonunda;

I- Avusturya - Macaristan- İmparatorluğu'nun parçalanması ve toprakları üzerinde yeni devletlerin kurulması

II- Almanya'da krallığın yıkılarak cumhuriyetin ilan edilmesi

III- Avrupa haritasının yeniden çizilmesi

IV- Dünya barışını korumak amacıyla Milletler Cemiyeti'nin kurulması

Durumlarından hangisi veya hangileri, savaştan yenik çıkan devletlerin toprak kaybettiğinin bir göstergesidir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) III ve IV

S.8-

- I. İnönü Savaşının kazanılmasından sonra yapılan Moskova Antlaşması ile Sovyetler Birliği TBMM Hükümetini tanıdı.
- Sakarya Zaferi'nden sonra imzalanan Ankara Antlaşması ile Fransa, TBMM Hükümetini resmen tanıdı.

Kurtuluş Savaşı sürecinde yaşanan bu gelişmelere dayanarak aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi yapılabilir?

- A) İtilaf Devletleri görüş birliği içindedir.
- B) Askerî zaferler siyasi başarılarla tamamlanmıştır.
- C) Türk ordusu Sakarya Savaşı'nda Fransız ordusunu yenmiştir.
- D) Yunanistan Anadolu'daki isteklerinden vazgeçmiştir.

S.9- Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra, yurdumuzun işgal edilmesi karşısında İstanbul Hükümeti sessiz ve kayıtsız kaldı. Yüzyıllarca Türklerle beraber huzurlu ve güvenli bir yaşam sürdüren Rumlar ve Ermeniler işgalcilerle işbirliği yaptılar.

Bu durum karşısında Türk Milleti nasıl bir tepki göstermiştir?

- A) Amerikan mandasını istemiştir.
- B) Halifenin etrafında toplanmıştır.
- C) Milli direniş cemiyetleri kurmuştur.
- D) İşgallerin geçici olduğuna inanarak tepki göstermemiştir.

S. 10- Birinci İnönü Savaşından sonra görülen

- I- İstiklal Marşının kabul edilmesi
- II- TBMM Hükümeti'nin Londra Konferansına Çağrılması
- III- Sovyetler Birliği ile Moskova Antlaşması'nın imzalanması
- IV- Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun kabul edilmesi

Gelişmelerinden hangileri bu zaferin ulusal alanda olumlu etkileri olduğunu kanıtlar?

- A) I ve IV
- B) I ve II
- C) III ve IV
- D) II ve III

Cevap Anahtarı.

Cevaplarınızı buraya işaretleyin!

	A	B	C	D
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

6.2. Yararıcı Drama İle ilgili Örnek Kurgular

6.2.1. 1. Grup: Halifeliğin kaldırılması

A: Halife dini bir lider olacak

B: Halife, Türkiye Cumhuriyetinde padişah gibi davranmaya devam edecek...

C: Halife, kendini devletin sahibi gibi görecektir...

D: Halife, dış ülkelerle Türkiye devleti bir padişah gibi irtibata geçecek...

E: Halife, Türkiye Cumhuriyeti istemediği halde, başka devletlerin içişlerine karışacak...

F: Halifelik makamı, laikliğe ters düşen bir kurumdur...

G: Türkiye Cumhuriyeti, her yönüyle laik devlet olmayı hedeflemektedir...

H: Başka devletlerdeki müslümanlar kendi devletlerine halife adına isyan edip savaşacak. Bu da Türkiye'yi dış politikada zor durumda bırakacak.

J: Halife tüm yeniliklere engel olmaya çalışacak. Tüm yeniliklere karşı olacak.

K: Halifeliğin kaldırılması Türkiye devletini laik bir devlet durumuna getirmiştir.

Not: Afiş, resim, video, kılık kıyafet kullanma serbesttir. Tüm gösteri 20 dakikayı geçmeyecek en son bir sözcü seçilmiş olacak ve kendi bölümünün tüm özelliklerini maddeler halinde sayacak.

Başarılar...

6.2.2. 2. Grup: Tevhid-i Tedrisat Kanunu

A: Daha önce eğitimde ve öğretimde birlik olamayacak.

B: Fransız okulundan yetişen öğrenci Kendi Müslüman Türk halkını sevmeyecek. Türkçe konuşmayacak. Yarı Türkçe yarı Fransızca konuşacak. Amerikan okulunda yetişen Amerikalı gibi davranacak. İtalyan okulunda yetişen İtalyan gibi olmaya çalışacak.

C: Milli değerlerimize uygun bir eğitim olmayacak.

D: Bu okullarda yetişen çocuklara rahip ve rahibeler ders verecek. Dolayısıyla Türk ve Müslüman çocuklar Hıristiyan gibi yaşayacaklar...

E: Halkına düşman çocuklar yetişecek...

F: Her okul farklı farklı eğitim verecek...

G: Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığına Bağlanacak. Her çocuk Türkçe eğitim alacak. Rahip ve rahibeler ders veremeyecek. Türk tarihi dersleri verilecek ve eğitim Türkçe yapılacaktır. Çocuklar Türk ve Müslüman gibi yetişecek. Bu okulların büyük bir kısmı kapatılacak buna en çok okulu olan Fransa karşı çıkacak...

H: Eğitimde birlik sağlanacak. Ülkemizin her yerinde aynı dersler verilecek. Türk ve Müslüman çocuklar artık Hıristiyan gibi yetişmeyecek...

J: Eğitim modern olacak...

K: Eğitim milli değerlere uygun olacak...

Not: Afiş, resim, video, kılık kıyafet kullanma serbesttir. Tüm gösteri 20 dakikayı geçmeyecek en son bir sözcü seçilmiş olacak ve kendi bölümünün tüm özelliklerini maddeler halinde sayacak.

Başarılar...

6.2.3. 3. Grup: Teokrasi Yönetimi

A: Din adamlarının hâkimiyeti olacak.

B: Din adamı, halife veya peygamberlerin yönetimidir.

C: Din adamının her sözü kanun olacak.

D: Halkın yönetimde sözü geçmeyecek.

E: Kutsal kitaplar devletin kanunu olacak.

F: Yasama, Yürütme ve Yargı din adamının elinde olacak.

Not: Afiş, resim, video ve kılık kıyafet kullanma serbesttir. Tüm gösteri 20 dakikayı geçmeyecek en son bir sözcü seçilmiş olacak ve kendi bölümünün tüm özelliklerini maddeler halinde sayacak.

Başarılar...

6.2.4. 4. Grup: Meşrutî Monarşi

A: Tek kişinin hâkimiyeti olacak

B: Kral olacak ve kralın yanında seçimle gelen meclis olacak.

C: Kralın her sözü kanun olacak

D: Halkın yönetimde sözü geçecek ama son söz krala ait olacak.

E: Halkın kısmen ezildiği bir yönetimdir.

F: Yasama yetkisi halk meclisinde, yürütme yetkisi padişahın ve yargı mahkemelerin elinde olacak ama son söz padişahın olacak.

G: Saltanatta olduğu gibi olacak yönetim babadan oğla geçecek.

H: Yarı demokratik bir yönetimdir.

J: Ülkede seçimler olacak ama seçimler kralı etkilemeyecek.

Not: Afiş, resim, video ve kılık kıyafet kullanma serbesttir. Tüm gösteri 15 dakikayı geçmeyecek en son bir sözcü seçilmiş olacak ve kendi bölümünün tüm özelliklerini maddeler halinde sayacak.

Başarılar...

6.2.5. 5. Grup: Cumhuriyet Yönetimi

A: Halkın hâkimiyeti olacak

B: Kral olmayacak. Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu olacak

C: Meclis kanun yapacak.

D: Halkın yönetimde sözü geçecek. İstemediği kişileri halk seçimle yönetimden indirecek.

E: Halkın yönetimidir.

F: Yasama: Meclise aittir, Yürütme: Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar kuruluna ve Yargı: bağımsız mahkemelerin elinde olacak.

G: Saltanat olmayacak, yönetim babadan oğla geçmeyecek.

H: Saltanatın kaldırılması Cumhuriyetçilik ilkesiyle ilgilidir.

J: Kadınlara belediye seçimlerine, muhtarlık seçimlerine ve milletvekili seçimlerine katılması hakkının verilmesi, Cumhuriyetçilik ilkesiyle ilgilidir.

L: Halifelik babadan oğla geçtiği için kaldırılması cumhuriyetçilikle ilgilidir. Aynı zamanda asıl olarak laiklikle ilgilidir.

M: Herkes birbirine saygılı olunca, herkes kanunlara uyunca ve vatandaşlar her uygulamada söz sahibi olunca cumhuriyetin daha gelişmiş hali, demokrasi ortaya çıkar. Her demokrasi cumhuriyettir ama her cumhuriyet demokrasi değildir.

Not: Afiş, resim, video ve kılık kıyafet kullanma serbesttir. Tüm gösteri 20 dakikayı geçmeyecek. Dramatizasyondan sonra bir sözcü seçilmiş olacak ve kendi bölümünün tüm özelliklerini maddeler halinde sayacak.

Başarılar...

6.3. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine İlişkin Tutum Ölçeği

Bu ölçekte, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine ilişkin tutum cümleleri ile her cümle için karşısında “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” olmak üzere beş seçenek verilmiştir. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra kendinize uygun seçeneği ✓ işareti ile belirleyiniz.					
Tutum Cümleleri	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersini severim.					
İnkılâp Tarihi sevdiğim bir alandır.					
İnkılâp Tarihi ile ilgili kitapları okumaktan hoşlanırım.					
İnkılâp Tarihi dersinin gerçek yaşamda yeri yoktur.					
İnkılâp tarihi ders saatinin daha çok olmasını istiyorum.					
İnkılâp Tarihi çok eğlenceli bir derstir.					
İnkılâp Tarihi dersine girerken çok büyük sıkıntı duyarım.					
İnkılâp Tarihi bugünü anlamamız açısından önemlidir.					
Dersler içinde İnkılâp Tarihi dersi sevimsiz gelir.					
İnkılâp Tarihi dersinde farklı yöntemler denemekten hoşlanırım.					
Ders çalışma zamanımı daha çok İnkılâp Tarihi dersine ayırmak isterim.					
İnkılâp Tarihi dersinde sınıf arkadaşlarımla birlikte çalışmaktan hoşlanırım.					
İnkılâp Tarihi dersinde kullanılan araç gereçler sıkıcı ve ilgimi çekmiyor.					
İnkılâp Tarihi dersinde aktif olduğumu düşünmüyorum.					
İnkılâp Tarihi ders konularını rahatlıkla öğrenebiliyorum.					
İnkılâp Tarihi dersinde rahatladığımı hissediyorum.					
İnkılâp Tarihi geleceğim için yararlı bir ders değildir.					
İnkılâp Tarihi ile ilgili bir alanda çalışmak istemiyorum.					
İnkılâp Tarihi konuları ile ilgili tartışmaya katılmak bana cazip gelir.					
İnkılâp Tarihi dersinde kendimi mutlu hissediyorum.					

6.4. Plan Örneği:

Bölüm I:

Dersin adı	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	Konu: Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk
Sınıf	8. Sınıflar	Süre: 40'
Ünitenin Adı	Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar	

Bölüm II:

Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	Cumhuriyetin ilan edilmesini, Türkiye'de demokrasi rejimi gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirir.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/ Davranış Örüntüsü	Cumhuriyet, demokrasi, monarşi, oligarşi, teokrasi ve rejim kavramları.
Güvenlik Önlemleri (Varsa)	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Yaratıcı Drama
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça *Öğretmen *Öğrenci	Nutuk, T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. sınıf ders kitabı.
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	
Dikkati Çekme	Dünyada bir çok devlet olduğu belirtilerek hangileri hakkında bilgi sahibi oldukları ülkeler sorulduktan sonra "Bunların rejimlerinin farklılığının nedenlerinin ne olduğunu biliyor musunuz ? "denilerek dikkatlerinin çekilmesi.
Güdüleme	Dünyadaki tüm rejimlerin dolaylı olarak 4 şekilde olduğu belirtildikten sonra bu dersin sonunda bu rejimleri hep beraber öğreneceğiz denilmesi. TBMM'nin açılmasını, üyelerinin seçimiyle belirlendiği ve TBMM'nin üstünde bir güç yoktur İbarelerinin ne anlama geldiğinin belirtilmesi ile derse geçilmesi
Gözden Geçirme	" 7. sınıf sosyal bilgiler dersi konusu olan "Yönetim şekilleri hakkında akıllarında kalan bilgileri bizimle paylaşacak olan var mı?" denilerek bilgilerin gözden geçirilmesi.
Derse Geçiş (Konunun İşlenişi)	Ders kitabının 88 sayfasında yer alan "Cumhuriyete Kavuştuk" başlığı altındaki parçanın ilk üç paragrafı okutulur. Paragrafın altındaki Atatürk'ün demokrasi ile ilgili sözü öğrenciye okutulur. Daha sonra bu sözün altındaki soru öğrencilere yöneltilir. Atatürk'ün niçin bu yenilikleri yaparken uygun zamanı beklediği sorulur. Bu konuda yorum yapmaları sağlanır. Atatürk'ün demokrasi için attığı adımlar örnek verilir. 88. sayfadaki Anayasanın Türkiye'nin ilk anayasası olduğu belirtilir. Bu açıklamalardan sonra sınıf 5 guruba ayrılır. Bunlardan ilk gurup monarşi rejimini temsil edecektir. 2. gurup oligarşiyi, 3. gurup teokrasi rejimini, 4. gurup sıradan demokratik olmayan bir cumhuriyet rejimini, 5. gurup ise demokratik cumhuriyet rejimini temsil edecek davranışlar sergileyeceklerdir. Sonra 5 guruba kendi rejimlerini temsil edecek davranışların yer aldığı pusulalar verilir. Farklı rollerin ve davranışların yer aldığı pusulalar dağıtıldıktan sonra doğaçlama yapmaları sağlanır. Bu doğaçlamadan sonra 5 gurubunda farklılıkları ve benzerlikleri hakkında yorum yapmaları istenir. Bu yorumlardan sonra hangi rejimin insana daha fazla değer verdiğini tespit etmeleri istenir.

Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Bütün guruplar doğaçlamalarını tamamladıktan sonra öğrencilere söz hakkı verilerek, düşüncelerinin sorulması.
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	
Özet	Öğrencilere birçok rejimin var, olduğu bu rejimlerin zamanla değişik fikir akımları sayesinde ve insan haklarındaki değişimlere bağlı değiştiğini ve günümüz demokratik yönetimlerinin ortaya çıktığı belirtilir.

BÖLÜM III

Ölçme-değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme-değerlendirme	Başarı testi ve T.C. İnkılâp Tarihi Atatürkçülük dersine ilişkin tutum ölçeği.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Anayasalarımız: 1921, 1924, 1960, 1982(Vatandaşlık ve İnsan Hakları dersi)

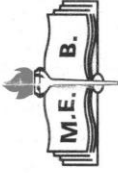
BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	40 dakikalık süre planın istenilen seviyede uygulanmasına engel olmuştur.
---	---

6.5. Yaratıcı Drama İle İlgili Alınan Eğitimler

Şekil 5

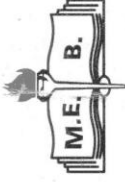

Yaratıcı Drama Kurs Sertifikası 1

<p>T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI SİVAŞ MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ</p> <p>SEMİNER BELGESİ</p>		<p>T.C. Kimlik Numarası: 19711174528</p>
Adı ve Soyadı :	MEHMET GÜNGÖR	
Adı :	YARATICI DRAMA SEMİNERİ	
Yeri :	KONGRE LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜN'DE	
Tarihi :	18/04/2011-22/04/2011	
Numarası :	2011580055	Süresi (Saat) : 30 SAAT

Yukarıda adı geçen kişi, belirtilen seminere katılmıştır.

 Kaya Ziya BACANAK
 Şube Müdürü
 Milli Eğitim Müdürü a.

Şekil 6
Yaratıcı Drama Kurs Sertifikası 2

<p>T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI SİVAS MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ</p> <p>SEMİNER BELGESİ</p>			
Adı ve Soyadı :	MEHMET GÜNGÖR	T.C. Kimlik Numarası:	19711174528
Adı :	2.AŞAMA YARATACI DRAMA SEMİNERİ		
Yeri :	SİVAS TEKNİK VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ		
Tarihi :	23-27 MAYIS 2011		
Numarası :	2011580156	Süresi (Saat)	: 30 SAAT
<p>Yukarıda adı geçen kişi, belirtilen seminere katılmıştır.</p>			
		 Kaya Ziya BACANAK Şube Müdürü Milli Eğitim Müdürü a.	

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI HİZMETİÇİ EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI	
	
KURS BELGESİ	
Adı ve Soyadı : Mehmet Göli GÜNGÖR	T.C. Kimlik Numarası: 19711174528
Adı : Sınıfçı Öğrenme Sürecini Geliştirme Kursu	
Yeri : YALOVA - Esenköy Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü	
Tarihi : 08/03/2009 - 13/03/2009	
Numarası : 058	Süresi (Saat) : (36)
Yukarıda adı geçen kişi, belirtilen kursu başarıyla tamamladığından bu belgeyi almaya hak kazanmıştır.	
 Cengiz ÇUKADAR Eğitim Yöneticisi	 Ahmet Fikret BAYRAKLI a. Daire Başkanı

Şekil 8
Yaratıcı Drama Uygulamaları Öncesi Öğrenciler

Şekil 9
Yaratıcı Drama Uygulama Görşeli

Şekil 10
Yaratıcı Drama Uygulama Görşeli

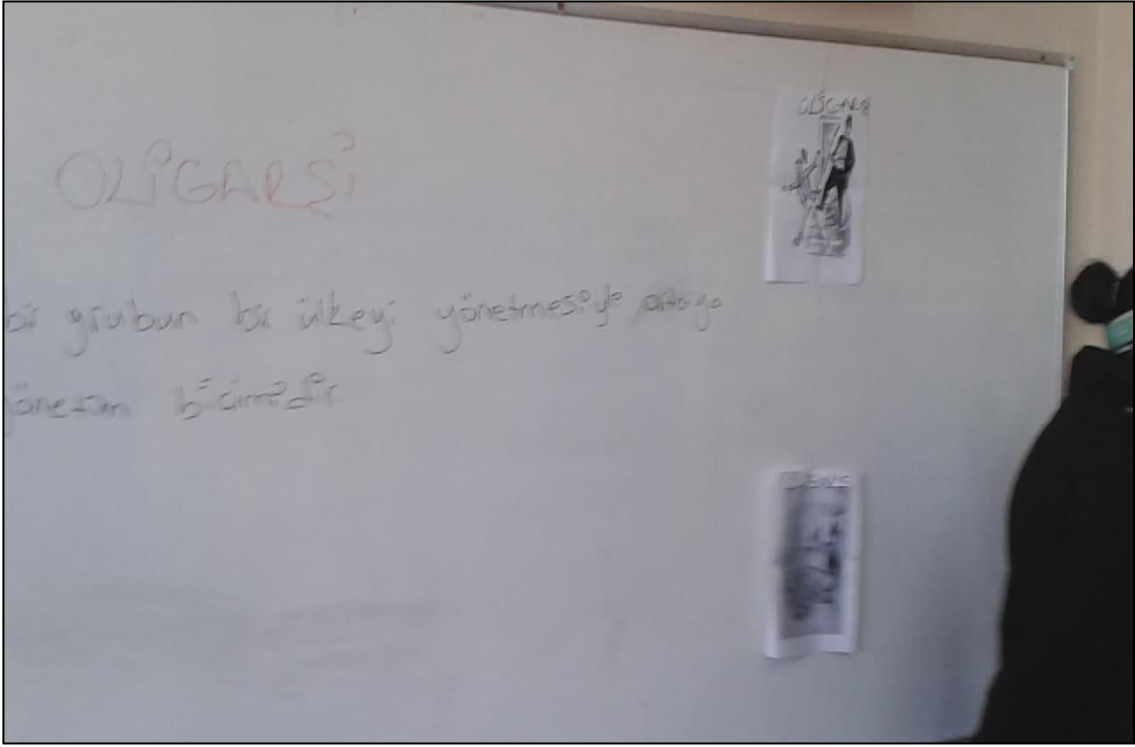

Şekil 11
Yaratıcı Drama Uygulama Görşeli

Şekil 12
Yaratıcı Drama Uygulama Görseli

Şekil 13
Yaratıcı Drama Uygulama Görseli

Şekil 14
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 15
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 16
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 17
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 18
Yaratıcı Drama Uygulama Görseli

Şekil 19
Yaratıcı Drama Uygulama Görseli

Şekil 20
Yaratıcı Drama Uygulama Görseli

Şekil 21
Yaratıcı Drama Uygulama Görseli

Şekil 22
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 23
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 24
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 25
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 26
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 27
Yaratıcı Drama Uygulama Görself

Şekil 28
Başarı Ölçekleri Cevaplandırılırken

Şekil 29
Yaratıcı Dramayla Ders Anlatımını Dinleyen Öğrenciler

Şekil 30
Yaratıcı Drama Uygulamaları Sırasında Sınıf Ortamı

Şekil 31
Yaratıcı Drama Uygulama Görseli

Şekil 32
Tutum Ölçeği Dolduran Öğrenciler

Şekil 33
Tutum Ölçeği Dolduran Öğrenciler

